

EKOIQ

YEŞİL İŞ / YEŞİL YAŞAM

MART 2013 SAYI:27

IQ

myclimate
Türkiye
Karbon Nötr Basılı Materyal
© myclimate Türkiye - İklim Koruma Ortaklığı

**Cesur Yeni
Dünyada
Markalar 2.0**

Grafen ile Dünyayı Değiştirebilirler mi?

Doç. Dr. Selmiye Alkan Gürsel - Dr. Burcu Saner Okan

**Doğaya Fiyat
Bıçmek İhanet mi,
Yoksa Ekonomik
Bir Gerekliklik mi?**

**Dünyanın En
Harika Arısı
Branford**

**Taksim'den
Öte Yana Nasıl
Gececeğiz?**

www.ekoiq.com

9 TL (KDV DAHİL)

Bizce tasarruf içten gelmeli.

Tüm Bosch ürünleri, sadece bugünkü değil, gelecekteki yaşamımızı da iyileştiren teknolojilerle donatılmıştır.

Bosch, doğal kaynakları daha verimli kullanmak için tüm ürünlerini %92 geri dönüşümlü malzeme kullanarak üretir. Üstelik son 15 yılda elektrik tüketiminde %80, su tüketiminde %60'a varan tasarruf sağlayan teknolojilerin geliştirilmesi ile sizin de doğal kaynakları korumanıza yardımcı olur. Daha yaşanılır bir gelecek için bize katılır mısınız? www.bosch-home.com/tr

BOSCH

Yaşam için teknoloji

Barış Doğru
baris@ekoIQ.com

Bir Yatırıma Nasıl Karar Verilir ya da Linyit Vardı; Yaktık!

Konya Karapınar'ın neyi meşhur biliyor musunuz? İsterseniz bir google'dan soruşturun. Ben oraya, çocukken ilk gittiğimde, bıçakla kesilecek yoğunluktaki yağurdunu görmüştüm; son gittiğimde ise çölleşmeden kurtulması için verilen çabaları ve dört bir yanda pıtrak gibi biten obruklarını gördüm. Giderek artan, ne zaman ve nerede oluşacağı belli olmayan, çapları 40-50 metreyi bulabilen dev çöküntü bölgeleri olan obruklar. Büyük bir düzlük olan bölge toprağının karstik yapısı ve son 30 yıldır zirai amaçlı, plansız programsız yeraltı suyunun çekimi sonucunda sayıları, geçmişe göre büyük bir hızla artan obruklar...

Ama şimdiki haberler başka: Bölgede linyit kömürü yataklarının bulunduğu ve bir termik santralin planlandığı. 1,8 milyar tonluk bir rezervin 30 yıl boyunca kullanılacağı, **5 bin mw'lik bir termik santralden** bahsediyor Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımız. Yatırım bedeli olarak da 7-8 milyar dolardan bahsediliyor. İyi ama bundan sadece birkaç ay önce başka bir haber çıkmıştı gazetelerde: "Karapınar'da Enerji İhtisas Endüstri Bölgesi'nin kurulması ile ilgili Bakanlar Kurulu Kararı, 8 Eylül 2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi". Karar, **Karapınar'ı güneş enerjisi yatırımları için öncelikli bölge** ilan ediyordu. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan da Konya'da düzenlediği bir mitingde, "Karapınar'ı, dünyanın güneş enerjisi üssü haline getireceklerinin" müjdesini veriyordu.

Aynı ilginç çelişkiler, dünyalar güzeli **Amasra** için de geçerli. Fatih Sultan Mehmet'in ilk gördüğünde heyecanlanarak "Çeşm-i Cihan" (Dünyanın Gözü) ismini verdiği Amasra'da da bir

termik santral planı olduğu duyuruldu kamu idarecileri tarafından. Ama yine ilginç bir şekilde bu kararı veren kamu yöneticileri, 2007-2013 Turizm Eylem Planı'nda Amasra'yı "**Eko-turizm Odaklı Gelişme Bölgesi**" ilan etmişlerdi.

****

Asıl soru şu galiba: 21. yüzyılda bir yatırıma nasıl karar verilir? Bir yerde hızla akan bir suyun ya da linyit kömürü yataklarının bulunması, oraya bir hidroelektrik veya termik santral kurulması için yeterli veri midir? Tüm 20. yüzyıl tarihi, aslında suyu, çevreyi, insan sağlığını ve bir bütün olarak ekolojik dengeyi hesaba almaksızın yapılan yatırımların ve dolayısıyla sonra misli misli bedeli ödenen yatırımların tarihi değil mi? **Mao Zedung**'un, halkın hasadını didikiliyorlar diye başlattığı büyük serçe avı-katliamıyla başlayın, nükleer denemeler (siz isterseniz yatırımlar olarak okuyun) için yokedilen tropikal cennetlerden devam edin, koskoca Meksika Körfezi'ni katrana bulayan **Deepwater Horizon** faciasında küçük bir soluklanmanın ardından, Kazakistan'ın sonsuz pamuk tarlalarına su taşımak için yokedilen **Aral Gölü-Çölü**'nün kıyısında oturup kalın. İnsanları kanserle yüz yüze bırakan, tehlikeli partikülleri bacalarından korkusuzca salan fabrikalar, toprağın kendini yenileme kapasitesini yokeden monokültür tarıma ve onun uzun yıllar boyunca en iyi arkadaşı olmuş DDT diye devam edin. Eğer bütün bu katledilen doğanın, insan sağlığının bedeli hesaplanabilseydi, bu yatırımları planlayanlar, hiçbir insani duruşları olmasa bile, sadece iktisadi dürtüleri nedeniyle hiç kuşkusuz ki bir daha düşünürlerdi.

Peki, Cumhuriyet'in kuruluşunun

100. yılı olan 2023'te dünyanın en büyük 10 ekonomisinden biri olmayı hedefleyen bir kamu aklı, sanki geçmiş yüzyıllarda yaşıyor gibi, hiç bu bilgi ve deneyimleri kaale almadan, sadece linyit bulduğu için alelacele bir yere termik santral kurmaya karar verebilir mi?

Bugün artık bir karar vermek durumundayız: Kalkınacağız ama hangi yolla ve hangi yöne doğru? Karapınar, dünyanın güneş enerjisi üssü mü olacak, bir termik santral çöplüğü mü? Amasra, zamanın ruhuna uygun bir şekilde ekoturizmle mi kalkınacak, yoksa atık linyit cürufalarını nereye koyacağını bilemeyen kirli ve eski bir enerji tekniğiyle mi? Düşük karbon ekonomisine geçecek miyiz, yoksa her linyit bulduğumuzda üzerine dikilen termik santral hayalleri mi göreceğiz? Bu noktada, **Yusuf Akçura**'nın ünlü makalesine gönderme yapmaktan başka çare yok gibi: İki Tarz-ı Siyaset. Ya biri, ya da öbürü... İkinin birlikte şansı yok.

Not: Bu yazının yazıldığı gün, 91 sivil toplum girişiminin oluşturduğu Tabiat Kanunu İzleme Girişimi, bir basın açıklamasıyla, getirdiği düzenlemelerle doğayı korumaktan çok kullanmayı amaçladığını iddia ettikleri Tabiatı Ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanun Tasarı'nın TBMM gündeminden çekilmesi için **change.org**'da açtıkları kampanyayı duyurmaya çalışıyordu. İki Tarz-ı Siyaset, burada da karşımızda: 21. yüzyılda sivil toplumun sözünü dinlemeyen kamu aklının yoluna devam etmesi imkânsız. Toplumsal olarak çok çektiğimiz vesayetin çözümlü, her şeyi bilen süper siyasetçiler değil, sivil toplumu, akademisyenleri ve STK'ları dinleyen Âkil Bir Yönetişim'den geçiyor...

BZD Yayın ve İletişim Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
adına sahibi
Zülfükar Dicleli

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Zeynep Dicleli dergi@ekoIQ.com

Genel Yayın Yönetmeni
Barış Doğru baris@ekoIQ.com

Art Direktör
Özlem Sarar D. ozlem@ekoIQ.com

Editör
Balkan Talu balkan@ekoIQ.com
Özgür Çakır ozgur@ekoIQ.com

Danışma Kurulu
Ural Aküzüm - TEDMER ve Arı Hareketi Başkanı
Coşkun Aral - İZ TV Genel Koordinatörü
Banu Aydoğan - Koç Bilgi Grubu Kurumsal İletişim Direktörü,
Koç Holding Çevre Koordinasyon Kurulu Üyesi, Yeşil Bilgi
Platformu Yöneticisi
Prof. Dr. Nuri Azbar - Ege Üniversitesi, Çevre Sorunları
Uygulama ve Araştırma Merkez Müdürü
Dr. Erhan Baş - Bilim İlaç A.Ş. Genel Müdürü
F. Fatma Çelenk - Soyak Holding Kurumsal İletişim
Koordinatörü
Behçet Envarlı - Türkiye Bilişim Vakfı Genel Sekreteri
Sibel Sezer Eralp - REC, Bölgesel Çevre Merkezi Türkiye
Direktörü
Çağla Balcı Eriş - Demirer Holding Karbon Geliştirme Müdürü
Engin Güvenç - İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma
Derneği Genel Sekreteri
Prof. Dr. M. Pınar Mengüç - Özyeğin Üniversitesi, Enerji,
Çevre ve Ekonomi Merkezi Direktörü
Ergem Şenyuva - Climate Project Türkiye Temsilcisi
Cavit Vardarlılar - MESS Entegre Geri Kazanım ve Enerji,
Çevre Projesi Genel Müdürü
Necla Zarakol - Zarakol İletişim Yönetim Kurulu Başkanı

Reklam Koordinatörü
Semra Akyüz semra@bzdyayincilik.com

Reklam Müdürü
Levent Ertan levent@bzdyayincilik.com

Pazarlama Müdürü
Emrah Kurum emrah@ekoIQ.com

Redaksiyon
Şöhret Baltaş

Katkıda Bulunanlar
Fırat Demir, Eren Dönmez, Özgür Güvenç

Üretim Sorumlusu
Ahmet Muhtar Sökücü

Abonelik
Neslihan Öztürk
Tel: (90) 216 - 412 72 13 Faks: (90) 216 - 521 10 64

Yayın Adresi:
BZD Yayın ve İletişim Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Muhittin Üstündağ Caddesi, No: 61,
Koşuyolu - Kadıköy 34718, İstanbul
Tel: (90) 216 - 412 72 13 Faks: (90) 216 - 521 10 64

Basım Yeri: Tor Ofset San. Tic. Ltd. Şti.
Hadımköy Yolu Akçaburgaz Mah. 4. Bölge 9. Cad. 116. Sokak
No: 2 Esenyurt - İSTANBUL
Tel: (90) 212 - 886 34 74 pbx

Dağıtım: Kültür Dergi Dağıtım
Basın Yayın ve Reklamcılık Tic. Ltd. Şti.
Tel: 216 495 90 44-45 Fax: 0216 495 90 45

Ayda bir yayınlanır. Yerel Süreli Yayın
ISSN 1309-441-6

www.ekoIQ.com

İÇİNDEKİLER

22 Cesur Yeni Dünyada Markalar 2.0

Green Futures dergisinde yayınlanan son makalesinde Emily Pacey, şirketlerin gündemine sürdürülebilirlik girdikçe, markaların ve tüketicilerin davranış kalıplarında yaşanan değişime vurgu yapıyor.

28 Öte Yana Nasıl Gececeğiz?

Taksim bir gün trafiğe kapatıldı ve kaos yaşanmaya başlandı. Peki, böyle olması şart mı? “Sürdürülebilir Ulaşım Ağı Embarq Türkiye”nin kurucularından Sibel Bülay diyor ki: Asla.

34 Endüstri Şehrinden Sürdürülebilirlik Merkezine Nantes

Bir dönemin namı endüstri ve liman şehirlerinden Nantes, 1980’lerin sonunda yaşadığı çöküşten sonra 2013 yılının Avrupa Yeşil Başkenti unvanını aldı. Nantes’ın ilham verici hikâyesi EKOIQ’da...

40 Güven Markası Yaratmanın Yolu Nereden Geçer?

Vodafone Türkiye’nin “2012 Sürdürülebilirlik Raporu” rakipleri için önemli bir örnek teşkil ediyor. Şirketin İcra Kurulu Başkan Yardımcısı Hasan Süel, “Bir güven markası yaratmanın yolunun sürdürülebilirlikten geçtiğini biliyoruz” diyor.

44 Grafen Neyi Değiştirebilir? Biz Neyi Değiştirebiliriz?

Sabancı Üniversitesi’nde Grafen üzerine uluslararası bir projenin parçası olarak çalışan iki bilim insanıyla konuştuk. Sıkı durun çünkü Grafen’le dünyanın kaderi değişebilir.

50 Dünyanın En Harika Arısı Branford

Heyzen Ateş sayesinde, dünyanın en meşhur arısı Branford’la tanıştık. New York Times çizerlerinden Chris Ware’in tasarladığı Brandford’un ekolojisiyle alakası ise Ateş’in kaleminde gizli.

53 Türkiye’nin AB Çevre Mevzuatı’na Uyumu: 15 Yılda Neredeyiz?

BETAM’dan Dr. Barış Gençer Baykan, Türkiye’nin AB Çevre Mevzuatı’na uyum için yaptıklarını, 1998 yılından bu yana gelgitlerle dolu olan süreci yazdı.

58 “Bizi Amerikalılar ya da Uzaklılar Kurtarmayacak”

Bu sayımızda Türkiye’nin ilk Yavaş Şehri Seferihisar’ın Belediye Başkanı Tunç Soyer’i ziyaret ettik. Önümüze “Çocuk Belediyesi”nden Cittaslow Üniversitesi projelerine kadar geniş bir vizyon çıktı.

62 “Önemli Olan Dengeyi Sağlamak”

Lipton’un iki yıl önce başlattığı projeye Karadeniz çayı, Rainforest Alliance sertifikasını almaya hak kazandı. Rainforest Alliance Sürdürülebilir Değer Zinciri Yöneticisi Mercedes Tallo’yla iki yıllık süreci konuştuk.

65 Sürdürülebilirliği Kime Danışmalı?

Geçtiğimiz ay ilk bölümünü yayınladığımız kapsamlı soruşturmanın ikinci bölümünü bu ay sizlerle paylaşıyoruz. Sürdürülebilir fikir ve pratiklerin hız kazanması dileğiyle...

82 Doha Geçidi Nereye Açılıyor?

Geçtiğimiz ay birinci bölümünü yayınladığımız Doç. Dr Semra Cerit Mazlum, DOHA’daki 18. Taraflar Konferansı’yla ilgili değerlendirmesinin ikinci bölümünde, Yeşil İklim Fonu’nun finansmanını ve müzakerelerin ekopolitik ve jeopolitik arasında nasıl sıkıştığına yer veriyor.

86 Doğaya Fiyat Bıçmek İhanet mi, Yoksa Ekonomik Bir Gereklik mi?

Üç sayı önce Tony Juniper ve George Monbiot arasında bu konuda patlak veren tartışmayı EKOIQ sayfalarına taşımıştık. Doğaya fiyat bıçmenin kitabını da yazan Juniper ile Guardian Editörü Jo Confino’nun yaptığı söyleşiyi bu sayıda yer vermek de bizim için farz oldu.

88 Tükenme Noktasında Kabuğumuzu Değiştirme Zamanı

Kanada, Quebec Montreal’den bir okur mektubumuz var. Dilek Ayman, bizlere sekiz sivil girişimin bir araya gelerek oluşturduğu “Sürdürülebilir Gelişim Evi”nin öyküsünü anlatıyor. Tabii insan sormadan edemiyor: Neden bizim böyle kolektif çatılarımız yok?

94 Önce Ekmekler Bozuldu, Ya Yoğurtlar ve Tavuklar?

Marmara Çevre Platformu’nun 43. Bölge toplantısı geçtiğimiz ay Tekirdağ’da yapıldı. Genç Tema Gönüllüsü-İklim Takımları Eğitmeni İsmail Metin, EKOIQ için izlenimlerini aktarıyor.

96 Dr. Bilginer’in Objektifinden Anadolu’nun Hazinesi

Aslında tıp doktoru olan Ali Rıza Bilginer, mesleği icabı köşe bucağı Anadolu’yu gezerken bir yandan da Anadolu’nun doğal hazinelerini objektifiyle belgeledi.

101 “Ben Sularda Batan Bir Işık Gibi”

Ülkemizin edebiyat dünyasının genç yeteneklerinden Ahmet Büke, Fukuşima felaketinin ikinci yıldönümünde Jin ve küçük ejderhasının hikâyesini anlatıyor bizlere...

104 Neyi Yalıtıyoruz?

Redaktörümüz Şöhret Baltaş’ın ekolojik ev macerasında bu sefer konumuz yalıtım. Kendimizin ve gezegenin sağlığını tehlikeye atmadan evimizi nasıl yalıtırız?

106 Yenilenebilir Enerji İçin Eğitim Zamanı

BMI adlı bir eğitim kurumu, Nisan ayında İTÜ Enerji Enstitüsü ile işbirliği halinde sektördeki işgücünün niteliğine katkı amacıyla “Yenilenebilir Enerji Teknolojileri Sertifika Programı” başlatıyor.

HER SAYIDA

4 Haberler Suyumuzun Geleceği İçin İşbirliği; Gıdamızın Üçte Biri Çöpe Gidiyor; ISO Çevre Ödülleri Sahiplerini Buldu.

108 Alternatif Enerji Akıllı İnsanlar ve Akıllı Şehirler, Sürdürülebilir Bir Dünya İçin Daha Akıllı Şehirler.

110 Gözümüzden Kaçmayanlar İklim Değişikliği Daire Başkanlığı Kapatıldı; Zirai ilaç Atıkları Kara Menderes Çayı’na Karıştı.

112 Kitap Ekolojik Sorunlara Teolojik Yaklaşımlar; 100 Soruda Çevre; İlerleme Ya da Çöküş

Gıdamızın Üçte Biri Çöpe Gidiyor

BM Çevre Programı (UNEP) ve BM Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), İsviçre'nin Cenevre kentinde gıda israfıyla ilgili yapılan araştırmanın sonuçlarını kamuoyuna sundu. Araştırmaya göre, her yıl dünya genelinde üretilen gıda maddelerinin üçte biri, yani 1 milyar 300 bin ton gıda çöpe gidiyor. Çöpe giden gıdanın maddi değeri ise bir trilyon dolara karşılık geliyor. Konu hakkındaki duyarlılığı artırmayı amaçlayan, UNEP ve FAO, "Think. Eat. Save" yani "Düşün. Ye. Kurtar" sloganıyla yeni bir kampanya başlattı. Araştırmaya göre Avrupa ve Kuzey Amerika'da yılda kişi başı ortalama 95 ila 115 kilogram gıda maddesi çöpe atılıyor. Bu rakam Afrika ve Asya'da ise kişi başı 6 ila 11 kilogram arasında.

Nükleer Referandumu Kimseyi İlgilendirmedi

Bulgaristan'da halk, komünizm sonrası ilk defa bir referandum için sandık başına gitti. Sandıktan Tuna Nehri kıyısında kurulması planlanan 2 bin megawatt'lık Behe Santrali için yüzde 60 oranında "evet" oyu çıktı ama referanduma katılım yüzde 20'nin sadece biraz üzerinde gerçekleşti. Düşük katılım nedeniyle oylamanın bağlayıcılığı bulunmadığı ülkede kararı Parlamento verecek.

Suyumuzun Geleceği İçin İşbirliği

Dünyamızda su kaynaklarına erişimle ilgili veriler çok parlak değil. Dünya geneline baktığımızda her on kişinin ikisinin evine su gitmiyor. Dördünün ise herhangi bir tesisat altyapısı yok. Yaklaşık beşinin standart bir su borusu bağlantısı var. İşte tüm bu verilere baktığımızda, sorun hakkında farkındalık yaratmak adına **22 Mart Dünya Su Günü**'nün önemi bir kez daha öne çıkıyor. Ekolojiyle alakalı diğer sorunlar gibi su sorunu da ciddi anlamda ilk defa **1992 yılında Brezilya Rio de Janeiro'da** gerçekleştirilen Gündem 21 toplantısında tartışıldı ve 22 Mart'ın Dünya Su Günü olarak ilan edilmesi kararlaştırıldı. Zaten BM'nin, mesela 22 Mayıs'ı Biyoçeşitlilik, 5 Haziran'ı Dünya Çevre Günü ilan etmesinin arkasında da aynı mantık yatıyor. İşin özünde çok basit iki amaç var. İlki, konunun gündemde kalmasını sağlamak. İkincisi de dünya liderlerinin çözüme yönelik adım atmasını zorlamak. Dünya Su Günü kutlanmaya başladığından beri yıllar içinde epey enteresan başlıklar benimsendi. 1997 yılındaki Rio+5 Zirvesi'nde mesela **"Yeterince Su Var mı?"** sorusu sorulmuştu. 2003 yılının başlığı **"Gelecek İçin Su"** oldu. 2007 yılında

su kıtlığıyla nasıl baş edilebileceği tartışıldı. 2010 yılında düzenlenen BM Genel Kurulu'nda ise, 2013 yılının konu başlığı olarak işbirliği seçildi. Bu yüzden bu yılki etkinliklere BM adına Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) ev sahipliği yapıyor. BM bu bağlamda ilk olarak bütün paydaşların tam katılımını hedefliyor. İkinci etapta ise söz konusu işbirliğinin barış ve güvenliğe hizmet etmesi bekleniyor. İşbirliğinin sağlanmasının ardından diğer hedefler ise yoksullukla mücadele ve suya evrensel erişimin sağlanması. Tabii bütün bunlar yapılırken çevresel sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma kriterlerinin de gözden geçirilmesi bekleniyor. İnovatif yaklaşımların da bu çerçevede kurgulanması öngörülüyor. Dünyanın bütün paydaşları bizi ve gezegenimizi kurtarabilmek için bir araya geliyor. BM 22 Mart'taki Dünya Su Günü ve diğer özel günlerde uluslararası kamuoyunu işin içine dahil etmeye çalışıyor. Biz bir yandan **"uluslararası anlaşma mümkün mü acaba"yı** tartışıyoruz ama BM ve diğer yan ofisleri, iş dünyası ve STK'ları da işin içine katarak meselenin gündemde kalmasını sağlıyor. Bundan sonrası ise hepimize düşüyor.

Green Care ile otellerde
çevreye saygılı hijyen...

Sürdürülebilir kalkınma ilkelerine uyumla çevreye saygılı ve yüksek performanslı Green Care ürün portföyümüz, tüm kimyasal hijyen ürünleri ile işletmelerinize değer katar.

maratem
PROFESYONEL

Eczacıbaşı
PROFESYONEL

Zorlu Enerji Jeotermalde İddialı

Geçen sene 80 MW'lık üretim kapasitesi ile Türkiye'nin en büyük jeotermal enerji santralının temelini atan Zorlu Enerji yenilenebilir enerji alanındaki yatırımlarını hızlandıracağını açıkladı. Zorlu Enerji Genel Müdürü Sinan Ak, bu strateji kapsamında Türkiye'nin 2023 yılı jeotermal hedefi olan 600 MW kurulu gücün yarısını da kendilerinin sağlayacağını söyledi. Zorlu Enerji'nin Denizli Kızıldere'de bu yıl içinde üretime başlayacağı santralında, elektrik enerjisinin yanı sıra, 30 MW'ı sera, 20 MW'ı Sarayköy ilçesindeki konutların ısıtmasında kullanılmak üzere toplam 50 MW ısı enerjisi üretilecek. Santral ayrıca yılda toplam 600 milyon KWh üretim kapasitesine sahip olacak.

TEMA Yönetimi Kadınlara Emanet

Türkiye'nin en büyük çevreci örgütlerinden TEMA Vakfı'nın 20. yılında yönetim kurulu başkanı ve başkan yardımcısı seçimleri yapıldı. Seçimlerde, Deniz Ataç, Vakfın ilk kadın yönetim kurulu başkanı olurken, Prof. Dr. Nuran Zeren Gülersoy da TEMA Vakfı Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı görevine seçildi.

İSO Çevre Ödülleri Sahiplerini Buldu

İstanbul Sanayi Odası'nın bu yıl 13'üncüsü düzenlenen Çevre Ödülleri sahiplerini buldu. Bu yıl başvuru yapanlar arasında finale kalan 45 firma, beş ayrı kategoride verilen ödüller için kıyasıya yarıştı. Kalabalık bir jüri topluluğu, firmaların projelerini aylar süren bir çalışmayla inceledi. Kordsa Global'ın üç dalda ödül olarak dikkat çektiği İSO Çevre Ödülleri'nde kategoriler ve ödül alan şirketler ise şöyle oluştu; İnovatif Çevre Dostu Ürünler:

1. Çınar Ankastre Fırın Arçelik - Kordsa Global Copmax
2. Safkan çimento projesi - Akçansa
3. İzotay projesi - Vitra Karo San. Tic. A.Ş.

Enerji Verimli Ürün:

1. Twinjet Çamır Makinesi - Vestel Beyaz Eşya San. Ve Tic. A.Ş.
2. Twixtra - Kordsa Global Endüstriyel İplik ve Kord Bezi
3. İnovatif Pislük Tutucu - Duyar Vana Makine Sanayi

Çevre Dostu Uygulama:

1. Çevreci MN Metodu ile İlaç Üretilmesi projesi - Mustafa Nevzat İlaç Sanayi
2. Ultrasonik ve Hidrodinamik Kavitasyon Yöntemlerinin Kord Bezi Üretiminde Uygulanması projesi - Kordsa Global Endüstriyel İplik
3. Kuru Tıp Sac Temizleme Projesi - Ford Otosan Kocaeli Fabrikası

Enerji Verimliliği Uygulama:

1. Pres hatlarında alt yastık enerji tasarrufu projesi - Ford Otosan Kocaeli Fabrikası
2. Vitrikiye seramik firmalarında enerji geri kazanım projesi - Vitra / Eczacıbaşı
3. Termoform Üretiminde Enerji Verimliliği - Sem Plastik Sanayi

Çevre Yönetimi ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk:

1. İçdaş Çelik Enerji Tersane ve Ulaşım Sanayi A.Ş.
2. Ford Otosan Kocaeli Fabrikası
3. Otokar Otomotiv ve Savunma Sanayi A.Ş.

Kadınlar için Ekolojik Yaşam Programı

Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği 9-10 Mart tarihleri arasında Galata'daki Şifhane'de EkoKadın Programı düzenliyor. Programda kadınların geleneksel ve doğa dostu bilginin aktarılmasında ve uygulanmasındaki rolüyle kadının dönüşüm için yapabilecekleri vurgulanacak. Program, aidat borcu olmayan Buğday Derneği üyelerine

ücretsiz, üye olmayanlara 60 TL olacak. Programın ayrıntısı ve kayıt için : www.bugday.org

B2B Pazarlamanın şifreleri Akçansa Pazarlama Zirvesi'nde masaya yatırıldı. Türkiye'nin lider çimento üreticisi Akçansa tarafından düzenlenen "B2B Pazarlama Zirvesi", iş ve pazarlama dünyasından çok sayıda önemli ismin katılımıyla gerçekleşti.

5 saat

5 konuşmacı

450 kişi

Hakan Gürdal

Akçansa Genel Müdürü

"Tedarikçi-Müşteri İlişkisinden İş Ortaklığına Geçiş"

- Akçansa, 11 yıldır üst üste Capital'in en beğenilen şirketi seçildi.
- Farklı bakış açılarıyla, farklı ürünler geliştiriyoruz.
- Yeni konut ve işyeri alacak insanlarda hazır beton markasının sorgulanması bilincini artırıyoruz.
- Çimento üretimi, çevre açısından sorun haline gelen atıkların bertaraf edilmesinde en etkili yöntemlerden biri.

Vural Çakır

Ipsos CEO'su

"Pazar ve Müşteri Araştırmaları"

- Pazarlama ve araştırma, aynı "eko-sistem" arka planı değişiminden etkileniyor.
- "Süper bolluk" içinde seçim yapabilmek için tek dokunuşla bütün bilgiler erişilebilir oluyor.
- Birçok konuda veri ve bilgiye serbestçe ulaşmamızı sağlayan yeni bir iş-yaşam kültürü oluşuyor.
- Bugün en önemli şey, "güven."

Engin Aksoy

Vodafone Türkiye
Kurumsal İş Birimi
İzci Kurulu Başkan Yardımcısı

"B2B Pazarlamada Yeni Teknolojiler"

- Yeni normal, mobil gerçeklik.
- İleride mobil ödeme rüzgarı esecek.
- Mobil ödemeyle, cep telefonu yeni kredi kartınız.
- Tüketici davranışı şekil değiştiriyor.
- Bulut teknolojisi rekabette eşitlik sağlıyor.

Ufuk Tarhan

Fütürist – M-GEN
Dijital Ajans Başkanı

"Dijital Devrim ve Hiper Trendler"

- Gelecek vizyonu: Siberyoner bir webatör olmak.
- "İpad parmağım kanıyor, anneeee!"
- Kişiliğin, 2045'te holograma döneceğini konuşuyoruz.
- Bilgisi değil, becerisi yüksek insanlara dönüşüyoruz.
- Teknoloji - Tasarım - Tedarik: Yeni dünyanın insan modeli.
- Mesleğimiz her ne olursa olsun "Paralel kariyer", "Çoklu kariyer" kavramlarını gündemimize almalıyız.

Temel Aksoy

Marka Danışmanı

B2B Pazarlamanın 4 P'si:

- Product: Ürün değil, "çözüm."
- Place: Dağıtım değil, "ilişki."
- Promotion: Reklam ve tanıtım değil, "Eğitim, ürün ve hizmetin anlatılması."
- Price: Fiyat değil, "değer."

www.akcansa.com.tr [facebook.com/akcansa](https://www.facebook.com/akcansa) [Akçansa Group](https://www.linkedin.com/company/akcansa-group)

TURMEPA Sabri Ülker Çevre Ödülü

Yıldız Holding kurucusu ve onursal başkanı Sabri Ülker'in kurduğu Sabri Ülker Çevre Ödülü platformu, Yıldız Holding ve DenizTemiz Derneği / TURMEPA'nın işbirliğiyle TURMEPA Sabri Ülker Çevre Ödülü verilecek. Yarışmaya katılan ve seçilme kriterlerini karşılayan bir proje, ekosistemin devamlılığının sağlanması ve gelecek nesillerin de su kaynaklarını kullanabilmesi için kısıtlı imkânlarla yapılan çalışmaları teşvik etmek amacıyla ödüllendirilecek. 5 Nisan'a kadar alınacak başvurular içinden seçilen proje, seçici kurul ve jürinin değerlendirmesinin ardından 100 bin lira ile ödüllendirilecek.

Ortadoğu'da Su Alarmı

Amerikan Ulusal Havacılık ve Uzay Araştırmaları Merkezi NASA, Ortadoğu'da tatlı su rezervlerindeki kaybin tehlikeli boyutlara ulaştığını açıkladı. NASA'nın, 2003 yılından başlayarak yedi sene boyunca çift uydudan elde edilen verileri inceleyerek ortaya koyduğu araştırmasında, Ortadoğu'da kötü yönetim, yeraltı suyuna artan talep ve 2007 yılındaki kuraklığın etkileri nedeniyle neredeyse Lût Gölü büyüklüğünde tatlı suyun kaybedildiği belirtildi. Araştırmada, Türkiye, Suriye, Irak ve İran'da Dicle ve Fırat nehirleri havzası boyunca yer alan bölgelerdeki tatlı su rezervlerinin, toplam tatlı su depolarının 144 kilometreküpünü kaybettiğine de dikkat çekildi. Yine aynı araştırmada, kaybin yüzde 60'ının, yeraltı sularının pompayla boşaltılmasından, beşte birinin de azalan kar yığınları dahil olmak üzere kuraklığın etkilerinden kaynaklandığı belirtildi.

En Yeşil Bina Ödülü Soyak Soho'ya

Türkiye'nin En Başarılı Emlak Yatırımları 2012, 30 Ocak günü Grand Hyatt İstanbul'da düzenlenen bir törenle sahiplerini buldu. Emlak Oscar'ı olarak nitelendirilen ve bu yıl ikinci kez gerçekleştirilen 'Türkiye'nin En Başarılı Emlak Yatırımları 2012'de Soyak Soho, Yeşil Bina kategorisinde birinciliğe layık görüldü. Capital,

Ekonomist, Maison Française dergileri ve hurriyetemlak.com tarafından Silverline Ankastr'e'nin katkılarıyla düzenlenen Türkiye'nin En Başarılı Emlak Yatırımları 2012'de, Soyak Soho'yla aynı kategoride yarışan **35. Sokak** Yeşil Bina Kategorisi'nde ikinciliğe ve **Nida Kule Göztepe** de üçüncülüğe layık bulundu.

7 Litre Suyla 13 Kişilik Bulaşığı Yıkıyor

Avrupa'nın enerji verimliliği konusunda lider firmalarından biri olan Bosch, 22 Mart Dünya Su Günü vesilesiyle tasarruf çağrısında bulundu. Firma ayrıca sadece 7 litre suyla 13 kişilik bulaşığı yıkayabilen Bosch Active Water Eco² adlı bulaşık makinesini de tanıttı. Yeni bulaşık makinesi, yıllık ortalama 280 yıkama için 294 kWh enerji tüketerek, A+++ enerji sınıfı ile A enerji sınıfı bulaşık makinelerinden yüzde 10 daha az enerji harcamasıyla da dikkat çekiyor.

İki Atatürk Barajı Büyüklüğü Bize Yetiyor

Doğal Hayatı Derneği WWF'nin yayımladığı, dünya çapında elektrik ihtiyacının tamamının güneş enerjisinden karşılandığı durumda ne kadar alan gerekeceğini ortaya koyan **Güneş Atlası**'nın haberine, yine bu sayfalarda haber vermiştik. Atlas biraz karıştırıldığında Türkiye'nin resmi de ortaya çıkıyor. Atlas, Türkiye'nin mevcut elektrik ihtiyacının tamamının toplam 790 km²'lik bir alana yayılacak güneş panelleriyle karşılanmasının mümkün olduğunu ortaya koyuyor. Nüfusun ve kişi başına düşen elektrik tüketiminin artacağı göz önüne alındığında, 2050 yılında Türkiye'nin elektrik ihtiyacının tamamını karşılamak için 1600 km²'lik yani yaklaşık iki Atatürk Barajı büyüklüğünde bir alanı güneş panelleriyle kaplamak gerekiyor. Bu ölçü, Türkiye yüzölçümünün on binde 25'ine denk geliyor.

Bizim için mavi her zaman yeşil

Biz Diversey'iz; sürdürülebilir profesyonel temizlik ve hijyen çözümlerinde dünya lideri...Yüzyılı aşkın bir süredir, faaliyetlerimizin çevresel etkilerini azaltmak için çalışıyoruz. Daha da önemlisi ürünlerimiz ve çözümlerimizle, faaliyetlerimizin çevresel etkilerinin azaltılmasına yardımcı olacak şekilde işimizi geliştiriyoruz. Birlikte, daha temiz ve daha sağlıklı bir gelecek yaratıyoruz.

www.diverseystem.com

Diversey
for a cleaner, healthier future™

Güçlü Enerji Politikasında 44. Sıradayız

Dünya Ekonomik Forumu, uluslararası yönetim danışmanlığı, teknoloji ve dış kaynak hizmetleri alanlarında profesyonel hizmet sunan Accenture işbirliğiyle **Küresel Enerji Mimarisi Performans İndeksi 2013 Raporu** yayınladı. Rapor, ülkelerin enerji sistemlerindeki belirgin farklılıkları da ortaya çıkardı. Yüksek gelirli ülkelerin yeni bir enerji yapısına geçişte öncülük ettiğini ancak yine de çevresel sürdürülebilirlik konusunda katedilmesi gereken çok yol olduğunu ortaya koyan raporda, pahalı yenilenebilir yükümlülükleri ve karbon hedefleri gibi konuların yeniden gözden geçirilmesi çağrısında da bulunuluyor. Rapora göre güçlü enerji politikasında Norveç ilk sırada yer alıyor. İlk 10'da diğer Avrupa ülkelerinin yanı sıra, Yeni Zelanda 5., Kolombiya 6. sırada. Türkiye ise indekste, yüzde 0.51 ekonomik büyüme ve gelişme, 0,53'lük çevresel sürdürülebilirlik, 0.70'lik enerji erişimi ve güvenliği ile genel ortalamada yüzde 0.58 ile 44. sırada yer alıyor.

İstanbul'a Rüzgâr ve Güneşle Çalışan Gemi

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nden yenilenebilir enerji kullanımına dair sevindirici bir haber geldi. Belediye, şehir içi kullanımı için rüzgâr ve güneşle çalışan yolcu gemisi yaptırmak amacıyla yeni bir ihale açtı. "Yenilenebilir Enerji ile Çalışan ve Sıfır Emisyonlu Yolcu Gemisi Yapıtırılması" adlı ihale açık ilanlı pazarlık usulüyle yapılacak. İhale dokümanı, İstanbul Şehir Hatları Turizm San. ve Tic. A.Ş., Satın Alma Müdürlüğü, Bedrettin Mah. Evliya Çelebi Cad. No: 1-4 Kasımpaşa/Beyoğlu adresinden temin edilebiliyor.

Bu Eve Enerji Faturası Giremez!

Geridönüşümlü malzemeler kullanarak hafif çelik yapılar üreten Vefa markası **Steelife**, yeni geliştirdiği "**Ekolojik Ev**" projesiyle enerji faturalarını sıfırlamayı amaçlıyor. Projenin ilk örneği ise Pendik'te şirketin showroom'unda **Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız**'ın katılımıyla görülmeye çıktı. Ekolojik Ev, doğalgaz ve herhangi bir başka enerjiye ihtiyaç duymadan kendi kendine yetebiliyor. Güneş enerjisinden maksimum seviyede yararlanan ev, bir binanın ihtiyacı olan yıllık 3400 kWh elektrik enerjisini üretebilecek şekilde tasarlanmıştır.

Geridönüşümlü malzemeden üretilen ve ekolojik olması ile öne çıkan ve hafif çelik yapı sistemi kullanılarak inşa edilen Ekolojik Ev ayrıca, yağmur suyu depolama sistemine de sahip.

Peugeot'ya Ecobest Ödülü

Orta ve Doğu Avrupa'daki 15 ülkeden gelen otomobil gazetecilerinden oluşan bir jüri tarafından verilen Ecobest 2012 ödülleri sahibini, araçlarının çevre performansını iyileştirmeye yönelik geniş bir teknoloji yelpazesini satışa sunması nedeniyle PSA grubunun oldu. Grup 2012 yılında Peugeot 508, 508 RXH, 3008'lerde ve Citroën DS5'lerde satışa sunulan **dünyanın ilk dizel hibrid'i HYbrid4** teknolojisini başlatmıştı. Bu lansmanlardan sadece bir yıldan daha kısa bir süre sonra, grup yüzde 14 pazar payı ile hibrid araçlarda şimdiden Avrupa'nın en büyük ikinci üreticisi konumuna geldi.

Türkiye İlk "Yeşil Lisesi"ne Kavuştu

Türkiye'de yeşil bina sertifikalı yapıların sayısı artarken, şimdi de aynı sertifikaya sahip bir okulumuz oldu. Ford Otosan'ın OİB Eğitim Vakfı işbirliğiyle destek verdiği, **Bursa'nın Nilüfer ilçesinde** yer alan **Otomotiv Endüstrisi İhracatçıları Birliği Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi**, tüm süreçleri tamamlayarak, "Yeşil Bina" sertifikasını almaya hak kazandı. Okul yönetimi İngiltere'deki Bina Araştırma Kurumu (BRE) Breeam In Use sertifikasyonuna sahip olmak için değerlendirme süreçlerinden geçti. Bu süreçte, okulun ekolojik test raporu oluşturuldu ve çatıya güneş enerji sistemi kurularak okulun kendi enerjisini kendi üretebilir hale gelmesi sağlandı.

HiPP

Yaşamdaki en değerli varlık için.

Her an yanında olacak bir sürü
sağlıklı eğlenceli tatlı tatlı şeyler...
HiPP Çocuk Ürünleri

"HiPP çocuk ürünleri her an onların ihtiyaçlarını karşılayabilecek mükemmel atıştırılmalıklardır. Sadece en iyi organik hammaddelerden hazırlanırlar, hiçbir aroma ve katkı maddesi içermezler. Onlar hareket halindeyken onlar için en iyi şeyler..."

Sahsen garanti ederim.

Claus Hipp

Avrupalı'nın Tercihi Yenilenebilir Enerji

Türkiye, enerji politikalarını ağırlıklı olarak nükleer enerji, petrol ve doğalgaz boru hatları ve linyit kaynaklarının kullanımı üzerine kurarken, Avrupa'da 25 binden fazla kişiyle yapılan yeni bir anket çalışmasına göre, Avrupalılar geleceği yenilenebilir enerjide görüyor. Avrupa Komisyonu tarafından yayınlanan anket sonuçları, Avrupa Birliği bünyesinde halkın yüzde 70 gibi önemli bir bölümünün tercihini yenilenebilir enerjiden yaptığını gösteriyor. Ankette yenilenebilir enerji kaynaklarından sonra ikinci sırayı yüzde 28 ile enerji verimliliği yatırımları almış. Anketin bir başka sonucu ise kaya gazı ile ilgili endişelerin ortaya konulması. Ankete cevap veren her dört kişiden üçü, kendi bölgelerinde kaya gazı üretimini tercih etmeyeceğini belirtmiş.

Enerji Tasarrufu Kadınlara mı Mahsus?

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı inisiyatifiyle enerji verimliliğinin sağlanması ve bireylere anlatılması amacıyla oluşturulan "Enerji Hanım" projesi, kadın örgütlerinden cinsiyetçi içeriği nedeniyle tepki çekti. Filmör Kadın Kooperatifi bir açıklama yaparak, proje kapsamındaki filmde ev içi enerji tasarrufu önlemlerinin kadınlara yüklendiğine dikkat çekti. Filmde, sırasıyla çamaşır yıkayan, ütü yapan kadın, buzdolabını açık bırakan çocuğunu uyandırıyor ve nihayet televizyonu kumandasından kapatan erkeğin yanına gidip, cihazın düğmesinden kapatılması gerektiğini, kendisi kapatarak hatırlatıyor.

Eğirdir Gölü'nde Umut Işığı

WWF-Türkiye, 2 Şubat Dünya Sulak Alanlar Günü'nde Eğirdir Gölü'nde gerçekleştirdiği örnek uygulamaların sonuçlarına dikkat çekti. Siemens Ev Aletleri ile işbirliği içerisinde Eğirdir Gölü çevresinde iyi tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması ve gölün su kalitesinin iyileştirilmesi için devam eden pilot çalışmalar kapsamında, erken uyarı sistemi ile 150 ton, biyoteknik mücadele yöntemleriyle de 45 ton olmak üzere toplam 195 ton ilaçlı suyun Eğirdir Gölü'ne, yeraltı sularına ve toprağa karışması engellendi. Bu ay itibarıyla 500 dekara çıkarılacak olan pilot çalışmanın, **Gelendost** ilçesinde de yaygınlaştırıldığı takdirde, her yıl yaklaşık 16.125 ton ilaçlı suyun doğal kaynaklara karışmasının engelleneceği öngörülüyor.

Karadeniz'in Kuşları Sayılıyor

Doğa Derneği, Karadeniz'deki deniz kuşları hakkında yeni bir çalışma başlattı. **Tepeli Karabatak** ve **Yelkovan** kuşlarını kapsayan çalışmada, yüzyıllardır balıkçılara balığa ulaşmaları için kılavuzluk eden bu kuşların yaşam alanlarının

bilimsel olarak haritalandırılması ve korunmaya alınmaları hedefleniyor. Doğa Derneği, 2012'nin son günlerinde İstanbul'un Karadeniz kıyısından başlayarak Zonguldak'ın batısına kadar denizden ve karadan deniz kuşlarının sayımına başlamış durumda.

AB'den Dizel Benzine Vergi Ayarı

AB, temiz yakıtları teşvik amacıyla yeni bir vergi düzenlemesine gitmeye karar verdi. Avrupa Komisyonu'ndan gelen bilgilere göre, özellikle dizel benzinin vergisi, diğer benzinlere uygulanan vergiden daha yüksek hale gelebilir. Bunun sebebiyse bir litre dizel benzinin, bir litre benzinden daha fazla karbondioksit açığa çıkarması. Dizel benzin kullanımı, AB'deki rafinerilerin yeterli üretim sağlayamaması sebebiyle Komisyon açısından önemli bir endişe kaynağı. AB bazen zararına olmak üzere dışarıya benzin fazlasını satarken, dizel benzin ithal etmek durumunda kalıyor. Dizel benzinin çıkardığı duman da Dünya Sağlık Örgütü tarafından kanser riskiyle ilişkilendirilmiş durumda. Komisyon'un vergiden sorumlu üyesi Algirdas Semeta, Volkswagen gibi dizel motor üreticilerinden gelebilecek, vergi değişikliklerine muhalefete karşı çıkmak için, değişikliklere adapte olunabilmesini sağlamak amacıyla yavaş bir geçiş süreci olacağını söyledi. Çevreci gruplar ise, mazottan daha fazla vergi alınması gerektiği görüşünde.

Şanakkaleli Mustafa Amca ile Gelecek Turizmde.

Mustafa Amca, derneğin desteğiyle Kazdağları'nın göknarını ve adaçayını dünyaya duyurmak istiyor. Sizin de sürdürülebilir turizme katkı sağlayacak projeleriniz varsa www.gelecekturizmde.com'a girin, başvurunuzu yapın. Biz projenizi destekleyelim, siz de turizmin geleceğini.

Fransa'dan Güneş Atağı

Güneş enerjisine yatırım hızla artarken son bir hamle de Fransa'dan geldi. Fransa, kurulu güneş enerjisi gücünü 2012'de 1,022 MW artırarak 3,5 GW seviyesine yükseltti. Fransa elektrik dağıtım işletmecisi 'Réseau de Transport d'Electricité (RTE)' tarafından yapılan açıklamada, ayrıca geçen yıl fotovoltaik sistemler ile ülkenin toplam elektrik talebinin yüzde 0.79'una denk olacak şekilde 4 TWh düzeyinde elektrik üretimi sağlandığı belirtildi. Güneş enerjisindeki son artışla beraber ülkedeki yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik üretimindeki payı son beş yılın en yüksek seviyesine çıkarak yüzde 16,4'e ulaştı. Ancak Fransa'da nükleer enerjinin payı yüzde 3,8 azalsa da, ülkede enerjinin 74,8'i hâlâ nükleer kaynaklı.

Atık Yağı getir, Bisikleti Götür

Türkiye'nin dört bir yanındaki belediyelerden atık yağ toplamaya yönelik iyi haberler gelmeye başladı. Bunlardan ilki İstanbul'dan. Kartal ve Pendik Belediyeleri yeni bir kampanya başlatarak 5 litre atık yağ getirene 1 litre yemeklik Ayçiçek yağı vermeye başladı. **Samsun İlkadım Belediyesi** de benzer bir kampanyayla 5 litre kullanılmış atık yağ getirene 1 litre ayçiçeği yağı hediye edeceğini açıkladı. Türkiye'nin ilk Yavaş Şehri olan Seferihisar Belediyesi ise öğrencilere yönelik bir atık yağ kampanyasına başlamış. Belediye atık yağ getiren öğrencilere bisikletten kol saatine kadar değişen hediyeler vereceğini duyurdu.

Tabiatı Koruma Kanunu'na Tepki Change.org'da

2010 yılından bu yana TBMM'de bulunan ve önümüzdeki günlerde Meclis Genel Kurul'unda görüşülecek olan Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı'na karşı tepkiler büyüyor. Hazırlanmış sürecinin katılımcılıktan uzak olması ve getirdiği düzenlemelerle eleştirilen Kanun mevcut haliyle TBMM'den geçtiği takdirde, Türkiye'deki orman alanları, sulak alanlar, kıyılar ve bütün diğer doğal alanlar geri dönüşü olmayacak tahribatlara karşı savunmasız kalabilecek. Bunun üzerine çevre ve doğa koruma konusunda çalışan 84 yerel ve ulusal sivil toplum kuruluşundan oluşan Tabiat Kanunu İzleme Girişimi, harekete geçti.

Çanakkale'den "Yeşil Adım"

Çanakkale Belediyesi Yeşil Yerel Yönetim ve Kültür Binası için "yeşil bina" sözleşmesi imzaladı. Belediye hizmetlerinin tek bir binada yürütülebilmesi ve mevcut belediye binası ve eski şehir otogarının çevresinin düzenlemesiyle ilgili mimari tasarım projesi yarışmasında birinci olan ekibin tasarladığı mimari, 11 dönüm alan ve 26 bin 372 metre kare alana 4 kat alana yapılacak. Proje ile binanın kendi enerjisini kendi üretmesi planlanıyor.

Girişim şimdi de, Change.org üzerinden başlattığı imza kampanyasıyla, Meclis gündeminde yer alan kanunun acilen geri çekilmesini amaçlıyor. Kampanyaya öncülük eden isim ise dağcı, fotoğrafçı ve gezgin Nasuh Mahruki. **İmza kampanyasına katılmak için:** change.org/tabiatkanunu.

Avustralya'nın "0" Karbon Hayali

Dünyanın en büyük kömür ihracatçılarından ve aynı zamanda tüketicilerinden bir olan Avustralya, güneşli gün sayısı nedeniyle yenilenebilir enerjide çok önemli bir potansiyele sahip. Konuyla ilgili Melbourne Üniversitesi ve **Zero Carbon Australia Project** (0 Karbonlu Avustralya Projesi) ortak çalışmasıyla hazırlanan rapordan, eğer siyasi irade isterse, Avustralya'nın 10 yıl içinde yüzde 100 yenilenebilir enerjiye ulaşabileceği sonucu çıktı. Rapora göre, ülkede toplam enerji ihtiyacının yüzde 40'ını rüzgâr tarlalarından, yüzde 58 oranını da yoğunlaştırılmış solar termal santrallardan karşılamak mümkün. Geri kalan yüzde 2'lik oranın biyokütle yakıtlardan ve hidro-elektrik santrallardan karşılanması halinde Avustralya "0 karbon" projesinde başarıya ulaşmış sayılacak.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE VERİM BIOFORE'DA BİRLEŞTİ

Sürdürülebilirlik ve verim, "Biofore" şirketi UPM için bir elmanın iki yarısı gibidir. İşimizin tamamı, odun esaslı biyokütleyi sürdürülebilirlik ve sorumluluk anlayışıyla mümkün olan en iyi biçimde kullanmaya dayanır.

Günümüzde bunun anlamı, daha ince ve hafif malzemeler geliştirmektir. Kağıt üretimi için geri kazanılmış kağıt kullanmaktır. Plastik artıkları, yenilikçi kompozit malzemeler şeklinde yeniden kullanmaktır. Biyoenerji üretmek ve biyoyakıt geliştirmektir.

Bizler, sürdürülebilirlikte de öncü olmayı hedefliyoruz. Mecbur olduğumuz için değil. Bunu seçtiğimiz için.

Detaylı bilgi için lütfen www.upm.com adresini ziyaret ediniz.

2012'de yenilenebilir Enerjiye Yatırım Düştü

Yenilenebilir enerji yatırımları tüm dünyada artarak sürse de geçen yıl yapılan yatırımların bir önceki yıla kıyasla düştüğü gözlemlendi. Londra merkezli araştırma kuruluşu **Bloomberg New Energy Finance (BNEF)**, temiz enerji yatırımlarının 2012'de bir önceki yıla göre yüzde 11 oranında gerilediğini açıkladı. Kuruluşun verilerine göre 2011'de temiz enerji sektöründe 302,3 milyar dolarlık yatırım yapılmış iken, 2012'de ise bu rakam 268,7 milyar dolara geriledi. BNEF'e göre bu gerilemede, ekonomik sorunlar nedeni ile ABD ve Avrupa'da sektöre yönelik desteklerin azalması ile en fazla yatırımın gerçekleştiği güneş enerjisi sektöründe panel fiyatlarının yüzde 24 oranında düşmesi etkili oldu. Bu dönemde yenilenebilir enerji yatırımları en fazla yüzde 68 oranında İspanya'da gerilerken, yatırımlar, İtalya'da yüzde 51, Hindistan'da yüzde 33, ABD'de yüzde 32 oranında geriledi.

Dünyanın En Sürdürülebilir Şirketi Seçildi

Teknolojik ve değerli malzemeleri geri dönüştürme üzerine faaliyet gösteren **Umicore** şirketi, Kanada'da bağımsız bir medya firması olan **Corporate Knights** tarafından her yıl yayınlanan Global 100 Dünya Sürdürülebilirlik Endeksi'nde, **VMZINC** adlı markasıyla en sürdürülebilir şirket seçildi. Umicore'a ödülü getiren VMZINC, titanyum çinko çatı ve cephe kaplama markası. Marka, çok yönlü niteliğe sahip diğer malzemelerle beraber kolaylıkla kullanılmasıyla dikkat çekiyor.

Yaza İki Önemli Konferans

Boğaziçi Üniversitesi bu yaz iki önemli etkinliğe ev sahipliği yapacak. 4-7 Haziran tarihleri arasında üniversitede, 16. "European Roundtable on Sustainable Consumption and Production (ERSCP)" ve 7. "Environmental Management for Sustainable Universities (EMSU)" Ortak-Konferansı düzenlenecek. İki konferansa da Avrupa, Asya ve Kuzey Afrika ülkelerinden katılacak olan uzmanlar, sürdürülebilir üretim ve tüketim üzerine çalışmalarını ve yükseköğretim kurumlarının sürdürülebilir üniversiteler için çevre yönetimi uygulamalarını paylaşacak.

Petrol Şirketlerine Ceza Yağdı

2010 yılında Meksika Körfezi'nde meydana gelen Deepwater Horizon petrol sızıntısının sorumlularından, dünyanın en büyük deniz sondaj firmalarından **Transocean**, ABD yönetimiyle yaptığı anlaşma gereğince sivil ve adli suçların düşürülmesi karşılığında 1,4 milyar dolar ceza ödemeyi kabul etti. Söz konusu tazminat ise Meksika Körfezi'nde kıyısı bulunan ve kazadan etkilenen eyaletlere dağıtılacak. Geçen Kasım ayında da, BP 11 kişinin öldüğü kazadaki rolü için 4,5 milyar dolar ödemişti. Kazanın hemen ardından

30 Bin Ton Balık Telef Oldu

Dünyanın en büyük ringa balığı ihracatçısı olan İzlanda, tarihinin en büyük balık ölümlerini yaşadı. Geçen ay **Kolgrafafjorour fiyordunda** tam 30 bin ton balık bir anda kıyıya vurdu. İzlandalı araştırmacılar, ülkedeki on binlerce tonluk balık ölümlerinin nedeninin sudaki düşük oksijen seviyesi olabileceği üzerinde duruyor. Kolgrafafjordur fiyordunda bu kış ikinci kez yaşanan kitlesel balık ölümü, ülkedeki balıkçılık sektörüne ilişkin endişeleri artırdı. İzlanda Deniz Araştırma Enstitüsü Başkanı Johann Sigurjonsson, kabaca tahminle bir sezonluk ringa balığını kaybettiklerini açıkladı. Telef olan balıkların ekonomik değerinin 30 milyon dolar olduğu belirtildi.

da BP ve Transocean'dan birbirlerini suçlayan açıklamalar gelmişti. Bu arada bir diğer ceza da **Royal Dutch Shell**'e geldi. Afrika'da, Nijer Deltası'nı kirletmekle suçlanan petrol devi tazminata mahkûm edildi. 4 Nijeryalı ve Friends of the Earth örgütünün açtığı davada mahkeme, Shell'in Nijerya'da bir çiftçiye tazminat ödemesini kararlaştırdı. Ancak mahkemenin Shell'in, "sızıntılar sabotajlar yüzünden" iddiasını kabul etmesi tepki çekti. Geçen yıl Nijer Deltası'ndaki boru hatlarında 198 ayrı petrol sızıntısının gerçekleşmişti.

Yenilenebilir Enerji Teknolojileri Sertifika Programı

Tarih: 12-13-19-20 Nisan 2013

Yer: İTÜ Enerji Enstitüsü / İTÜ Ayazağa Yerleşkesi

İTÜ Enerji Enstitüsü öğretim üyelerinin katkılarıyla düzenlenecek olan program 4 gün (24 Saat) sürecektir.

- Rüzgar Enerjisi
- Güneş Enerjisi
- Hidroelektrik Enerjisi
- Jeotermal Enerji

BMI
BUSINESS
MANAGEMENT
INSTITUTE

Detaylı Bilgi ve Kayıt
Ayça Öztaşlan - BMI Education Consultant
0 212 273 15 05 / 0 555 818 99 40
aycaozaslan@bm-institute.com / www.bm-institute.com

İKEA, Yüzde 100 Yenilenebilir Enerjide Kararlı

Mobilya devi, İsveçli İKEA yenilenebilir enerjideki yatırımlarını artıracığını açıkladı. Şirket Başkanı Mikael Ohlsson, Bloomberg'e yaptığı açıklamada, İKEA'nın 2020 yılına kadar yenilenebilir enerji alanında 4 milyar dolarlık yatırım gerçekleştireceğini söyledi. İKEA geçen yıl Ekim ayında yaptığı bir başka açıklamayla şirketin 2015'e kadar rüzgar ve güneş enerjisini kapsayacak yenilenebilir enerji yatırımlarının 1,8 milyar dolara ulaşacağını duyurmuştu. Mağazalarında kullandığı elektriği yüzde 34 oranında yenilenebilir enerji kaynaklı olarak karşılayan İKEA, bu oranı 2015 yılında yüzde 70'e, 2020'de ise yüzde 100'e çıkarmayı hedefliyor.

Bebeklere Organik Pamuk Battaniye

Sağlıklı bebekler ve temiz çevre hedefiyle yola çıkan BabyNEO, Fleece battaniyesini piyasaya sundu. Yüzde 100 organik pamuktan üretilen battaniye, bahar ve yaz aylarının serin havalarda bebeklerin üşmesini engellerken aşırı terlemesini de önüyor.

Ceylan Gözlem İstasyonu Kurulacak

Türkiye Tür Listesi'ne 2008 yılında kaydı yapılan, Hatay'ın Kırıkhan ilçesi ve çevre köylerinde yaşayan Hatay dağ ceylanı (Gazella gazella) avcılık, yavruların yakalanması ve satılması, ceylanın tarladaki mahsullerle beslenmesi sonucu yerel halkla çatışması gibi sorunlarla karşı karşıya. **Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Hatay Şubesi (TTKD)** tarafından yürütülen Hatay Dağ Ceylanlarının Yaşam Ortamlarını İyileştirilmesi ve Risklerin Azaltılması Projesi kapsamında sorun ele alınmaya başlandı. Şube, türün korunması amacıyla başlattığı projeye, ilköğretim okullarındaki öğrencilere yönelik eğitimler ve türün korunmasına yönelik altyapı çalışmalarına başladı.

WWF Türkiye'nin Türkiye'nin Canı programı ile de destek verdiği projenin devamında, ceylanların su ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla su yalıkları inşa edilecek ve bölgede ceylan gözlemi faaliyetlerini yaygınlaştırmak için **Ceylan Gözlem İstasyonu** da oluşturulacak.

Güneş Enerjisi için Büyük Buluşma

Güneş enerjisi sektöründeki son gelişmeler, yeni teknolojiler ve ürünler, Solarex İstanbul'da sahne almaya hazırlanıyor. İhlas Fuarcılık tarafından GENSED (Güneş Enerjisi Sanayicileri ve Endüstrisi Derneği) işbirliği ile düzenlenen **SOLAREX İSTANBUL 2013**, 6. Uluslararası Güneş Enerjisi ve Teknolojileri Fuarı, 11-13 Nisan 2013 tarihleri arasında İstanbul Fuar Merkezi Yeşilköy'de gerçekleştirilecek. Geçtiğimiz yıllarda büyük ilgi gören fuara, sektörün yerli ve yabancı lider firmalarının yanı sıra, küçük ve orta ölçekli firmaların da ilgi göstermesi bekleniyor.

Hastanelere LEED Zorunluluğu Geliyor

Sağlık Bakanlığı'nın 200 yatak ve üzeri kapasitedeki tüm hastanelerde uluslararası yeşil bina sertifika sistemi olan LEED'i zorunlu hale getirmesiyle, Türkiye'nin ilk yeşil hastane projeleri hayata geçmek üzere. Çevre dostu yeşil binaların sadece ofis, AVM ve konut alanında kalmaması gerektiğinin altını çizen Altensis Kurucularından, Yeşil Bina uzmanı Berkay Somalı, Altensis'in danışmanlığı kapsamında halihazırda devam etmekte olan yeşil hastane projelerinin tamamlanmasıyla Türkiye'nin toplamda 5000 yatağın üzerinde kapasiteli yeşil hastanelere sahip olacağını açıkladı.

%100 Yenilenebilir Enerji MÜMKÜN

IRENEC 2013
3. ULUSLARARASI %100 YENİLENEBİLİR
ENERJİ KONFERANSI

27-29 Haziran 2013

Türkan Saylan Kültür Merkezi
Maltepe/İstanbul

Avrupa Yenilenebilir Enerji Birliğinin Türkiye Bölümü **EUROSOLAR Türkiye**, Birliğin vizyonu doğrultusunda %100 yenilenebilir enerjilere dönüşümün teknik, ekonomik, siyasi boyutlarının ve sanayide, mimaride, ulaşımda ve eğitimde hayata geçme yollarının tartışılacağı uluslararası bir platform yaratmak için her yıl, **IRENEC Uluslararası %100 Yenilenebilir Enerji Konferansları** düzenlemektedir.

Mevcut enerji ağını gelecekte tümüyle %100 Yenilenebilir Enerjilere dönüştürme küresel hedefi, IRENEC2012 Konferansının sonuçlarının ortaya koyduğu yolları da takip ederek IRENEC 2013'ün konularının ana teması olmuştur.

KONFERANS BAŞLIKLARI

% 100 Geçişin Ekonomi Politikası

- Yenilenebilir Enerji Projelerinin Ekonomisi ve %100 Geçişin Ekonomi Politikası
- Enerji Üretimini Özelleştirilmesi ve Enerji Üretimi Planlamasında Devletin Rolü
- Enerji Politikası Yasaları
- Enerji Politikaları, Karar Destek Modelleri
- Dışsal maliyetlerin ve Haksız Subvansiyonların İçselleştirilmesi
- Yenilenebilir Enerji Tedariği ve Enerji Güvenliği
- İklim Değişikliğinin Etkileri, Karbon Yönetimi ve Finans
- Küresel Çevre Değişikliği ve Ekosistemler Yönetimi
- %100 Yenilenebilir Enerji için Kapasite Olusturma ve Eğitim
- Dönüşümde kamu kurumlarının rolü
- Değişime yönelik güçler, küresel enerji politikaları
- En iyi uygulamalar; Danimarka, Almanya ve diğerleri
- Dağıtılmış enerji üretimi ekonomisi

Yenilenebilir Enerjiye %100 Geçiş; Enerji Verimliliği

- Enerjiyle ilgili Süreçlerde Verimlilik
- Endüstride Enerji Verimliliği
- İnşaa edilmiş Çevrede Enerji Verimliliği

%100 Geçiş; İnşaa Edilmiş Çevre

- Sıfır Enerji ve Binalarda Enerji Verimliliği, Sıfır Karbon Şehirler
- Sıfır Atık Planı
- Sürdürülebilir Mimari ve Tasarım
- Küresel en iyi uygulamalar

Yenilenebilir Enerji Üretimi; Elektrik Enerji ve Isı

- Yenilenebilir Kaynaklardan Enerji Üretimi
- Dağıtılmış üretim – merkezi üretim

Güç Şebekesi

- Yenilenebilir Enerjinin Depolanması, Şebeke Bağlantıları, Akıllı Şebekeler ve Enerji Yönetimi
- Akıllı Şebeke Standardizasyonu, hükümet Politikası ve Arazi Düzenlemesi
- Talep Tarafı Yönetimi
- Akıllı Şebeke ilgili en iyi uygulamalar

Ulaşım

- Yenilenebilir Enerji ve Sürdürülebilir Kent Ulaşımı Planlaması
- Enerji Nihai Kullanım Verimliliği Yaklaşımları
- Mobilite Yönetimi, Akıllı Ulaşım Sistemleri
- EV (elektrikli araç) veya NoV (Araç içermeyen çözümler)?
- En iyi uygulamalar

Yerel Yönetim, Enerji Üretiminde Yerel Mülkiyet Modelleri

- Çevre Koruma Konusunda Yerel Otoritelerin Sorumluluğu ve Yetkileri (Yerel İdarelerin Çevrenin Korunmasında Yetki ve Sorumlulukları)
- Yerel Yönetimlerin ve Toplumsal Girişimlerin Enerji Üretme Hakkı
- Yerel-Toplumsal enerjisi üretim araçları mülkiyeti, enerji sektöründe oyun değişiyor mu?
- Yenilenebilir enerji üretiminin yerel mülkiyeti ile ilgili en iyi uygulamalar

www.eurosolar.org.tr

İletişim:
info@irenecc2013.com
www.irenecc2013.com
T. 0 533 395 5839

Bir Düzeltme...

2012 Aralık ayında yayınladığımız Kars'ta Kırsal Kalkınma Devrimi yazımızla ilgili olarak, T.C. Kalkınma Bakanlığı, Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri Seyfi Uyanık tarafından gönderilen bir düzeltme metni elimize ulaştı. Aynen yayınlıyorduk ve okuyucularımızın bilgisine sunuyoruz.

"Derginizin Aralık 2012 tarihli 24. sayısında (EKOIQ Dergisi Aralık 2012 Sayı: 24) yayımlanan 'Kars'ta Kırsal Kalkınma Devrimi' başlıklı haberde, 'Kars Yöresi Doğal Ürün Yetiştiricileri Derneği, Yerel Tohumların Sürdürülebilir Köy Projeleriyle Korunması ve Kullanımı adlı projeyle, Türkiye'yi Birleşmiş Milletler RIO+20 Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'nde temsil eden 25 projeden biri olmayı da başardı' ifadeleri yer almaktadır. Sayın İlhan Koçulu'nun ve Kars Yöresi Doğal Ürün Yetiştiricileri Derneği'nin yaptığı çalışmalarını takdir etmekle birlikte, söz konusu haberde zikredildiği gibi, Kars'ta gerçekleştirilen proje, Bakanlığımız tarafından yürütülen Türkiye'nin 2012 BM Sürdürülebilir Kalkınma Konferansına (Rio+20) Hazırlıklarının Desteklenmesi Projesi kapsamında seçilen 24 en iyi uygulama arasında yer almamış ve Rio+20 Zirvesinde temsil edilmemiştir.

"Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Raporu Geleceği Sahiplenmek 2012' ve 'Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Raporu Geleceği Sahiplenmek Sürdürülebilir Kalkınma En İyi Uygulamaları 2012' ekte bilgilerinizi gönderilmektedir.

Basın Kanununun 14. Maddesi hükümleri saklı kalmak üzere; basın meslek ilkeleri ve kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi açısından haber içeriğinin bir sonraki sayınızda düzeltilmesi hususunu hatırlatır, sürdürülebilir kalkınma, yeşil büyüme temalı yayınlarınızın devamını dilerim."

Avrupa İşletmeler Ağı'ndan İşbirliği Fırsatları

Hava Arıtımı İçin İşbirliği

Fransa'da bir KOBİ, mekan içi hava arıtımı için patentli bir teknoloji geliştirdi. Söz konusu teknolojiyle, koku giderimi kimyasal kullanmadan veya ürün kalıntısı açığa çıkarmadan tamamlanabiliyor. Firma, ekipman sağlayıcılar ile işbirlikleri kurarak, kapalı alanlarda ilgili teknolojinin değişik uygulamalar için uyarlanması için çalışmalar yürütmek istiyor.

Referans Numarası: 13 FR 3219 3ROD

Ürün Geliştirme Ortağı Aranıyor

Kuzey Almanya'da bir üniversitede, elektrik geçirgenliğine sahip karbon nanotüp dolgulu bir yapışkan geliştirildi. Buluş yeni bir üretim metodu ile karbon nanotüp yapılarının bir matris içinde dağıtılmasını sağladı. Yapışkanın fiziksel özellikleri (elastikliği ve elektrik geçirgenliği) isteğe göre ayarlanabiliyor. Ürünün daha da geliştirilmesi veya teknolojinin satın alınması ve lisanslanması için elektronik endüstrisinden firmalar aranıyor.

Referans Numarası: 10 DE 19A7 3K1A

Geridönüşüm İçin İşbirliği

İtalyan bir firma, lastiğin içindeki güçlendirilmiş, temiz çelik tellerin tamamını düşük maliyetle elde edebilen bir lastik işleme sistemi geliştirdi. Geridönüşüm makineleri üzerine çalışan firma, geri dönüşüm sektöründe çalışan firmalar ile teknik destek içerikli ticari anlaşmalar arıyor.

Referans Numarası: 12 IT 56Z4 3QAA

Egzoz Gazından Elektrik Enerjisi

Avusturyalı bir firma egzoz gazlarından elektrik elde etmeye yarayan kompakt ve yüksek verimliliğe sahip bir cihaz geliştirdi. Söz konusu cihaz, kullanılmayan veya harcanan enerji kaynaklarının kullanılmasına izin veriyor. Seri olarak üretilebilen cihaz, yüksek güvenilirliğe sahip. Cihaz

ayrıca ağır makineler, biyokütle yakıcıları gibi değişik uygulamalarda da kullanılabilir. Ortak araştırma, geliştirme veya finansal destek için partnerler aranıyor. *Referans Numarası: 13 AT 0108 3RQN*

Biyokompozit Üretimi İçin İşbirliği

Bir İngiliz firması, kurutulmuş gıda atıklarından biyokompozit üretim sürecini geliştirmede çalışabilecek akademik ve endüstriyel partnerler arıyor. Firma bahsedilen gıda atıklarının hammadde olarak kullanılmasındaki sosyal ve çevresel yararların farkında olup yeni bağlayıcılar geliştirerek şu anki ürünlerini geliştirmek istiyor.

Referans Numarası: 12 GB 4406 3R1Z

Solar Radyasyondan Elektrik

Bir Çek firması, binaların içten ısıtılması için bir sistem geliştirdi. İlgili sistem, solar radyasyonu elektrik enerjisine çevirerek işliyor. Fotovoltaik hücrelere ulaşan solar radyasyon sayesinde, elektronlar yayılarak elektrik akımı oluşması sağlanıyor. Oluşan elektrik akımı evlerde bulunan elektrikli aletlerin çalıştırılmasında veya sıcak su elde edilmesinde güç kaynağı olarak kullanılabilir. Firma, teknik işbirlikleri, üretim veya teknik destekli ticari anlaşmalar imzalamak için partnerler arıyor.

Referans Numarası: 12 CZ 0754 3RH8

Endüstriyel Partnerler Aranıyor

Gıda sektöründe çalışan İspanyol bir firma içeceklerde farklı sıcaklık ve zaman aralıklarında stabil bir köpük üretimi sağlayacak teknoloji ya da süreç arıyor. Firma, lisans anlaşması ya da teknik işbirliği ile ilgilenebilecek endüstriyel partnerler ya da araştırma merkezleri arıyor. *Referans Numarası: 13 ES 252K 3ROT*

**İletişim için: Beril Kırcı,
bkirci@sabanciuniv.edu**

6. ULUSLARARASI
Güneş Enerjisi
& **Teknolojileri Fuarı**

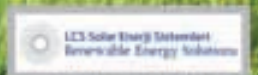
11-13 Nisan 2013
İSTANBUL FUAR MERKEZİ
www.solarexistanbul.com

PLATINUM SPONSOR

GOLD SPONSOR

SILVER SPONSOR

SOLAREX

İSTANBUL

GÜNEŞ ENERJİSİ & TEKNOLOJİLERİ FUARI

İhlas
Fuarcılık

0212 454 25 03
info@solarexistanbul.com

BU FUAR 9174 SAYILI KANUN GEREĞİNCE TOBB
(TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ)
İZİN İLE DÜZENLENMEKTEDİR.

Cesur Yeni Dünyada Markalar 2.0

Sürdürülebilirlik, şirketler açısından gündemin merkezine girdikçe, hem markaların hem de tüketicilerin davranış kalıplarında değişim yaşıyor. Sürdürülebilir bir gelecek yaratmak adına iş dünyası ve hükümetlerle küresel anlamda çalışan, İngiltere merkezli STK'lardan biri olan Gelecek için Forum'un (Forum for The Future) Green Futures dergisinin son sayısında Emily Pacey'nin kaleme aldığı makale de buna dikkat çekiyor. Pacey'e göre tüketiciler ve markalar arasında karşılıklı gelişen bu yeni dinamik, sürdürülebilirlik anlamında yaşanacak değişimde hızlandırıcı bir rol oynayacak...

 Emily PACEY

 Fırat DEMİR

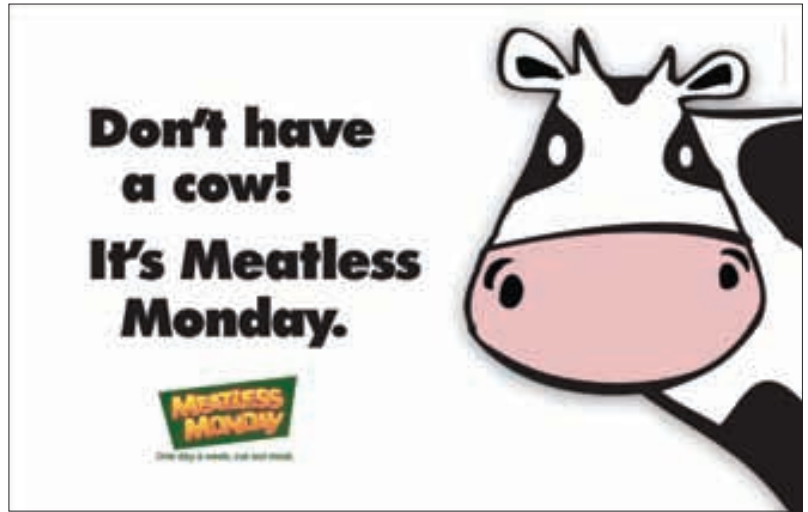

Bir zamanlar markalar kendilerini ürünleri üzerindeki stil ve kalite damgası olarak sunuyorlardı. Hem de mutfak gereçlerinden tutun da trençkotlara, kol saatlerine kadar. Yıllar geçtikçe, kurumsal sosyal sorumluluğun yükselişiyle de beraber, kendilerini yeni ideallere göre yeniden tanımlamaya başladılar. Örneğin 2002 yılında, küresel banka grubu **HSBC**, kendisini “yerel” bir şirket olarak tanımlayan bir reklam kampanyası başlattı. 2003 yılında da fast food devi **McDonald’s**, burger ve kızartmalarının yanında düşük yağ soslu salatalarını tanıttı.

Bugün ise doğru şeyi söylemek ve onu bir eylemle desteklemek yetmiyor. **Trip-Advisor** ve **Facebook** gibi interaktif sitelerin yükselişi, markaların artık kendi karakterleriyle ilgili son sözü söyleme hakkına sahip olmadığını gösteriyor. Markalar uzun süren bir itibar peşindeyse, bunu yeniden ve yeniden hak etmek zorunda.

Sosyal medyanın, kâr amacı gütmeyen kampanya ve tüketicilerin çok uluslu şirketlere meydan okuma şansı verdiğini görüyoruz. Mesela Greenpeace’in, 2010’da başlattığı ve internette hızla yayılan, **Nestle**’den “çöpe dönmüş yağmur ormanlarından” elde ettiği hurma yağını kullanmaktan vazgeçmesini talep eden “**Orangutanı rahat bırakın**” kampanyasına bakın. “Ne olduğunu tahmin edemezsiniz” diyor Greenpeace sitesinde; “Nestle, taleplerimizi gerçekleştirmeyi kabul etti. Bunu siz mümkün kıldınız.”

Güç dengesindeki bu değişim, markaların tüketicilerle ortak değerlere dayanan bir iletişim içine girmek ve değişmek zorunda olduğunu gösteriyor. Sürdürülebilir bir gelecek yaratmak adına iş dünyası ve hükümetlerle küresel anlamda çalışan STK’lardan biri olan Gelecek için Forum’un (Forum for the Future) Başkan Yardımcısı **Sally Uren** de aynı görüşte. Uren, “**Markalar 2.0**”ın zamanının artık geldiğini söylüyor. Markaların ünlerini konuşarak değil, çalışarak hak ettiği yeni bir marka davranışı öngörüyor. Bu öngörüye göre markalar, diğerlerinin haklarında konuşmasını istediği değişim

Sürdürülebilir bir gelecek yaratmak adına iş dünyası ve hükümetlerle küresel anlamda çalışan STK’lardan biri olan Gelecek için Forum’un (Forum for the Future) Başkan Yardımcısı Sally Uren de aynı görüşte. Uren, “Markalar 2.0”ın zamanının artık geldiğini söylüyor. Markaların ünlerini konuşarak değil, çalışarak hak ettiği yeni bir marka davranışı öngörüyor.

min “kendisi olacaklar”. Daha da önemlisi diğer markaların da, söz konusu “değişim” sürecine girmelerini sağlayacaklar. Yani, markalar artık kendilerini yalnızca sağlıklı ve yerel olarak tanımlamak yerine, bir topluluğun kendi geçimini sağlamasını teşvik edecek ya da mesela bu insanların taze ve mevsimsel ürünlere dayalı mutfak becerilerinin gelişmesi için kurslar açacak.

Algı Değiştiren Kampanyalar

Yüzlerce Amerikan hastanesi, üniversitesi, şirketi ve hükümet kantinini işleten Birleşik Devletler tabanlı catering şirketi **Sodexo**’ya bakın mesela. 2011 yılında et tüketimini azaltmak amacıyla “**Etsiz Pazartesi**” adında bir kampanya başlattı. Kampanya bir süre sonra çok büyüdü. Et-siz Pazartesi, ilgi çekici reklamıyla sürdürülebilirlik iletişimleri şirketi **Futerra**’nın Genel Müdürü **Lucy Shea**’nın “cızırdan-

yan” sözüyle adlandırdığı, insanların katılmak ve arkadaşlarına söylemek istediği cinsten bir girişim halini aldı.

Etsiz Pazartesi daha sonraları bu fikri yavacak olan medyanın da ilgisini çekti. **The Washington Post** gazetesi okuyucularını “vejetaryen yemeğini aileye sokmak adına rahat ve eğlenceli bir rutin olan Etsiz Pazartesi’yi benimsemeye” davet etti. **FoodSafetyNews.com**’a göre, Etsiz Pazartesi artık “aşırı et kullanımına karşı savaşta kullanılan bir tabire” dönüştü.

WWF Britanya’nın İş ve Sanayi biriminin başındaki isim olan **Dax Lovegrove**, Etsiz Pazartesi kampanyasını “tüketicileri yeşil gündeme dahil etmek için bir adım” olarak tanımlıyor.

Muhtemelen, Etsiz Pazartesi’yi bu kadar başarılı kılan şey, halihazırda tüketicilerin alıp sahip olabilecekleri şeylerden oluşan beklentilerine yönelik hareket etmek yerine onların yapabilecekleri şeyler

konusunda yeni bir soluk getirmesi oldu. Kampanyayı başarılı kılan bir diğer etken ise tüketiciden davranışlarını değiştirmelerini istememesiydi. Örneğin kampanyada çok basit bir biçimde “Haftada bir gün et yemeyin!” denilebilirdi. Ama bunun yerine bir hareket yaratılarak “Bizim Pazartesi olayımıza katılın” ifadesi kullanıldı.

Marka zekâsının yaratacağı kıvılcımların vaat ettikleri oldukça fazla. Pazarlama ve iletişim ajanslarının, yeteneklerini sürdürülebilirlik için kullandıklarında neler olabileceğini düşünün. Bazı genç şirketler, düşük maliyetli, düşük karbonlu ve genel olarak düşük maliyetli tatil türlerinden (sharing lift, staycationing gibi) başladılar bile. **Airbnb** veya **Zipcar**’ı hatırlayın...

Bu alandaki işlerin patladığına vurgu yapan Futerra Genel Müdürü Shea, “Yeni bir şeylerin eşiğinde olduğumuzu hissediyorum. Marka çalışanları sürdürülebilirliğin tüketici bağlılığını nasıl yönlendirebileceğini gördüler. Bütün bunların bu kadar hızlı gerçekleşmesi tüylerimi diken diken ediyor aslında.”

Futerra geçtiğimiz Mayıs ayında, bir tür eylem çağrısı anlamında, davranışlarımızı değiştirecek en iyi 100 markayı “**Gezegen Markaları**” diye tabir edilen şirketlerden oluşan bir liste yayımladı. Büyük markaların tüketicilere ait davranış kalıplarını değiştirmek amacıyla yürütülen kampanyalarda ihtiyaç duyulan önemli niteliklere sahip olduğunu kaydeden Shea, “Frekansları ve statüleri var. Her

Pazarlama ve iletişim ajanslarının, yeteneklerini sürdürülebilirlik için kullandıklarında neler olabileceğini düşünün. Bazı genç şirketler, düşük maliyetli, düşük karbonlu ve genel olarak düşük maliyetli tatil türlerinden (sharing lift, staycationing gibi) başladılar bile. Airbnb veya Zipcar’ı hatırlayın...

yerdeler. Davranışlarımızı onlar belirliyorlar ve biz onlardan davranışlarımızı değiştirmelerini bekliyoruz” diyor. Hatta bazı markalar kendilerini sosyal değişimin lideri olarak görmeye başladı bile. Bir başka ses getiren kampanya da **Procter & Gamble**’ın sahibi olduğu **Ariel** markasından geldi. Marka 2006 yılında, Avrupa’nın önde gelen iş danışmanlığı şirketlerinden **Good Business**’ten **Giles Gibbons**’un “şimdiye kadar yapılmış en iyi davranış değiştirici pazarlama atılımı” olarak adlandırdığı bir kampanya başlattı. Ariel’in “**30’a Çevir**” sloganına yer verdiği reklam, tüketicilere enerji tasarrufu yaparak beyazlarını 30 derecede yıkayabileceğini söylüyordu. Gibbons reklamı iki ayı yanıyla övüyordu. “Öncelikle Ariel’in ürününün daha beyaz yıkama gücünden bahsettiler ki bu, yıkamada en iyi formülün onlarda olduğu tezlerini destekliyordu. İkincisi, Ariel insanlara yıkadıkları sıcaklıkları düşürebileceğini söyleyen, iyi bir şirket olduğu mesajını veriyordu. Kampanya oldukça zekiceydi. O kadar ki kampanyanın ardından pazarlama müdürleri reklam ajanslarına, “Ben Ariel gibi bir şey istiyorum” demeye başladılar.

Tüketici Sürdürülebilirliğe Bakıyor

Bir diğer önemli nokta ise insanların markalardan talep ettikleri yeni şey. Tüketiciler artık markaların sürdürülebilirliğe daha bağımlı olmalarını istiyor. **Havas Media** tarafından yayımlanan **2011 Anlamlı Markalar İndeksi**’ne (Meaningful Brands Index) göre 50 bin küresel katılımcının yüzde 85’i markaların “çevresel ve sosyal konularda aktif olarak yer almalarını” bekliyor. Bu oranın 2010 yılına göre yüzde 15 arttığını görüyoruz. İngiltere orijinli Co-operative Bank’ın **2011 Etik Tüketimcilik Raporu** (Ethical Consumerism Report), yüzde 85’lik bu kesimin, en azından küçük bir kısmının paralarını söyledikleri yerlerde harcadığını vurguluyor. Ekonomideki sıkıntılı döneme rağmen 2010 yılında, Birleşik Krallık’taki etik mal ve hizmet satışında da yüzde 9’luk bir artış meydana gelmiş. Toprak Vakfı (Soil Association), Fairtra-

Procter & Gamble’in sahibi olduğu Ariel’in “30’a Çevir” sloganına yer verdiği reklam, tüketicilere enerji tasarrufu yaparak beyazlarını 30 derecede yıkayabileceğini söylüyordu.

de (Adil Ticaret) ve Yağmur Ormanları Birliği (Rainforest Alliance) gibi kurumlar tarafından sertifikalanan “etik” markaların ana akımdan pazar payı almaya başlamaları da bu anlamıyla son derece mantıklı.

Ancak Forum For the Future’in Başkan Yardımcısı Uren, kriz zamanlarında farkı ana akım markaların yaratacağını düşünüyor. “Tüketiciler değişim isteyebilirler ancak her zaman bu değişim için para ödemek istemeyebilirler ve zorunda da olmamalıdır. Yeşile daha fazla kâr payı koymak ana akımın tüketicilerini geri itti. Halbuki, uzun kapsamlı üretimden ve eko-verimlilik arz zincirlerinden büyüyen ölçek ekonomileri tüketiciye aktarılmalı.” Bu, ürünleri değerlerinin altında satmak anlamına da gelmiyor. Örneğin geçen yıl Good Business, Fiat ile, insanların daha verimli sürüş teknikleri uygulayarak salımlarını azaltmalarına ve tasarruf etmelerine yardımcı olan **eko:Sürüş** (eco:Drive) adlı bilgisayar uygulamasında beraber çalıştı. Good Business’tan Gibbons, karbon emisyonlarını yüzde 12 azaltmayı başardıklarını, ancak Fiat’ın daha ileri gitmesinin, ancak diğer organizasyonların da katılımıyla olabileceğini fark ettiğini söylüyor.

Küresel bazda marka danışmanlığı hizmeti veren Interbrand'ın eski başkanı Rita Clifton, ürün ve hizmet üretirken tüketicilerinin geribildirimlerinden yararlanan şirketleri, "en çok aydınlanmış şirketler" olarak tanımlıyor.

Fiat da bunun üzerine harekete geçmiş zaten. Firma, sürücülerini benzin tasarruf teknikleri hakkında eğitmek için, trafik yönetim otoritelerini, trafik yardım derneklerini, petrol şirketlerini ve İngiltere'nin büyük otomobil servis ve sigorta şirketlerinden biri olan RAC'ı bir araya getirerek bir forum düzenledi. Fiat, bu akıllıca hamlesiyle bir tür öğretmen rolünü üstlenerek, tüketicilerine para kazandırırken, onların güvenini de kazanmış oldu.

Markalara Düşen Görev

Elbette tüketiciler her zaman eski tip tasarruf yöntemleriyle hareket etmiyor. Tüketicileri istekleri de yönlendirebiliyor. Bu fikri beslemek ise markaların yaptığı en iyi iş. WWF Britanya'dan Lovegrove'un dediği gibi, "Eğer Nike bizi ayakkabılarına âşık ettirebiliyorsa, belki doğaya da ettirebilir." Şüphesiz. Lovegrove tek kullanımlık kültürümüzün, yakında daha havalı, ileri teknoloji kullanan, daha az tüketim ahlakı ile yer değiştireceğine inanıyor. ABD'li outdoor malzemeleri üreticisi Patagonia'nın "Bu ceketi satın almayın!" kampanyasını hatırlayın. Marka neredeyse pazarlama mantığını tersyüz etmişti. Kampanya tüketicileri, yüzde 60'ı geri dönüştürülmüş ve oldukça dayanıklı kıyafetleri satın alırken bile iki kere düşünmeye sevk etmişti. Kulağa oldukça çılgınca geliyor ancak iş daha az tüketime gelince, Patagonia buz dağının sadece görünen yüzü gibi. Forum

for the Future'dan Uren'e göre insanlar, 5 ile 10 yıl gibi kısa bir süre içerisinde kolaylıkla tüketici oldukları kadar üretici de olabilirler. Hatta bu süre zarfında bazı insanlar 3D yazıcılardan programlanabilir malzemelerine kadar birçok güvenilir aracın yardımıyla kendi ürünlerini ortaya koyacak. Diğerleri ise, boş odalarını, eski kıyafetlerini ya da bir akşam önceden kalan yemeklerini ve bunlara benzer kaynakları kullanmaya başlayacaklar.

Evrim dediğimiz şey aslında taze fikirlerle ihtiyaç duyuyor. Takipçileriyle beraber çalışan, onları dinleyen ve yaratıcılıklarını hoşgörü ile karşılayan şirketler, diğerlerine üstünlük sağlayacak. Küresel bazda marka danışmanlığı hizmeti veren Interbrand'ın eski başkanı Rita Clifton, ürün ve hizmet üretirken tüketicilerinin geribildirimlerinden yararlanan şirketleri, "en çok aydınlanmış şirketler" olarak tanımlıyor. Örneğin oyuncak şirketi Lego'nun, kullanıcıların kendi tasarımlarını ve robot oyuncaklarını üretebildiği Mindstorm ve DesignByMe adlı kitleri bulunuyor. Şirket bu kitlerle hem tüketicilerin hem de markanın profilini artıran, en yaratıcı ve interaktif tasarımlarını ortaya koyan tüketicilere ödüller veriyor. Benzer şekilde Nike, müşterilerine sürdürülebilir materyaller kullanmalarına olanak tanıyan bir uygulama piyasaya sürdü. Uygulama şirkete inovatif ürünler ve yaratıcı platformlar hakkında bilgi sağlamış oldu. Yine Procter & Gamble şirketi de, tüketicilerini Ar-Ge süreçlerine dahil ettiği yüz kremi ve diş macunu gibi başarılı ürün tasarımlarını piyasaya sürdü.

Geleceğin önde gelen şirketleri büyük ihtimalle insanları bir araya getiren, onlarla sohbet eden, eğlenerek yeni sloganlar ve kültürler yaratan iyi bir partinin ev sahipleri gibi davranacak. Yaratıcılığın adem-i merkezileştirildiği bir döneme, ABD'li ünlü iktisatçı ve siyaset danışmanı Jeremy Rifkin'in deyimıyla "üçüncü sanayi devrimi"ne giriyoruz. İşte tam da bu noktada markalar bu güçlü girişimin doğru bir yöne doğru gitmesine yardımcı olabilirler. Ancak asıl sorulması gereken soru belki de şu; peki markalar bunun farkında mı? ○

YEŞİL İŞ®
GREEN BUSINESS
SÜRDÜRÜLEBİLİR İŞ BULUŞMASI

Türkiye'nin
“Sürdürülebilir İş”
Buluşması
5. Yılında!
Siz de yerinizi alın...

EKİM 2013

swissôtel **THE BOSPHORUS**
İSTANBUL

5. Yılında da
Stratejik
Çözüm Ortağı

Schneider
Electric

www.yesilis2013.com www.greenbusinessatlas.com
info@surdurulebilirlikakademisi.com

“Öte Yana Nasıl Gececeğiz?”

Bir gün Taksim trafiğe kapatıldı ve ortalık karıştı. Ancak bu durum, tekil bir olay değildi. Türkiye’de nerede bir kentsel altyapı çalışması varsa, yayaların araçların ve inşaatın iç içe girdiğini görüyoruz. Peki, bu, kaçınılması imkânsız bir süreç mi? Sürdürülebilir Ulaşım Ağı Embarq Türkiye’nin kurucularından Sibel Bülay “Asla” diyor ve ekliyor: “Bunların hepsi planlanabilir ve sorunlar çok daha kolay çözülebilir ama bunun için bir mevzuat gerekli. Ve ne yazık ki böyle bir mevzuattan kimsenin haberi yok”.

 Barış DOĞRU

 Özgür GÜVENÇ

O gün kentte oturanlar, şehrin merkezine gittiklerinde, alana giremediklerini fark ettiler. Alan kapatılmıştı. Meydanın öte yanına geçmek isteyenler, bir ara yol bulmak için uğraşıp durdular. O gün kaybolanlar, alanı çevreleyen tahta perdeleri atlamaya çalışanlar oldu. Ve herkes merak etti: Bu perdelerin arkasında ne vardı?

Bu bir **Italo Calvino** veya **Gabriel Garcia Marquez** romanının başlangıcı değil. Aynen böyle oldu. Bir gün İstanbul sakinleri, Taksim meydanına gitti ama ötesine bir türlü geçemedi. Peki neden? Neden böyle büyük bir altyapı çalışması öncesinde hiçbir hazırlık yapılmamıştı? Kent sakinleri neden her şeyden habersizdi? Neden yönlendirme, uyarı levhaları yoktu?

Biz bunu yaşadık ve sadece kızdık ancak Uluslararası Sürdürülebilir Ulaşım Ağı Embarq-Türkiye'yi kuran ve çok kısa bir zaman önce kendisini emekli eden ama sürdürülebilir ulaşım konularıyla uğraşmaya devam etmekten asla vazgeçmeyen Sibel Bülay bu soruları sordu. Yanıtları şimdilik bilinmiyor.

Ancak sorun Taksim'le sınırlı bir konu da değil. Kentsel altyapı çalışmasının olduğu her yerde büyük bir keşmekeş var. Sibel Bülay ve fotoğrafçı arkadaşımız Özgür Güvenç'le Taksim'i saran perdelerin arkalarında dolaşiyor; görebildiğimiz yerlerden araçların ve yayaların karmaşalarını izliyoruz. Durum ilk günlerdekinden biraz daha iyi ama yine de geçişleri bulmak için bir hayli sabır gerekiyor. Ardından güç bela metro girişini bulup Mecidiyeköy'e geçiyoruz. Müthiş keşmekeş orada da hâkim. Metro ve metrobüs bağlantısı ve trafiğin düzenlenmesiyle ilgili inşaat çalışmaları, yayaları, arabaları, inşaatı, iş makinelerini ve moloz kamyonlarını üst üste getirmiş durumda. Bülay, "Bu, iyi hali" diyor acı gülerek: "İlk günler Taksim'de bir

bölgeden karşıya geçmek neredeyse imkânsızdı. Belediye daha sonra bir üstgeçit inşa ederek sorunu geçici olarak çözdü. Yine yayaları hangi yöne nasıl gidebilecekleri konusunda yönlendirecek tabelalar da günler sonra yerlerine yerleştirildi. Peki, madem bunlar yapılabilecekti, neden önceden düşünülmedi? İnsanlar mağdur olduktan sonra düşünmenin ne anlamı var?" Mecidiyeköy'de insanların, inşaatın ve arabaların ortasında durup bakıyoruz. Bülay, "Ben buraya ilk dikkatli baktığımda gerçekten büyük bir şok yaşadım. İnsanlar ve arabaların geçtiği, bir yanı viyadük, diğer yanı ise metalden yapılmış inşaat perdeleriyle sınırlı geçitte son derece tehlikeli bir durum vardı. Metal separatörün arkasında, belki onlarca metre derinliğinde bir inşaat çukuru bulunuyordu ve separatörler birbirlerine paslı ve incecik demir tellerle tutturulmuştu. Herhangi bir araba yanlışlıkla çarparsa kendini çukurun dibinde bulması işten bile değildi." "Olay yeri inceleme ekibi" olarak orada bulunduğumuzda Sibel Hanım'ın bahsettiği o devasa çukur kapatılmıştı ama bahsettiği, standart dışı paslı tel bağlantılar yerli yerindeydi.

Mevzuat ve Katılımcı Bir Yönetim

Peki gerçekten, bu işin bir planlaması olmaz mı? Çıkabilecek sorunlar önceden öngörülemez mi? Çözümler bulunamaz mı? Dünyada işler böyle mi yapılıyor? "Mümkün mü? Bu işin teknik bir süreci vardır. Büyük bir altyapı çalışması yaparsanız, haritayı önünüze koyar, tüm alternatifleri çıkarırsınız. Bu konuda halka bilgi verir ve belki çözümler konusunda önerilerini istersiniz. Önceden kamusal duyurular yaparsınız. Tüm giriş ve çıkışlara yönlendirme panoları yerleştirirsiniz. Gelişmiş ülkelerde bu iş böyle yapılır" diyor Bülay...

"Gece olunca durum daha da beter hale geliyor. Tam bunun nasıl bir tehlike oluşturduğunu düşünürken, Taksim Elmadağ yönünde bir aracın bir yayaya çarptığını görüverdim"

9. GERİ DÖNÜŞÜM, ÇEVRE TEKNOLOJİLERİ
VE ATIK YÖNETİMİ ULUSLARARASI FUARI

13-16 Haziran 2013

Tüyap Fuar ve Kongre Merkezi, İstanbul

rewistanbul.com

ORGANİZASYON
İFO
İstanbul Fuar Hizmetleri A.Ş.
Tarsus Group İştirakidir

Destekleyen
KOSGEB

Sektörel Medya
Destekçisi
Recycling

Mecidiyeköy'deki metrobüs durağı çıkışındaki kafede bir yandan konuşuyor, bir yandan da Sibel Hanım'ın bu işin dünyada nasıl yapıldığına dair topladığı örnekleri inceliyoruz. Peki, herhangi bir alt yapı çalışmasını projelendirmeden önce, inşaat süresince çıkabilecek sorunları ortaya koyan ve önlemleri sıralayan bir çek-list yok mu? Bu, yasal bir mevzuat halinde düzenlenmemiş mi? "Ben de herkese bunu soruyorum ve araştırıyorum. Belediye ve karayollarının böyle bir düzenlemesini bulamadım. Sorduğum uzmanlar ve hukukçular da böyle bir yönetmeliğin varlığından haberdar değiller. Eğer varsa bile kimse bunu bilmiyor ve uygulamıyor veya daha büyük ihtimal, böyle bir iş planı ve yönetmeliği Türkiye'de mevcut değil".

Türkiye'deki yaygın alışkanlıkla, "Göç yolda düzeliyor" galiba. Peki, o sırada neler oluyor? "Ben adeta deli gibi bu bölgelerde günlerce dolaştım. Gece olunca durum daha da beter hale geliyor, çünkü birçok bölgede ne bir trafik tabelası ne de aydınlatma var. Tam bunun nasıl bir tehlike oluşturduğunu düşünürken, Taksim Elmadağ yönünde bir araç bir yayaya çarptı. Bu benim gördüğüm tekil bir olay ama düşünün görmediğimiz, duymadığımız kaç tane kaza oldu kim bilir buralarda!". Ya engelliler? "Şu anda engelli bir yurttaş hiçbir şekilde Taksim

İşte, İnşaat Sırasında Geçici Altyapı için Yapılması Gerekenler!

- İnşaat süresince güvenilir, rahat, kolay erişilebilir geçişi sağlanmalı
  - Geçici altyapı mümkün olduğunca kalıcı altyapıya benzer düzeyde hizmet sunmalı
- Geçici altyapı, yayayı trafikten korumalı
- Geçici altyapı, yayayı inşaat makinelerinden korumalı
- İnşaat alanında yaya bilgilendirme yapılmalı
  - İnşaatla ilgili bilgi verilmeli
  - Geçiş noktalarının belirtilmeli
  - Engelli geçişlerinin sağlanmalı
  - Alternatif hatların harita üzerinde gösterilmeli

Kaynak: Pedestrians Checklist and Considerations for Temporary Traffic Control Zones, <http://www.workzonesafety.org>

Meydanı'ndan geçemez. Bunun için herhangi bir düzenleme yapılmamış durumda."

Sibel Hanım dünyanın çeşitli kentlerinden derlediği örnekleri gösteriyor: "Bu işler aslında o kadar karışık değil; burası ne zaman yaya trafiğine kapanacak insanlar nereye nereden geçebilecekler hangi güzergâhları kullanacaklar, bunlar konusunda bilgilendirmeler yapılır. Her yere yönlendirme tabelaları konur. Engelliler için gerekli düzenlemeler gerçekleştirilir. Akşam

saatleri için aydınlatmalar yerleştirilir. Aslında tüm bunlar son derece basit planlanabilecek şeyler. Hemen hiçbir ek masrafa gerek yok. Tek gerekli olan doğru planlama ve bir çek-list".

Mecidiyeköy'de oturduğumuz kafenin hemen yanında kapalı bir inşaat alanını işaret ediyor Sibel Hanım: "Burası metrobüs ile metro bağlantısı olarak inşa ediliyor. Yine önceden kapsamlı ve ayrıntılı bir plan yapmanın sonucu olarak, burası şimdi yeniden inşa ediliyor. Halbuki sağlıklı bir ulaşım sisteminin en temel unsuru, bağlantılardır. Yaptığınız her hattı, diğer bağlantılarla veya besleme hatlarıyla ilişkilendirmek gerekiyor." Defalarca bu metrobüs durağından inip, insan ve arabalardan oluşan cangılın içinden geçip metro hattına ulaşmış biri olarak durup düşünüyorum: "Planlama ve katılım. Eğer sorumlular insanlara önceden sorsalardı ve yanıtları göz önüne alsalardı, birçok sorunu çok önceden görebilir ve çözebilirlerdi. Sanırım boşuna demiyoruz, sürdürülebilirliğin en temel malzemesi katılım, diye. İnsanların kolektif ihtiyaçları ve akli biraraya geldiğinde, ulaşımı da, planlamayı da çözeceğiz. O zamana kadar, Sibel Bülay sormaya devam edecek: Neden bir planlama stratejimiz yok?" ○

Sürdürülebilirlik için Değişimin Yönetimi

Siz nasıl adapte olacaksınız?

Kurumsal Sürdürülebilirlik Sertifika Programı
altıncı yıl başvuruları açılıyor

Daha fazla bilgi için www.kurumsal-surdurulebilirlik.org

Düzenleyen kuruluşlar

Destek ve Katkı Sağlayan Kuruluşlar

Endüstri Şehrinden Sürdürülebilirlik Merkezine

 Kaid BENFIELD

 Fırat DEMİR

Nantes

Fransa'nın en büyük beşinci şehri Nantes, ülkenin kuzeybatısında bulunan tarihi Loire Nehri ile Atlantik Okyanusu'nun bulunduğu yerdeki bir haliç üzerine kurulu. İkinci yüzyıla kadar uzanan ve fütürist romancı **Jules Verne** gibi isimleri de içinde barındıran zengin bir tarihe sahip olan şehir, uzun süre liman ve tersane olarak kullanıldığından, ekonomik açıdan oldukça canlıydı. Ancak 1960'lar ve 1970'lerde Batı Avrupa'da gemicilik

ve gemi yapımı büyük bir düşüşe geçince Loire'de geride kalan tersanelerin çoğu Nantes'ın 50 kilometre batısındaki St-Nazaire limanına doğru taşındı. Nantes'taki son büyük tersane ise 1986'da kapandı. Tabii işler böyle girdince, bu görkemli şehir çekim merkezi olabilmek için kendisine yeni bir kimlik edinme ihtiyacı duydu. **Bu kimlik önce kültür, sonra da sürdürülebilirlikle şekillendi.** Şimdilerde ise, bu ikisi son derece inovatif yöntem-

Bir zamanlar liman ve tersaneleriyle Fransa'nın en önemli endüstri merkezlerinden biri olan Nantes şehri 1980'lerin sonunda yaşadığı çöküşten sonra adeta küllerinden yeniden doğdu. İklimden ulaşım, biyoçeşitlilikten kentsel alanın değerlendirilmesine kadar sürdürülebilirliği önüne koyan şehir, başarısını "2013 Avrupa Yeşil Başkenti" unvanını alarak taçlandırdı. theatlanticcities.com internet sitesinde Kaid Benfield imzalı yazı, bizim kentlerimiz için de ilham verici bir hikâyeyi aktarıyor.

ler kullanılarak bir araya gelmiş durumda. İşte bütün bu süreç de Avrupa Birliği'nin Nantes'ı "2013'ün Yeşil Başkenti" seçmesini sağladı. Her yıl başka bir şehre verilen "Yeşil Başkent" unvanını hangi kentin hak edeceğine Avrupa Komisyonu karar veriyor. İlk 2010 yılında Stockholm'e verilen bu prestijli unvanı, 2011'de Hamburg ve 2012 yılında da Bask Özerk Bölgesi'nde yer alan Vitoria Gasteiz taşıdı. **İklim, ulaşım, su ve biyoçeşitliliğe karşı gösterdiği hassasiyetler** ise Nantes'a 2013 Yeşil Başkent unvanını getirdi.

Kentsel Bir Yeşil Marka Yaratmak

Bazı ortak bölgesel yönetimlerin de olduğu Nantes'ın kentsel alanı, 24 belediye ve 600 bin sakinden oluşuyor. Nüfusun 2030'a kadar 100 bin kişi daha artmasının öngörüldüğü Nantes, yine 2030'a kadar karbon emisyonunu 1990 düzeyine göre yüzde 30 azaltmak amacıyla bir iklim eylem planı benimsemiş durumda. Ayrıca, iklim üzerine yapılan

uluslararası görüşmelerde de başı çeken bir kent oldu.

Şehrin, iklim planının uygulanması için tam zamanlı çalışan 15 kişilik bir ekibi bulunuyor. 600 binlik bir nüfus için bu sayı oldukça etkileyici. Buna ek olarak, Fransa'da tramvayı (hafif yaylı taşıtları) modern bir ulaşım aracı olarak kullanan ilk şehir olan Nantes, ülkedeki en yoğun üçüncü ulaşım sistemine sahip. 2015'e kadar tüm sistem kısıtlı harekete sahip herkese ulaşabilir olacak. Şehirde ayrıca iyi işleyen bir otobüs yolu ve bisiklet paylaşım sistemi de mevcut.

1999'da Nantes'daki evlerin yüzde 80'inin 300 metre yakınında bir ulaşım istasyonu bulunuyordu. Bu oran şimdilerde yüzde 95'lere kadar yükseldi. Şüphesiz, otomobil kullanımındaki artıştan onlarca yıl sonra, 2001 ve 2002'de Nantes, kişisel araç kullanımı oranlarını da düşürmeyi başardı. Toplu taşıma, bisiklet ve ortaklaşa araç kullanımı ile yaya olarak gerçekleştirilen ulaşım yüzdesi ise artmaya devam ediyor. Şehrin yeşil markasını yaratmak

1999'da Nantes'daki evlerin yüzde 80'inin 300 metre yakınında bir ulaşım istasyonu bulunuyordu. Bu oran şimdilerde yüzde 95'lere kadar yükseldi.

Yeşil Başkent Kriterleri

"Yeşil Başkent" gibi bir unvanı hak eden kent belirlenirken birçok kriter göz önüne alınıyor. Avrupa Birliği'nin verdiği bu prestijli unvan uzun bir başvuru aşamasının ardından ve aşağıdaki 12 çevresel kriter göz önüne alınarak veriliyor.

- İklim değişikliğine yanıt
- Ulaşım
- Kentsel yeşil alanlar
- Arazi kullanımı
- Doğa ve biyoçeşitlilik
- Hava kalitesi
- Ses kirliliği
- Atık azaltma ve yönetimi
- Su tüketimi
- Atık su yönetimi
- Yeşil belediye yönetimi
- En iyi pratiklerin yaygınlaşması

Adaya ziyaretçi çekmek için yapılanlar arasında çocuklar da unutulmamış. Uzun süredir şehrin ikonu haline gelen mekanik dev bir fil de Ile de Nantes'de hazır bulunuyor.

için ne kadar ciddi olduğu ortada. Nantes ayrıca bu yıl Eylül ayında, **Yeşil Çatılar ve Cephele için Fransız Birliği** (French Association for Green Roofs and Facades) tarafından hazırlanan Dünya Yeşil Altyapı Kongresi'nin hemen ardından, sürdürülebilir şehirler üzerine bir zirve olan **Ecocity 2013**'e de ev sahipliği yapacak. Şehirde Ekim ayında da sulak araziler üzerine uluslararası çapta büyük bir toplantı daha düzenlenecek. Bunlar dışında Nantes bu yıl içinde geniş kapsamlı ve çevre temalı altı tane daha toplantıya ev sahipliği yapmaya hazırlanıyor.

Şehrin Kalbinde Büyük Bir Yeniden Gelişme

Amerikan şehirleri ile kıyaslandığında Nantes, gelişmiş bölgelerin haricinde, daha az dağınık bir alana yayılmış durumda. Ama buna rağmen

men daha fazla yeşil alana sahip. Nantes'in üzerine kurulu olduğu alan hâlâ tarımsal ya da doğal tabanlı. Ancak şehirde yer yer dağınık yerleşmenin olduğundan da bahsedebiliriz. Nantes Belediyesi yerel ajansının verilerine göre, şehirde imara açılan arazi miktarı, nüfusa oranla yüzde 50 daha hızlı büyümüş durumda.

Şehirde uygulanması planlanan projelerden en iddialısı ise terk edilmiş 350 hektarlık bir endüstri bölgesinin, 20 bin kişiye ev sahipliği yapacak bir eko-bölgeye çevrileceği **Nan-**

tes Adası (Ile de Nantes) adlı proje. Nantes'ın bazı bölgeleri dağınık kenteleşmeden oldukça muzdarip durumda. Bu nedenle şehir merkezindeki bu tarz kullanım dışı alanların yeniden geliştirilip yapılandırılması, Nantes için en iyi yol gibi görünüyor. Yakın zamana kadar parçalanmış ambarlar ve eskiden gemi yapımında kullanılan paslanmış devasa makinelerle dolu olan bu tür alanlar, söz konusu proje ile birlikte yerini, içinde yaratıcı sanat alanlarının ve yeşil proje tanıtımlarının yapıldığı, toplu taşıma ve tramvay tesislerinin,

Geleceği Şekillendiren Marka Liderleri İstanbul'da!

SB
İSTANBUL

MARC MATHIEU

Senior Vice President (SVP)
Unilever

Dünyanın en güçlü pazarlama liderlerinden...

SIMON MAINWARING

Author and Founder
We First

800 CEO tarafından en iyi
pazarlama kitabı seçilen We First'ün yazarı...

SUSTAINABLE BRANDS ISTANBUL '13 SÜRDÜRÜLEBİLİR MARKALAR KONFERANSI

16-17 Mayıs, 2013
Swissôtel The Bosphorus

Stratejik Çözüm
Ortağı

Unilever

Platin Sponsor

Bronz Sponsorlar

diğer marka liderleri yakında...

www.sustainablebrands.com/events
www.surdurulebilirmarkalarkonferansi.com
sbi@sustainablebrandsistanbul.com / 0212 - 274 25 61

Ma Ville Demain 2030 olarak adlandırılan projeye, bölge sakinlerinin rüyalarını, korkularını, umutlarını, görüşlerini ve sorularını ifade etmeye yönelik kapsamlı bir süreç başladı.

hastanenin, büyük bir parkın ve geniş bir yürüme alanının bulunduğu, farklı gelir gruplarından insanların farklı kullanımları için tasarlanmış mahallelere bırakacak.

Bu tabii ki halihazırda inşa edilmiş ve inşası devam eden 1 kilometrekarelik bir alana sahip büyük bir proje. Proje içinde 3 bin 450 apartman, 450 bin metrekarelik alışveriş alanı, 137 bin metrekarelik kentsel donanım ve 380 bin metrekarelik kamu-ya açık bir alan bulunuyor.

İkamet edilecek evlerin finansmanında, devlet yüzde 25'lik bir bölümü karşılayacak. Yüzde 25'lik bir diğer bölüm orta seviyede fiyatlandırılacak, geri kalan ise piyasaya sürülecek. Projenin daha da büyümesi tahmin edilirken, şimdiden taahhüt edilip tasarlanan ancak yapılmaya başlanmayan işler bu rakamları ikiye katlayacak.

Yeniden canlılık kazanan Ile de Nantes, mahalle içinde kendi ısıtma ve soğutma sistemine, gübreleme tesislerine, gelişmiş bir atık yönetim sistemine, ada çevresinde bir bisiklet yoluna ve güneş enerjisi üreten bir santrale da sahip olacak. Bir zamanlar go-kart alanı olarak kullanılan devasa bir yapı üzerine kurulmuş bir iş kuluçkası (business incubator) merkezi de mevcut. Adaya ziyaretçi çekmek için yapılanlar arasında çocuklar da unutulmamış. Kule şeklinde bir platform üzerine kurulmuş bir atlıkarınca ve uzun süredir şehrin ikonu olmuş ve arada yürüyüşe çıkan mekanik dev bir fil de Ile de Nantes'de hazır bulunuyor. Projenin bu kapsamıyla ortaya çıkardığı hava ise oldukça olumlu.

Anketlerden Üç Alternatif Vizyon Çıktı

İçerde ve dışarda mükemmelliği kovalamak

Bu vizyon tasarruflu arazi kullanımı ve ulaşımın yanında, uluslararası bir iş ortamı yaratmanın gerekliliğini vurguluyor. Alt başlıklardan birisi ise "Doğanın çevrelediği yoğun ve derli toplu bir şehir ve şehrin diğer bölgelerle ilişkileri üzerine."

Yaratıcılık ve inovasyona yatırım yapmak

Bu vizyon temel olarak yetenekli

insanları, bu insanların kariyer planlarını ve inovasyon temelli tasarlanan bir geleceği çekici kılmayı amaçlıyor: "Doğa şehre doğru büyüyor ve yayılıyor."

Yerel kaynaklar ve güçlendirme üzerine inşa etmek

Bu vizyon ise genel olarak yerel tarım, enerji tasarrufu, kümelenme, eve yakın işler ve "dayanışma" üzerine kurulu. Taslaktaki daha küçük yerleşimler bölgenin bütünlüğünden daha da önemli.

"Yarının Şehri"ni Hep Beraber Planlamak

Benzer bir hava da, kentsel alan için uzun dönem bir vizyon belirlemek için ortaya çıkan, yaratıcı ve geniş çaplı bir sivil katılım olarak kendini gösteriyor. **Ma Ville Demain 2030 (Şehrim Yarın 2030)** olarak adlandırılan ve 2010'da hayata geçirilen bir proje, farklı etkinlikler organize ederek, bölge sakinlerinin rüyalarını, korkularını, umutlarını, görüşlerini ve sorularını ifade etmeye yönelik kapsamlı bir süreçle başladı. Etkinlikler arasında 24 belediye'deki her eve gönderilen anketler, yüz civarı sunum, toplantı, vatandaşların endişelerini ve isteklerini yazabileceği bir internet sitesi de bulunuyordu. Anketi düzenleyenler, bölgenin kabaca ekonomisi, iklimi, mekânsal gelişimi, istihdamı,

kimliği, iletişim ve inovasyon kapasitesi ve bireysellik gibi konulardaki durumunu ortaya koymak üzere dokuz kilit soruya cevap aradılar. 12 bin kişinin katıldığı ankette 1500'den fazla öneri geldi. Yerel halk da şehirde yaşanan değişimden memnun. Ankete katılanların yüzde 80'inden fazlası Nantes kent bölgesinin "kültürel ve ekonomik" açıdan geliştiğini düşünüyor. Bunun dışında, inovatif ve yaratıcı teknoloji sektöründen daha fazla faydalanmak ve hareketli yaşam alanlarını genişletmek amacıyla Nantes şehrinin daha fazla uluslararası bir hüviyet kazanması da beklentiler arasında yer alıyor. Katılımcılar ayrıca yenilenebilir enerji için daha dayanıklı sistemlerin ve kendi kendine yetebilen yerel ekonomilerin gerekliliğini de vurguluyor. ○

TÜYAP

www.tuyap.com.tr

İSTANBUL PENCERE 2013

14. Uluslararası Pencere, Panjur, Cephe Sistemleri ve Aksesuarları, Profil, Üretim Teknolojileri ve Makineleri, Yalıtım Matzemeleri, Hammadde ve Tamamlayıcı Ürünler Fuarı
www.istanbulpencerefuari.com

PUCAD

ÖZEL BÖLÜM

Alüminyum İşleme Teknolojileri, Makineleri, Ürün, Aksesuar ve Hammaddeleri

ufi

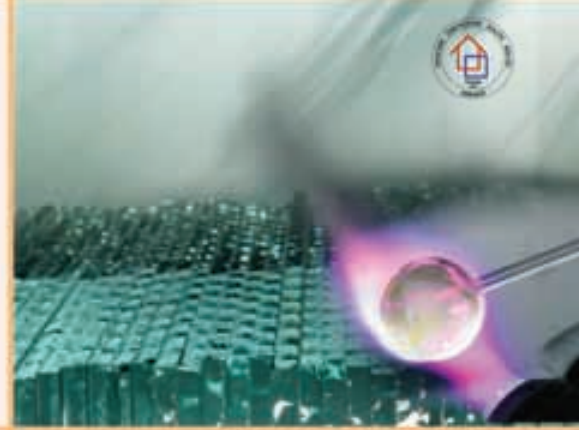
WIN

GFA

İSTANBUL CAM GLASS EXPO 2013

3. Cam Ürünleri ve Uygulamaları, Üretim- İşleme Teknolojileri ve Makineleri, Tamamlayıcı Ürün ve Kimyasalları Fuarı
www.camfuaristanbul.com

İSTANBUL KAPI DOOR EXPO 2013

5. Uluslararası Kapı, Kepenk, Kilit, Panel, Pano, Bölme Sistem ve Aksesuarları Fuarı
www.kapifuaristanbul.com

13 - 16 Mart 2013
Çarşamba - Cumartesi

Destekleyen Kuruluş

İTİYM

TÜYAP ENDÜSTRİ FUARCILIK A.Ş. FUAR ALANI VE MERKEZ OFİS

Tüyap Fuar ve Kongre Merkezi ES Karayolu Üzeri, Gürpınar Kavşağı 34500, Büyükçekmece / İstanbul Tel: 0212 867 11 00 - 867 12 00 Faks: 0212 886 66 98

E-posta: Yurtiçi Satış: yurticisatis@tuyap.com.tr Yurtdışı Satış: sales@tuyap.com.tr Yurtdışı Fuarlar: tuyapoverseas@tuyap.com.tr

Proje Pazarlama: tanitim@tuyap.com.tr Fuar Alanı: fairarea@tuyap.com.tr Teknik Hizmetler: teknikofis@tuyap.com.tr

TÜYAP

İSTANBUL

TÜYAP FUAR VE KONGRE MERKEZİ

Büyükçekmece, İstanbul / Türkiye

BU FUARLAR 5174 SAYILI KANUN GEREĞİNCE TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ (TOBB) İZİNİ İLE DÜZENLENMEKTEDİR.

Güven Markası Yaratmanın Yolu Nereden Geçer?

Vodafone Türkiye, 2012 Sürdürülebilirlik Raporu, sürdürülebilirlik alanında hayata geçirilen projelerle zenginleşen içeriğiyle, mobil iletişim sektöründe hizmet veren diğer şirketlere örnek olabilecek bir çalışma ortaya koymuş. Vodafone İcra Kurulu Başkan Yardımcısı, aynı zamanda şirketin kurumsal ilişkiler ve regülasyondan da sorumlu ismi olan Dr. Hasan Süel, “Bir güven markası yaratmanın yolunun, sürdürülebilirlikten de geçtiğini biliyoruz” diyor.

✍ Özgür ÇAKIR

📷 Özgür GÜVENÇ

Türkiye’de sürdürülebilirlik raporları henüz nitelik olarak tam istenen noktada olmasa da, rapor sayısındaki artış sevindirici. Özellikle uluslararası şirketlerin Türkiye ayaklarının hazırladıkları raporlarda nitelik belirgin bir biçimde daha güçlü. Bu güç biraz da sürdürülebilirlik raporunun içinde yer verilen değerlerden, raporun içeriğinden ve yine aynı raporun prensiplerinin net bir şekilde belirlenmesinden geliyor. Sürdürülebilirlik hakkında bir çerçeve sunmak, konu önceliklerinin belirlenmesi, paydaş katılımının sağlanması ve bütünlük arz etmesi sürdürülebilirlik raporlarının olmazsa olmazı. İşte bu güçte yeni bir rapor dünyanın en büyük mobil iletişim şirketlerinden biri olan, 27 ülkede birden faaliyet gösteren Vodafone’un Türkiye ayağı tarafından yayımlandı.

Vodafone Türkiye’yi daha önce ilkinin 2012 yılında yayınladığı rapordan da hatırlıyoruz. Şirket, bunun yanında sürdürülebilirlik çerçevesinde yürüttüğü faaliyetler kapsamında WWF ile işbirliği yaparak daha önce de Türkiye’nin ilk Yeşil Ofis uygulamalarından birini hayata geçirmişti. Bütün bunlar ışığında Vodafone Türkiye’nin 2012 yılı için hazırladığı raporu gördüğümüzde de çok şaşırmadık diyebiliriz.

Raporu benzerlerinden ayıran iki temel unsurdan bahsedebiliriz aslında. Birincisi raporun Türkiye’de ilk defa, paydaş katılımına ve paydaşların öncelik vermesiyle bilinen **AA 1000** güvence sertifikasıyla alınmış olması. Tüm süreçlerin uluslararası standartlara göre hazırlanması ve bağımsız bir kuruluş tarafından denetlenerek bir tescil belgesine sahip olması raporu bir adım öne çıkarıyor.

Vodafone Türkiye’nin 2012 Sürdürülebilirlik Raporu’nun bir diğer önemli yanı ise, benzerlerinde genelde eksik bırakılan ya da kısmi

olarak değinilen, paydaşlarla kurulan diyalog. Rapor, Türkiye’de ilk defa **Paydaş Diyalogu Çalıştayı**’nı hayata geçirmiş. Sürdürülebilirlik Raporu yayımlandıktan sonra sorularımızı yönelttiğimiz Vodafone İcra Kurulu Başkan Yardımcısı, aynı zamanda şirketin kurumsal ilişkiler ve regülasyondan da sorumlu ismi olan **Dr. Hasan Süel** de önce buna dikkat çekiyor. 2012 yılının Mayıs ayında 30’a yakın paydaşı bir araya getirdiklerini kaydeden Süel, belirledikleri temalar çerçevesinde yaptıkları beyin fırtınasıyla, paydaşlardan olumlu ve olumsuz tüm yorumları almaya çalıştıklarını söylüyor. Süel, sürdürülebilirliği ne kadar önemsediklerini ve bir şirket politikası haline nasıl getirdiklerini şu sözlerle anlatıyor: “Vodafone Grubu gibi dünyanın farklı coğrafyalarında hizmet veren büyük bir teknoloji şirketinin parçası olmak önemli bir avantaj elbette. Bugün şirketlerin birinci tercihi bir ticari marka yaratmaktan ziyade, bir **güven markası** yaratmak. Bunun için de tüketicinin sadece ürün ve hizmetlere olan ihtiyaçlarına değil, diğer ihtiyaçlarına da cevap vermek gerekiyor. Biz de bu yüzden sürdürülebilirliği bir tür

“Vodafone Grubu gibi dünyanın farklı coğrafyalarında hizmet veren büyük bir teknoloji şirketinin parçası olmak önemli bir avantaj elbette. Bugün şirketlerin birinci tercihi, bir ticari marka yaratmaktan ziyade, bir güven markası yaratmak”

çifte sorumluluk gibi ajandamıza aldık ve hizmetlerimizle eş önem verdik. Misyon ve vizyon değişikliğine gittik. Bunu da, geleceği öngörerek, dünyanın gelecekte karşı karşıya kalacağı tehdit ve sorunları öngörerek yapıyoruz. Tabii bu arada sürdürülebilirlik kültürünü şirketin sadece üst yönetiminde değil, tüm çalışanlarda yaratmanın ne kadar önemli olduğunun da bilincindeyiz.”

Baz İstasyonlarında Yenilenebilir Enerji

Vodafone Türkiye’nin 2012 raporuna baktığımızda ekonomik sürdürülebilirlikle çevresel sürdürülebilirliğin bir arada dengeli bir biçimde verildiğini görüyoruz. Ekonomik

sürdürülebilirlik alanında sektörün önemine değinen Süel, “Bütün sektörleri yatay kesen bir yerdeyiz. Mobil ürün ve hizmetlerin devreye girmesi, aslında tasarruf, rekabetçilik ve ekonomik kalkınmaya doğrudan destek sağlıyor. Örneğin SIM kartlardaki her yüzde 10'luk artış, gayrisafi milli hasılda yüzde 1,8'lik bir artışa neden oluyor ki bu çok önemli bir rakam. **Oxygen** ismini taşıyan Ar-Ge birimimiz, sadece Türkiye için değil, diğer Vodafone ülkelerine de yazılımlar üretiyor, bunların kontrol ve bakımlarını gerçekleştiriyor. **İTÜ'deki teknokentte** faaliyet gösteren 400'ün üzerinde mühendisimiz var. Bu, önemli bir fikri sermaye. Oxygen'ı bir tür bilişim üssü olarak konumlandırmaya devam edeceğiz” diyor.

Raporda çevre yönetimi ise üç ana başlık altında ele alınmış durumda. Bunlardan ilki iklim değişikliği stratejisi belirlemek ve bu strateji çerçevesinde enerji tüketimini ve bundan kaynaklı seragazi salımını azaltmak olmuş. Şirketin bu yönde neleri hayata geçirdiğini anlatan Süel, santral ve baz istasyonlarıyla Vodafone'un yoğun enerji tüketiminde bulunan bir teknoloji şirketi olduğunu hatırlatıyor önce. “Vodafone Türkiye olarak öncelikli hedefimiz doğada bıraktığımız karbon ayakizimizi, seragazi salımımızı azaltmak. Tabii bunun için önce ölçmemiz gerekiyordu. Bunu yaparken de uluslararası uzman kuruluşlardan destek aldık. Yeşil teknoloji programımızı devreye soktuk. Enerji tüketimimizin çoğu sahada, baz istasyonlarında olduğu için buralara el attık.”

Baz istasyonları başına yıllık seragazi salımı ve yine istasyon başına yıllık enerji tüketimindeki azalmaya zaten raporda da yer verilmiş durumda. Örneğin baz istasyonu başına yıllık seragazi salımı bir önceki mali yıla kıyasla yüzde 13,9 azalmış. Süel, bunu sağlamak için geleneksel

Vodafone ayrıca, Türkiye'de giderek artan elektronik atık sorununa da el atmış durumda. Cep telefonu kullanımının artışına paralel olarak bayilerde eski cep telefonlarını toplamaya yönelik kampanyalar başlatılmış.

enerji kaynakları yerine alternatiflere yöneldiklerini söylüyor. Rapora baktığımızda da şirketin, karbon salımını azaltmak amacıyla, iki baz istasyonunu hibrid (güneş-rüzgar yakıt pili), yedi istasyonunu ise rüzgar türbininden enerji sağlayacak şekilde kurduğunu görüyoruz. Bu çalışmalar sonucunda da, 2009 ve 2012 mali yılları arasında yenilenebilir enerji kullanan baz istasyonlarının sayısı 62'ye yükselmiş. Şirketin en çok enerjiyi baz istasyonlarının iklimlendirmesinde harcadığını kaydeden Süel, “İstasyonlar ne çok sıcak, ne de çok soğuk olmalı. Bunun için klimalar kullanıyoruz. 2012 yılında enerji verimliliği daha yüksek olan klimalar kullanmaya başladık. Bunu 4450 baz istasyonunda hayata geçirdik. Yine 350 baz istasyonunda da yüksek verimli güç kaynağı kullandık. 5800 istasyonda doğal havalandırmaya geçtik ve 1900 baz istasyonunu da uzay araçlarındayalıtım amaçlı kullanılan boyayla koruduk” diyor.

Kâğıttan ve Enerjiden Tasarruf

Vodafone Türkiye'nin sürdürülebilirlik raporunda çevre başlığında önemli bir diğer faaliyet ise atık yönetimi. Şirket faturalı abonelerini uzun süredir kâğıt fatura yerine e-faturaya yönlendiriyor. Bu kampanyanın lansmanından bu yana Vodafone e-faturayı tercih eden faturalı müşterilerin oranı yüzde 34'e çıkmış. E-faturayla 2011-2012 döneminde 510 ton kâğıt kullanımını önlediklerini kaydeden Hasan Süer, sadece e-faturada biriken 6290 kiloluk imha edilmesi gereken birikmiş kâğıt faturayı TEMA'ya gönderdiklerini ve 1500 ağaçlık bir ormanın oluşmasını sağlamaya çalıştıklarını söylüyor. Kâğıda yönelik çalışmalarda şirket, 8 bin 700 adet ağacın kesilmesinin önüne geçmiş. Hatta basit bir benzetmeyle, tasarruf edilen kâğıtlar üst üste yerleştirildiğinde, 32 Eyfel Kulesi'nin ya da ortalama 888 katlı bir binanın yüksekliğine ulaşıyor.

Şirket ayrıca Türkiye'de giderek artan elektronik atık sorununa da el atmış durumda. Cep telefonu kullanımının artışına paralel olarak bayilerde eski cep telefonlarını toplamaya yönelik kampanyalar başlatılmış durumda. Ayrıca ofis içinde de yazıcılarda kullanılan kâğıtlardan, toner kullanımına kadar tasarruf, şirket için önemli bir prensip haline gelmiş durumda.

Yine şirket **WWF Yeşil Ofis çalışmaları** kapsamında yerleştirilen cam ve metal ambalaj atık kumbaralarını da değerlendirmiş. Temmuz 2008 - Mart 2012 tarihleri arasında, atık ambalaj kumbaralarındaki plastiklerin geri dönüştürülmesi sonucu 24 bin konutun günlük enerji ihtiyacının karşılanmasına denk gelen bir enerji tasarrufu sağlandığı ortaya çıkmış.

Tabii söz konusu olan bir mobil iletişim şirketi olunca kamuoyunda da sıkça tartışılan bazı istasyonlarının insan sağlığına etkisi de en çok merak edilen konuların başında geliyor. Vodafone Türkiye, 2012 raporunda bu konuyu da ihmal etmemiş. Süel, Avrupa Birliği'nin hem üye ülkeler, hem de dünya geneli için bazı istasyonlarının yayması gereken elektromanyetik dalgalar hakkında bazı limitler belirlediğini hatırlatıyor. "Baz istasyonlarının 10 volt/metrenin altında bir elektromanyetik yayması gerekiyor. Bugün bazı istasyonlarımızın hepsi, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'ndan aldığımız güvenlik sertifikasıyla yapılıyor zaten. Hem biz, hem de onlar ölçüyor. Kendimize bir tür özdenetim uygulayarak belirli periyotlarla bu ölçümleri gerçekleştiriyoruz. Tabii ki burada zaman zaman gündeme gelen tepkilerin kamuoyuna doğru anlatılması gerekiyor. Bizimle beraber bu konuda standartları belirleyen, ölçümleri yapan düzenleyici kuruluşların bu faaliyetlere destekleri de artarak devam etmeli. Kimse bu ülkede standarda aykırı bazı istasyonu kuramaz."

Yeşil Filo Ödülü

Vodafone Türkiye Sürdürülebilirlik Raporu'nda diğer çevresel etkilerin yönetimine de el atılmış. Örneğin 2011-2012 mali yılında Çevreci Filo Yönetimi odaklı çalışmalar yürüten Vodafone, yarısı çevre dostu dizel araçlardan oluşan araç filosunu bir yıl içinde yüzde 95 oranında çevreci

Bir SMS'le 400 Ton Patates İhracı

Vodafone Türkiye'nin 2012 Sürdürülebilirlik Raporu'nda şirketin sosyal projelerine de geniş yer ayrılmış. Örneğin Vodafone Vakfı, şirketin ürün ve hizmetlerinde toplumsal fayda sağlayabilmek amacıyla şirketin faaliyette bulunduğu her ülkede projeler üretiyor. Vakıf dışında şirket de ayrıca müşterilerine çeşitli iş modelleriyle de ulaşmaya çalışıyor. Bunlardan en dikkat çekici olanı ise, Gıda ve Hayvancılık Bakanlığı ile Tarım ve Kredi Kooperatifleri işbirliğiyle 2009 yılı sonunda hayata geçirdiği **Vodafone Çiftçi Kulübü**. Kulüp, öncelikle çiftçilerin bilinçlendirilmesini ve bu yolla tarımsal ve kırsal kalkınmaya katkıda bulunmayı amaçlıyor. Toplumun önemli bir bölümünün çiftçilerden oluştuğunu ve önümüzdeki yıllarda hem Türkiye'nin hem de dünyanın besin ihtiyacının, nüfusla beraber artacağını düşündüğümüzde proje son derece anlamlı. 2434 adlı bir servisle

bu hizmete başladıklarını kaydeden Vodafone İcra Kurulu Başkan Yardımcısı Hasan Süel, projeye 700 bin yeni abone de kazandıklarını belirterek şunları söylüyor: "SMS atıp çiftçi kulübüne üye olanlara, ilçe bazlı hava durumundan Tarım Bakanlığı ve Tarım Kredi Kooperatifleri'nin duyurularına, emtia piyasalarının o anki fiyat değerlerinden ekipman alımında kredi kolaylığına kadar birçok hizmet veriyoruz. Kulübe üye olanlara uygun fiyatlarla güneş enerjili suya dayanıklı basit telefonlar verdik. Diyelim çiftçisiniz, Tokat'ta yonca üretiyorsunuz. Bize bir SMS çekiyorsunuz. Biz o SMS'le basılı medyada sizin adınıza ücretsiz ilan veriyoruz. Bu ilana alıcı olan kişi gelip malınızı alıyor. Online bir hizmet olduğu için bu ilanı dünya da görüyor. Örneğin geçtiğimiz günlerde kulübe üye bir çiftçimiz SMS servisi aracılığıyla 400 ton patates ihraç etti. Şirket olarak çok başarılı bir sosyal iş modelini hayata geçirdik diyebilirim.

araca dönüştürmüş. Bu bağlamdaki çalışmalar Vodafone'a kira ve yakıt maliyetlerinde yaklaşık yüzde 15 tasarruf, karbondioksit salımında ise yüzde 13'lük bir düşüş sağlamış. Projenin başarısı beraberinde bir de ödül getirmiş. Geçen yıl Mart ayında Leaseplan Filo Kiralama ve Ekonomist Dergisi işbirliğiyle düzenlenen Yılın Filo Yöneticisi Yarışması'nda Vodafone Türkiye, **Yılın Filo Yöneticisi Ödülü**'nün sahibi olmuş. Bütün bu başarılar büyük bir teknoloji şirketinin bile isterse yeşil ekonomi ve sürdürülebilirlikle nasıl bir araya gelebileceğini göstermesi açısından çok önemli. Hasan Süel de

buna dikkat çekiyor ve sorularımızı yanıtlarken tüm bireylerde bu tür bir sorumluluğun artışının önemine dikkat çekerek, "Sürdürülebilirlik şimdikinden farklı olarak, giderek aşağıdan yukarıya doğru ancak böyle yaygınlaşabilir" diyor. Vodafone Türkiye, 2012 Sürdürülebilirlik Raporu'yla aslında iki şeyi ispatlıyor. Birincisi, sürdürülebilir bir dünya için şirketlere düşen sorumluluk sahibi hedefler belirleyip onlara yönelmekle başlıyor. İkincisi ise, sürdürülebilirlik raporlarının, sadece şekil şartlarını yerine getirince değil, hayata geçenlerle dolu olduğunda anlamlı olacağını gösteriyor. ○

Grafen Neyi Değiştirebilir? Biz Neyi Değiştirebiliriz?

Her şey bir tesadüfle başladı ama tesadüflerin de bir mantığı olabilir. İki sayı önce yayınladığımız, dünyanın en ünlü endüstri tasarımcılarından James Dyson'ın makalesinde "Grafen" adlı malzemeden şöyle bir söz ediliyordu. Yaklaşık bir ay sonra televizyon karşısında pineklerken, bir biliminsanın her şeyi değiştirebilecek bir malzemeden, Grafen'den bahsettiği kulağıma çalınıverdi. Üstelik, bu biliminsanın, yani Doç. Dr. Selmiye Alkan Gürsel'in, Dr. Burcu Saner Okan ile birlikte Sabancı Üniversitesi Nanoteknoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde konu üzerine uluslararası bir projenin bir parçası üzerinde çalıştıklarını öğrenince, kendimizi yanlarında buluverdik. Ama dikkat, bu yazı sadece bir bilimsel çalışmayı değil, mavi gezegenin geleceği üzerine her şeyi değiştirebilecek bir hikâyeyi anlatıyor.

 Barış DOĞRU

 Özgür GÜVENÇ

LEED ve BREEAM sertifikalarını alması şaşıracığımız Sabancı Üniversitesi Nanoteknoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde (SUNUM), iki biliminsanın konduğu bu ay. Tamamen doğal aydınlatmadan yararlanan ve mimarisiyle bir bilim-teknoloji merkezi olduğunu adeta bağırarak mekanda, **Doç. Dr. Selmiye Alkan Gürsel** ve **Dr. Burcu Saner Okan**, 21. yüzyıla damgasını vuracağına inandığımız bir bilimsel çalışmayı anlatıyorlar. Selmiye Alkan, uzun yıllardır **yakıt pilleri** üzerine çalışıyor. Burcu Okan ise doktorasını, 1859'dan bu yana üzerinde çalışılmasına karşın, sadece 9 yıl önce bilimsel olarak ortaya konan ve 2010 yılında **Andre Geim** ve **Konstantin Novoselov** isimli iki biliminsanına **2010 Nobel Fizik Ödülü** kazandırmış Grafen üzerine yapmış. Şimdi bu iki bilim insanı, bilgi ve çalışmalarını birleştirerek, Grafen'in yakıt pillerine getireceği muazzam verim-

liliği ve gelişmeyi ortaya çıkarmaya çalışıyorlar.

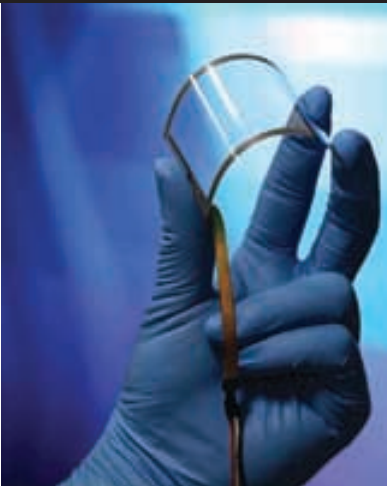
Peki, nedir Grafen? Selmiye Alkan yanıtıyor sorumuzu: "Çelikten 300 kat daha sağlam ama bilinen en hafif ve ince madde. Şimdiye kadar bulunmuş ilk iki boyutlu kristal; üstelik bakırdan kat kat daha yüksek bir iletkenliğe sahip. Karbon bazlı bir malzeme. Aynı grafit ve elmas gibi. Grafen ise, grafitin, bir atom kalınlığına getirilmiş en ince hali. Çelikten daha sağlam ama bir yandan da esnek. İstedığınız gibi katlayabilir, bükülebilir ve uzatabilirsiniz. Ve tüm bu özellikleri taşıyan başka bir malzeme yok dünyada."

Seloteyle Gelen Nobel

Doç. Dr. Selmiye Alkan Gürsel ve Dr. Burcu Saner Okan, aslında 17 ülkede sürdürülen devasa bir çalışmanın sadece bir ayağını oluşturuyorlar. Avrupa Komisyonu tarafından kurulan **Grafen Amiral Gemisi (Graphene Flagship)** koordinasyo-

nunda 18 ülkeden üniversiteler, 21. yüzyıla damgasını vurabilecek, tıptan otomotive, yakıt pillerinden güneş enerjisi sistemlerine, havacılıktan elektroniğe, kaplama ve boya sektörlerinden iletişime ve sensör araştırmalarına kadar, Grafen gibi bir süper maddenin değişik çalışma alanlarında kullanımını araştırıyor. Nasıl bulundu peki bu süper madde? "Aslında Grafen'in bulunması son derece basit bir metotla olmuş. Grafit içerikli kurşunkalemi herhangi bir kâğıda sürüp, seloteyle bastırıp aldığımızda ilk grafen katmanlarını almış oluyorsunuz. Zaten Nobel ödülünü alan biliminsanları da tesadüfen bu yöntemle elde ettiler Grafen'i" diyor Dr. Burcu Saner: "Ancak çok başka maddelerden de Grafen elde edebiliyorsunuz. Mesele çok yüksek sıcaklıklarda, çikolatanın içindeki karbon kaynağından da Grafen'i ortaya çıkarabilirsiniz. 2011 yılında yayınlanan bir bilimsel çalışmada, bisküviden, çimden, ha-

Çelikten 300 kat daha sağlam ama bilinen en hafif ve ince madde. Şimdiye kadar bulunmuş ilk iki boyutlu kristal; üstelik bakırdan kat kat daha yüksek bir iletkenliğe sahip. Çelikten daha sağlam ama bir yandan da esnek. İstedığınız gibi katlayabilir, bükülebilir ve uzatabilirsiniz. Ve tüm bu özellikleri taşıyan başka bir malzeme yok dünyada.

Andre Geim ve Konstantin Novoselov

mamböceğinin bacağından da, 1000 derece sıcaklığa ulaştırıp Grafen elde edilebileceğini kanıtladılar.”

Peki, niye grafit dışındaki başka malzemelerden de elde etmeye çalışılıyor Grafen? Saner, “Çeşitlilik yaratmak için. Tabii ki temel hedef, maliyeti düşürmek ve daha ucuz, daha çok Grafen elde etmek. Sözgelimi fiziksel depolama yönteminde yüzde yüz karbon kaynağı gerekiyor. Bu yüzden başka malzemelerden gitmek avantaj sağlıyor” şeklinde yanıtıyor sorumuzu. “Halihazırda Grafen’in üretimi daha gram veya en çok kilogram seviyesinde. Üretimi artırabilmek ve ucuzlatmak için başlangıç malzemesini değiştirmek gerektiği düşünülüyor.”

Aslında bu anlatılanlar Grafen’in hayatımızın her alanında bulunduğunu gösteriyor. Ve aklımıza, **Peter Diamandis ve Steven Kotler’in “Bolluk Çağı”** isimli çığır açıcı kitabında anlattığı **alüminyum hikâyesini** getiriyor. Dünyanın ağırlığının yüzde 8,3’ünü meydana getiren alüminyum, oksijen ile silikondan sonra yeryüzü kabuğundaki en bol element olmasına karşın, boksitin içinden ayrıştırılmasının zorluğu nedeniyle, 19. yüzyıla kadar en pahalı malzemelerden biriydi. Ancak kimyagerlerin, önce cıvayla damıtma, sonra da elektroliz yöntemlerini bulmasıyla, büyük bir alüminyum bolluğuna ulaşıldı ve malzemenin fiyatı bir anda yüzlerce kat ucuzladı. Bugün içtiğimiz tüm meşrubat kutuları alüminyumdan mamul ve atık yığınları tonlarca doluyor. Yani birçok malzemenin değeri, aslında tamamen ona ulaşımın kolaylığı ve pratikliğiyle ilgili. Aynıısı Grafen için de geçerli gibi...

Esnek, İletken, Sağlam ve Saydam

Peki, Grafen kitlesel olarak elde edilebildiğinde ne olacak? Neyi sağlamış olacağız ve daha da ötesi, bizim gibi sürdürülebilirlik takipçileri için

Selmiye Alkan Gürsel

“Hem enerji depolama hem de enerji çevrim cihazlarıyla, süper kapasitörlerle ilgili çalışmalar sürüyor ancak bizim odak noktamız şimdilik, Grafen’in yakıt pillerindeki kullanımı”

bunun önemi ne? “Günlük hayatta birçok alanda uygulamaya geçmesi mümkün diyor” Selmiye Alkan Gürsel, “Sözgelimi esnek, saydam, hafif ve bükülebilir olduğu için optik uygulamalarda, iletişim cihazlarında sonsuz olanaklar taşıyor. Katlanabilir ekranlardan telefonlara, dokunmatik ekranlardan elektronik kâğıtlara kadar. Nokia gibi birçok iletişim firması bu işin peşine düşmüş durumda.” Ama kullanım alanı herhalde bunlarla sınırlı değil. “Elbette” diyor ve heyecanla anlatıyor Alkan: “Grafen, sensör teknolojisini de baştan aşağı değiştirebilir. Ama bizim Burcu ile çalıştığımız asıl alan enerji uygulamaları”.

Grafen Amiral Gemisi organizasyonu, bu çığır açması beklenen malzeme ile ilgili kapsamlı bir işbölümüne gitmiş durumda. Tam 17 ayrı ülkeden üniversitede farklı farklı disiplinlerden ekipler konunun farklı yön ve uygulama alanları üzerinde harıl harıl çalışıyor. Doç. Dr. Selmiye Alkan Gürsel ve Dr. Burcu

Saner Okan’a ise bu işbölümünde, enerji uygulamaları düşmüş. “Bazı ekipler, Grafen’in üretimi üzerine çalışıyor. Bizim çalışma alanımız ise tam olarak Grafen’in enerji uygulamalarındaki rolü.” Peki, nedir Grafen’in rolü gerçekten de, 21. yüzyılın sürdürülebilirlik açısından da en önemli sıkıntılardan biri olan enerji konusunda?

“Hem enerji depolama hem de enerji çevrim cihazlarıyla, süper kapasitörlerle ilgili çalışmalar sürüyor ancak bizim odak noktamız şimdilik, yakıt pilleri” diyor Alkan. Zaten 2003 yılından beri bu konuda uzmanlaşmış Alkan. Dr. Burcu Saner Okan ise doktora tezini Grafen üretimi üzerine vermiş. Şimdi bilgi ve deneyimlerini bir araya getiren bu iki değerli biliminsanı, laboratuvar ortamında Grafen kullanarak bir yakıt pilinin elektrotunu denemişler. Ancak bunun değerlendirilmesi ve iyileştirilmesi gerekiyor şimdi. Alkan, “Yakıt pilinin en pahalı parçası, katalizör olarak kullanılan platindir. Sözgelimi, elektrotları, platini çok daha az kullanarak tasarlamak gibi çalışılması gereken bir alan var. Grafen, yüzey alanı çok büyük bir malzeme olduğu için bu alanda çok önemli gelişmeler sağlayabilir” diyor. Dr. Burcu Saner söze giriyor: “Bir gram Grafen’in yüzey alanını yayararak, bir top sahası büyüklüğünde bir yüzey elde edebiliyorsunuz. Bu da, enerji depolamayı daha ucuz ve çok daha verimli hale getirebilir.”

Grafen çok hafif olduğu için, yakıt pillerinin en önemli parçası olan elektrotlar da çok daha hafif hale gelebilecek. Peki bu nasıl bir avantaj sağlayacak? “Tekli bir elektrot hiçbir şeyi çalıştırmayla yetmez; çok sayıda elektrot ihtiyacımız var. Sözgelimi mobil bir uygulamada, bir araçta yakıt pilini kullanabilmek için 500 tane elektrot kullanmanız gerekecek. Bu da ağırlık anlamına gelir. Ama Grafen kullanarak yaptığınız elektrotlar size büyük bir

/cnralgreen
/cnralgreen
/cnralgreen

www.cnralgreen.com

13-16 Haziran 2013

Yenilenebilir ve Sürdürülebilir Enerji Fuarı Uygulama Teknoloji ve Çözümleri

CNREXPO
ISTANBUL

CNR GREEN

CNR EXPO Yeşilköy 34149 İstanbul Tel: 444 7 ^{CNR} 7267 Faks: 0 212 465 74 76-77

BU FUAR 5174 SAYILI KANUN GEREĞİNCE TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ (TOBB) İZİNİ İLE DÜZENLENMEKTEDİR.

CNRHOLDING

www.cnrexpo.com

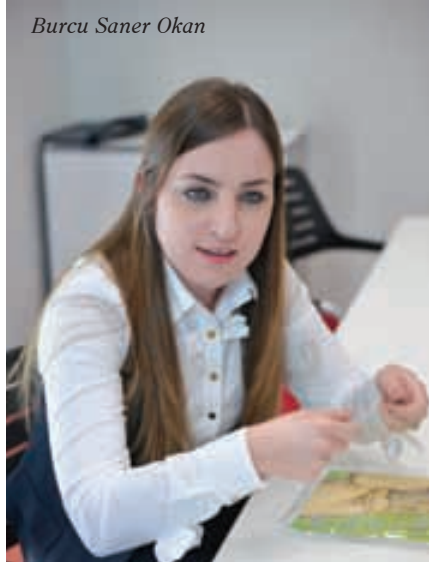
ağırlık avantajı getirecek. Toplam elde ettiğiniz yakıt pili çok daha küçük ve hafif olacak” diyor Selmiye Alkan. Bizim de aklımıza elektrikli arabalar geliyor. “Elbette elektrikli araçlar için büyük bir avantaj sağlayabilir”.

Zamanın Ruhu mu?

Biz her zamanki aceleciliğimizle -tabii bu gezegenin sorunlarının aciliyetinden kaynaklanan bir acelecilikle- “Peki bunlar ne zaman uygulamaya geçecek?” diye soruyoruz. Biliminsanlarına sorulmaması gereken bir soru elbette. Selmiye Alkan ve Burcu Saner, birbirlerine bakıp gülümsüyorlar. “Bizim projenin ilk fazı, 30 aylık bir süreç. Konu üzerine çalışan, üniversitelerden firmalara kadar uzanan 128 ayrı birim mevcut. Dünyaca ünlü, çok farklı sektörden pek çok firma bu işin içinde ve Grafen’den yararlanmak için ortaya çıkacak sonuçları bekliyor. Dolayısıyla sonuçların ne zaman ortaya çıkacağıyla ilgili somut bir tarih vermek zor ancak önümüzdeki 10 yıllık süreçte birçok şey belli olur diye düşünüyoruz” diyor Alkan. Burcu Saner ise, “Amaç, kullanım alanlarının geliştirilmesiyle birlikte, Grafen’in kitlesel üretiminin de sürece girmesi; önümüzdeki 10 veya 20 yıl içinde, nasıl gazete kâğıdı üretiliyorsa, Grafen’in de öyle kitlesel olarak üretilmesi. Çeşitli uygulamalarda yoğun bir biçimde kullanılabilmesi için bu son derece önemli.”

Peki, bu kadar önemli bir çalışma için iki kişi yeterli mi? Ekibi genişletmeyi düşünüyorlar mı? “Türkiye’den bu sürecin parçası olan tek ekip

Burcu Saner Okan

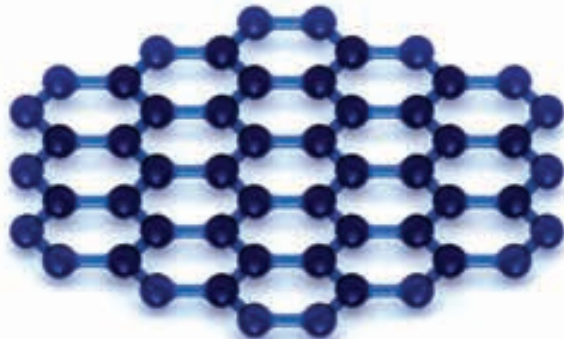

biziz. Önümüzdeki süreçte bu ekip elbette büyüyecek. Yeni alt projelerle ve TÜBİTAK desteğiyle ekibi genişletmeyi tabii ki düşünüyoruz. Şimdiden bu konuda çalışmak isteyenlerden başvurular gelmeye başladı” diyor Selmiye Alkan.

Peki, umutlular mı? Kimi dönemlerde bazı bilimsel buluşlar ön plana çıkar ama sonra unutulup, bilimsel raflarda ilginç çalışmalar olarak kalır. “Tabii ki umutluyuz. Dediğiniz gibi bazı bilimsel çalışma alanları popülerlik kazanır, moda olur ama Grafen öyle bir şey değil. Bu projenin önümüzdeki 10 yıla ve daha sonrasına damga vuracağına inanıyoruz” diyor her iki biliminsanı da... Grafen konusunda bilgi sahibi oldukça, “Yoksa bilim imdadımıza yetişiyor mu?” diye düşünmeye başlıyoruz. Zaten asıl sorun biliminsanlarının merakının nereye doğru gideceğini belirleyen düşünsel iklim, moda devisle Zeitgeist, zamanın

“Amaç, kullanım alanlarının geliştirilmesiyle birlikte, Grafen’in kitlesel üretimi de. Önümüzdeki 10 veya 20 yıl içinde, nasıl gazete kâğıdı üretiliyorsa, Grafen’in de öyle kitlesel olarak üretilmesi”

ruhu değil mi? Dünya varolalı beri, insan merak etti. Ama asıl sorun bu merakın hedefi değil miydi? Grafen projesi ve araştırmalarının, “sürdürülebilirlik ikliminde” doğması kesinlikle tesadüf değil. Önümüzdeki yıllarda daha hafif ve dolayısıyla daha verimli araçlar, uçaklar, elektronik ve mekanik cihazlar, kamu sağlığı alanında inanılmaz gelişmeler (kanseri hücreleri algılayan ve bildiren Grafen sensörleri düşünülüyor), bina yalıtım malzemeleri, insan hayatını değiştirecek iletişim araçları, güneş enerjisini çok daha verimli kılacak fotovoltaik uygulamaları, çok verimli ve ucuz yakıt pilleri, son derece önemli bir sorun olan enerjinin depolanması ve şimdi bizim daha aklımıza gelmeyen birçok değişiklik, belki mavi gezegendeki kötü gidişatın da çözüm yollarından biri olacak. Evet bilim kendi başına, herşeyi çözecek nötr bir insani faaliyet alanı değil. Ve evet atom bombasını da biliminsanları yaptı ama bütün bunları belirleyen biraz da “düşünsel ve sosyal iklim” değil miydi? Grafen her şeyi değiştirebileceği gibi, bizim yapıp ettiklerimiz de sadece Grafen’in değil, tüm bilimsel çalışmaların da yönünü belirleyebilir. Bu yüzden, Doç. Dr. Selmiye Alkan Gürsel ve Dr. Burcu Saner Okan’ı ve diğer 17 ülkede şu anda masalarının, laboratuvarlarının başındaki biliminsanlarını bir yandan dikkatle izlerken, bir yandan da bu iklimin gelişmesi için uğraşmamız lazım. Belki “iklim tamamen değişir” ve “Akdeniz olur”. Kim bilir? ○

DOĞA İÇİN SES VER

TABIATI VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİĞİ
KORUMA KANUNU TASARISI'NIN
TÜRKİYE DOĞASI İÇİN ÇOK ZARARLI
SONUÇLARI OLACAGINA İNANIYORUZ.
GERÇEK BİR TABİATI KORUMA KANUNU İÇİN
HERKESİ SES ÇIKARMAYA DAVET EDİYORUZ.

FACEBOOK.COM/TABIATKANUNUIZLEMEGIRISIMI
TWITTER.COM/TABIATKANUNU

Dünyanın En Harika Arısı Branford

Şu aralar, dünyanın en ünlü arısının Branford olduğunu Heyzen Ateş yazmasa bilmeyecektik. New York Times'ın çizerlerinden Chris Ware'in, yılların emeğini pişirip sunduğu oyun-kitap Building Stories'in kahramanı "Dünyanın En Harika Arısı Branford" dan bahsediyoruz. Peki konunun ekolojiyle ilgisi mi ne? O da Ateş'in kaleminden metnin içinde...

 Heyzen ATEŞ

Sabah bilgisayarı açtığımda Avrupa Birliği'nin arıları da öldüren böceksavarların yasaklanmasıyla ilgili bir kanunu yürürlüğe koymaya hazırlandığı haberiyle karşılaştım. Wall Street Journal'a göre yetkililer nihayet Bayer ve Syngenta'ya karşı verdikleri savaşı kazanmaya yaklaşıyor. (<http://online.wsj.com/article/SB10001424127887323926104578276040318770624.html>) Serbest çağırışla olsa gerek ilk aklıma gelen Bal Arısının Uçuşu (Nikolai Rimsky-Korsakov) oldu. Genç piyanistlerin kendilerini ispatlama aşamasındayken çaldıkları ama yaşlandıkça fiziksel güç gerektirdiği için uzak durdukları zor bir melodidir. İkinci olarak genç bir yazarın kendini ispatlamak için

yazdığı başka bir arıyı, "Dünyanın En Harika Arısı Branford"ı hatırladım. Branford'u tanımayabilirsiniz ama geçtiğimiz Aralık ayından beri İngilizce konuşulan topraklardaki en meşhur arı kendisi. Biraz kafası karışık bir tip ama buna gelmeden önce benim Branford'la nasıl tanıştığım bahsetmeliyim.

New York Times'ın çizerlerinden Chris Ware, yılların emeğini birleştirip Building Stories diye bir oyuncak hazırladı. Oyuncak diyorum çünkü bazı densizler kitap olduğunu iddia etse de, o bir kitap değil. Kitaplar, dergiler, gazeteler, mektuplar, dosyalar, çizimler ve kroki-lerden oluşan bir oyuncak kutusu. Yapboz da diyebilirsiniz, bulmaca da, belki hepsi birden. Bu yapbozun parçalarından biri de, Ware'in önceden de çizimlerine konuk ettiği sevgili Branford. Ware, Building Stories'de Chicago'daki bir binada yaşayanların hikâyelerini zamanın ve mekânın sınırlarını belirsizleştiren bir yöntem izleyerek yazmış. Arımız Branford da beceriksizliğinden sık sık bahçeden uzaklaşıp binaya hapsediğinden, bina sakin-

leri arasındaki yerini almış. O kadar hoş bir tip ki, ünlü talkshow'cu **Oprah Winfrey**'in bile dikkatini çekmiş ve programda bahsi geçince namı almış yürümüş. Ware'in dehasıyla Branford'ı hem arı, hem insan gibi anlatması -insanileştirerek değil, insanın en arı haline onu örnek göstererek.

“Kraliçe’yi Nasıl Dölledim?”

İyi ama Branford'ı diğer arılardan ayıran ne? Kraliçeyi dölleme hayalleri mi? Yeni yerler keşfetme tutkusunu mu? Arı kolonisi içindeki rolünü sorgulayışı mı? Hayır. Onu meşhur eden, insanoğluna mal edilebilecek nitelikteki salaklığı. Oyuncak kutusundaki 14 parçadan biri olan Branford'ın çizgi romanı “Dünyanın En Harika Arısı”nın ilk sayfasındaki çizimlerde şunlar yazıyor:

Hikâyemiz dünyanın en iyi arısı Branford'ın bir kutunun içine hapsolmesiyle başlıyor. Endişeleniyor küçük arı: Ailesi onu unuttu mu? Ya da daha kötüsü: Başka bir arı, daha iyi bir arı mı buldular? Derken dev bir kara balınası arkadan yaklaşıyor. Onu yiyecek! Ama tanrı ona merhamet ediyor, bir mucize! Branford özgür kalıyor. Şansına inanamıyor küçük Branford! Tanrı ne kadar merhametli! Vızıldayarak uçup gidiyor.

Arının bakış açısıyla yazılmış bu metni okuduğunuzda ilahi bir yönü olduğunu bile düşünebilirsiniz. Oysa resimlerle birleştiğinde anlattığı başka (Ware'in dehasına bir örnek daha). Birinci karede binaya hapsolan küçük arı, cama yapışmış dışarıdaki çiçeklere bakıyor, kutu dediği yer oda. İkinci karede aile dediği aslında kovan. Balına ise odada yaşayan kadın ve sayfadaki son karede kurtuluşu -arının dışarı çıkabilmesi için kadının pencereyi açışı. Tanrının lütfü mu, insanın merhameti mi? Bakış açısına göre değişiyor. Branford'ın maceraları bu kadarla da bitmiyor. Çok ilginç

İyi ama Branford'ı diğer arılardan ayıran ne? Kraliçeyi dölleme hayalleri mi? Yeni yerler keşfetme tutkusunu mu? Hayır. Onu meşhur eden, insanoğluna mal edilebilecek nitelikteki salaklığı.

çizimlerle bir arının hayatını okuyoruz. Ware'in oyuncak kutusundaki yapıtlardan bir diğeri, arı kovanında yayımlanan **The Daily Bee** gazetesi glikoz rezervlerinin ne kadar iyi durumda olduğunu manşetten veriyor: “İşçi arılar her zamankinden iyi çalışıyor” diyor yazıda. Gazetenin sağ alt köşesindeyse başka bir haber var: **SAKIN KAÇIRMAYIN: “Kraliçe’yi Nasıl Dölledim?” İşçi arının yok satan biyografisinden bölümler.** Branford da, kraliçe arının hayalini kuruyor gazetesini okurken.

Arılar, Richard Bach'ın Martı'sı Değildir

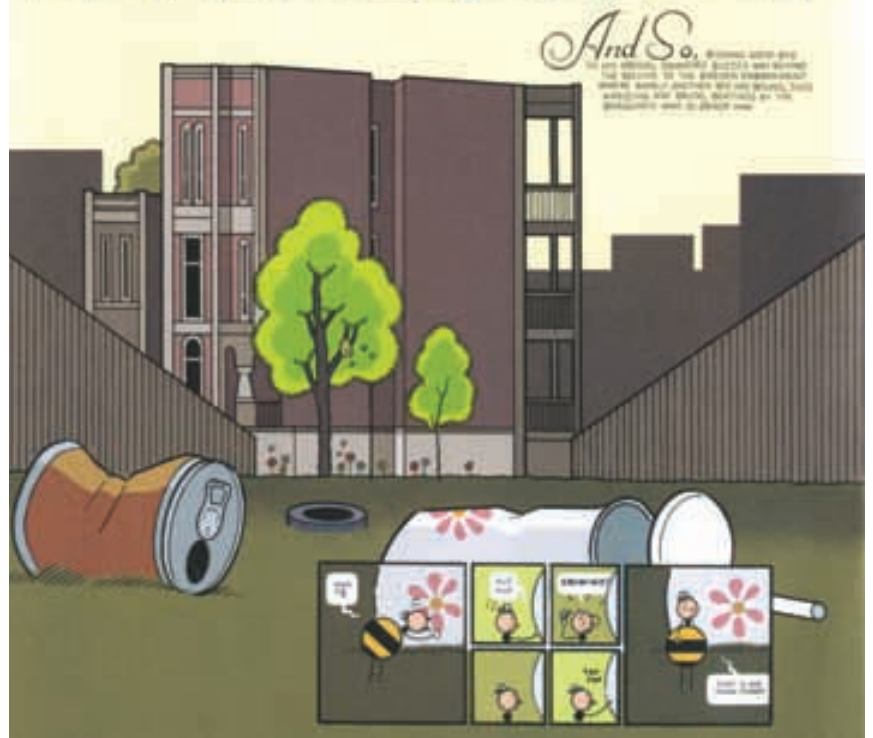
Ware'in bina sakinleri arasına kattığı, hikâyesini anlattığı bu arı aynı zamanda şehrin içine hapsolan doğaya birinci tekil şahıstan bir bakış. Yazar o kadar yetenekli ki, size bahçeye attığınız kola kutusunun neye mal olabileceğini canınızı yakacak bir gerçekçilikle sunuyor. Üstelik bunu yaparken hem arı kolonisinde yaşayan işçi arıyla kapitalist düzendeki insanı özdeşleştiriyor, hem de pek çok dikkatsizliğinizden suçluluk duymanızı sağlayan yeşilci bir

Her arının Branford kadar şanslı olduğunu sanmıyorum. Gelecek sefer meşrubatınızı yere atarken kraliçeyi tavlama hayaliyle polen toplayan bir arının hayatına mal olabileceğinizi unutmayın lütfen.

tavırla doğanın, eylemlerinizi yüzünden ödediği bedellerinin farkına vardırıyor. Binanın içine hapsolmaktan kurtuluyor Branford ama başka bir insanın bahçeye attığı kola kutusundan kurtulamıyor. Kutunun yan tarafında çiçek resmi var. Üstelik şeker kokuyor kutu. Branford da polenini toplayacağıym diye çiçeğe kafasını çarpıp duruyor. Bu çiçek fena kafasını karıştırıyor arının. Keşke **savaşçı arılardan** olsaydım diye geçiyor içinden. Aklından kaçıp gitmek gibi delice şeyler geçiyor ama hayır o, **Richard Bach'ın Martı'sı** değil. Kovanda yaşamaya alışmış, toplumunu ayakta tutabilmek için

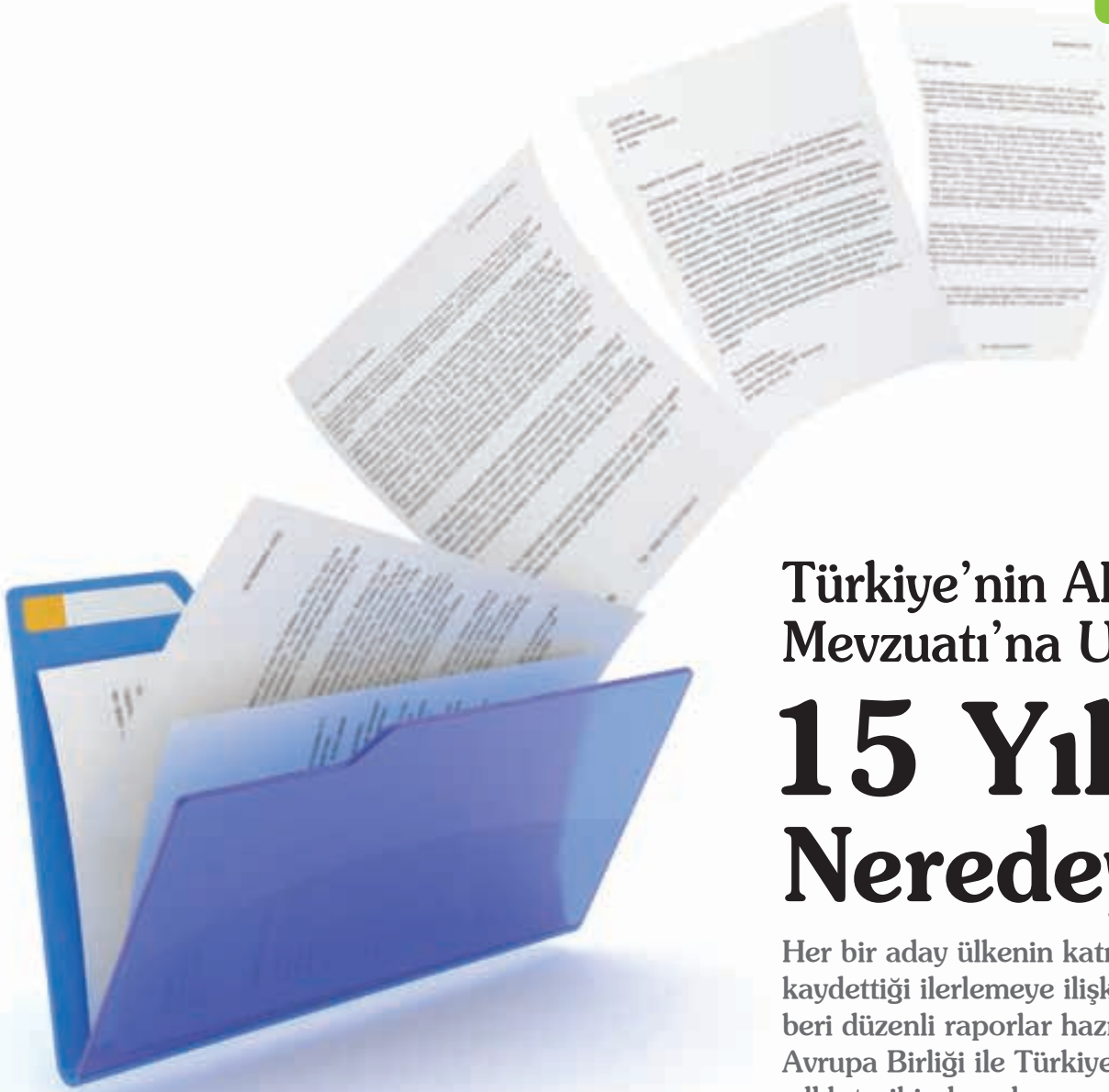
tamamlaması gereken bir işi olan zavallı bir işçi arı. İşini yapacağına güvenen, varlıkları buna bağlı olan arıları hatırlayıp bu aptalca düşünceleri kafasından atıyor. (Bu noktada Ware şöyle bir not düşmüş: Bilimsel açıklama. Arı beyni büyük değildir. Mantık yürütme becerileri aslında önceden kodlanmış davranış modellerinden ibarettir. Bu davranışlar tekrar yoluyla beyne kazınır. A'yı yaparsan canın yanar, B'yi yaparsan mutlu olursun. Küçük arı böylece B'yi yapmaktan başka bir şey

düşünemez hale gelir. A artık bir seçenek değildir. Ama deneyler, önce yiyecek bulur, sonra zarar görürse, arıların yine de aynı eylemi tekrarladığını ortaya koymuştur. Özetle arı tatmine ulaşacaksa başını belaya sokacağı yerlere tekrar tekrar gitmekten kaçınmaz. Bu nedenle zeki yaratıklar olmalarına karşın arılar yerdeki tenekenin hayatlarına mal olabileceği bilgisini içselleştirmez.) Size bu melankolik hikâyenin sonunu yazmayacağım ama teneke kutunun daracık ağzından içeri giren hercai bir arının dışarı çıkana kadar

çektığı çileler hiç eğlenceli değil.

İşte şehirde yaşamının bir arı için anlamı. Dünyanın en muhteşem arısı Branford'ın hikâyesinin The Daily Bee gazetesine konu olduğunu ve küçük Branford'umuzun arı dünyasında da üne kavuştuğunu söylersem bu bölümün mutlu sonla bittiğini tahmin edersiniz. Ama her arının Branford kadar şanslı olduğunu sanmıyorum. Gelecek sefer meşrubatınızı yere atarken kraliçeyi tavlama hayaliyle polen toplayan bir arının hayatına mal olabileceğinizi unutmayın lütfen. ○

Türkiye'nin AB Çevre Mevzuatı'na Uyum:

15 Yılda Neredeyiz?

Her bir aday ülkenin katılım yönünde kaydettiği ilerlemeye ilişkin 1998'den beri düzenli raporlar hazırlayan Avrupa Birliği ile Türkiye'nin bu 15 yıllık tarihinde neler yaşandı? Barış Gencer Başkan, gelgitlerle dolu bu sürecin kısa tarihini aktarıyor. Neredeydik ve nerelere geldik?

 Dr. Barış Gençer Başkan
Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Merkezi

Avrupa Birliği, her bir aday ülkenin katılım yönünde kaydettiği ilerlemeye ilişkin 1998'den beri düzenli raporlar hazırlıyor. Avrupa Komisyonu, her yıl Ekim ayında Avrupa Konseyi'ne ve Avrupa Parlamentosu'na bu raporu sunuyor. Kamuoyunda daha çok demokrasi ve insan hakları bağlamında gündeme gelen ilerleme raporlarının başlıklarından biri de

çevre. AB çevre politikası, mevcut ve gelecek nesiller için sürdürülebilir kalkınmanın teşvik edilmesini ve çevrenin korunmasını amaçlıyor. Bu politika, önleyici eylem, **kirleten öder ilkesi**, çevre zararlarıyla kaynağında mücadele, **ortak sorumluluk** ve çevrenin korunmasının diğer AB politikaları ile bütünleştirilmesi üzerine kurulu. Müktesebat, yatay mevzuatı, su ve hava kalitesini, atık

yönetimini, doğanın korunmasını, endüstriyel kirlenmenin denetimi ve risk yönetimini, kimyasal maddeler ve genetiği değiştirilmiş organizmaları (GDO), gürültü ve ormancılığı da kapsayan 200'den fazla belli başlı yasal düzenlemeyi içeriyor. Bu yazıda, 1998-2012 yılları arasında yayımlanan İlerleme Raporları'nı temel alarak Türkiye'nin AB çevre mevzuatına uyumunu ele aldık.

İlk Yıllar: Durum Tespiti ve Uyum Stratejileri

1998 yılında yayınlanan ilk rapor, Türk çevre mevzuatının, standartlar, izleme gerekleri ve ölçüm yöntemleri bakımından, Avrupa Birliği'nin çevre mevzuatından çok farklı olduğu ve Türkiye'de çevre koruma düzeyinin arzu edilenin uzağında yer aldığı tespitiyle açılıyor. En kötü sorunların endüstriyel ve kentsel kirlenme, kıyıların ve doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi alanında olduğuna ve endüstriyel kirlenme, tehlikeli maddeler, genetik olarak değiştirilmiş organizmalar, nükleer güvenlik ve çevre hakkında bilgiye erişim alanlarında eksikliklere vurgu yapılıyor. Atıklar, havanın ve suyun korunması, doğa koruma ve çevresel etki değerlendirmeleriyle ilgili olarak müktesebatın kabul edilmesi yönünde çaba sarf edildiği fakat müktesebatın benimsenmesinin uzun vadeli bir konu olduğu ve büyük ölçekli yatırımları gerekli kılacağı ifade ediliyor. Komisyon, Türkiye'deki çevre koruma düzeyinin Avrupa Birliği'nin düzeyine yaklaş-tırmak için strateji teklifi olarak **idari ve mali işbirliğini**, yasaların yakınlaştırılmasını öneriyor ve bunun için ulusal bir plan hazırlanmasının kararlaştırıldığını duyuruyor.

GDO konusu ilk raporlarda Çevre başlığı altında değerlendirilirken daha sonraki **yıllarda Gıda Güvenliği** başlığında ele alınmaya başlıyor. AB, Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar ile ilgili düzenlemeleri 90'lı yıllarda yapmaya başladı. GDO'ların çevreye kasıtlı salınması konusunda Direktif 1990'da ve GDO'ların piyasaya sürülmesine yönelik Direktif ise 1993'te yayımlandı. Raporunda Türkiye'de 1998'de genetiği değiştirilmiş patates, mısır ve pamuk ithali için başvuruda bulunduğu ve bunu takiben GDO'ların kontrolüne yönelik yasalar ve yönetmeliklerin ilgili bakanlıklarca hazırlandığı belirtiliyor. AB ile Türkiye'nin çevre ala-

nındaki işbirliklerine de değiniliyor. Türkiye'nin ilk raporda sözü edilen Avrupa işbirliği stratejisine somut tekliflerle olumlu yanıt verdiği ve ayrıca **Avrupa Çevre Ajansı'nın (European Environment Agency)** faaliyetlerine katılmak için resmi başvuru yaptığı kaydediliyor.

2000'lerde Uyumlaştırma için Sınırlı Reformlar

Çevre konusundaki çabalar Türkiye'nin AB'ye uyum için diğer alanlarda gösterdiği çabalarla paralellik gösteriyor ve 2002'den sonra reformlar -her ne kadar sınırlı da olsa- hız kazanıyor. İdari kapasiteye ilişkin olarak, Türkiye'nin, Çevre Bakanlığı'nın ana birimlerini yeniden belirleyen ve taşra teşkilatını kuran kanunu kabul etmesi, çevre mevzuatının uygun şekilde uygulanması için önemli bir adım olarak değerlendiriliyor. Kimyasallar alanın-

2002 Raporu'na göre Türkiye, AB Çevre müktesebatının iç hukuka aktarılması konusunda ilerleme kaydediyor, idari kapasitenin geliştirilmesinde de kayda değer gelişme sağlıyordu.

da 1993'te yürürlüğe giren Zararlı Kimyasallar ve Ürünlerinin Kontrol Yönetmeliği'nde değişiklikler yapılıyor. Yatay mevzuat alanında ise **TBMM Çevre Komisyonu**, AB müktesebatının uyumlaştırılması için gerekli hukuki çerçeveyi oluşturacak bir çerçeve kanun tasarısı hazırlıyor. Tasarının amaçları arasında **sürdürülebilir kalkınma ilkesini** bütünleştirmeye ve çevre politika, plan ve programları için Stratejik Çevresel Etki Değerlendirme prosedürünün uygulanmasına, Çevre Bakanlığı'nın daha etkili bir çevresel izleme ve denetleme yapmasına yer veriliyor.

2002 raporuna göre Türkiye, AB Çevre müktesebatının iç hukuka aktarılması konusunda ilerleme kaydediyor, idari kapasitenin geliştirilmesinde de kayda değer gelişme sağlıyor. Çevresel boyutun tüm politikalara entegre edilmesi

konusunda Ocak 2002'de kabul edilen **Kamu İhale İlanı**'na göre kamu ihale süreçlerinin başlatılmasından önce olumlu bir çevresel etki değerlendirilmesi yapılması ve benzer bir yükümlülüğün endüstri bölgesindeki yatırımcılar için de getirilmiş olması önemlidir. Yatay mevzuat alanında, Haziran 2002'de, yeni bir Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği çıkarılarak AB Çevresel Etki Değerlendirmesi Direktifleri hükümlerinin tamamına yakını iç hukuka aktarılıyor. İdari kapasite alanında Çevre Bakanlığı'ndaki ana birimlerin görevlerinin yeniden tanımlanmasıyla ilgili kanunun kabulü, yerel düzeyde etkin bir çevre mevzuatı uygulamasını getiriyor ve il düzeyindeki çevre müdürlüklerinin sayısı 30'dan 81'e çıkıyor. Ayrıca Yeni Çevre Denetim Yönetmeliği'nin Ocak 2002'de çıkarılması müktesebatın uygulanmasına yönelik olumlu bir adım olarak değerlendiriliyor.

2003 ve 2004 yıllarında Türkiye çevre konusunda önemli uluslararası çevre sözleşmelerine ve protokollere imza atıyor. Doğa koruma alanında, Şubat 2003'te, Nesli Tehlikede Olan Yabani Flora ve Faunanın Uluslararası Ticaretine (CITES Sözleşmesi) ilişkin bir Bakanlar Kurulu Kararı kabul ediliyor ve Haziran 2003'te **Avrupa Peyzaj Sözleşmesi** onaylanıyor. Genetik olarak değiştirilmiş organizmalar alanında, Haziran 2003'te **Kartagena Biyogüvenlik Protokolü** (Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi), Kimyasallar alanında ise, Haziran 2003'te, (Montreal Protokolü) ozon tabakasını azaltan maddelerle ilgili iki kanun kabul ediliyor. 2004'te Türkiye Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ni onaylıyor ve Akdeniz'de zararlı atıkların sınır ötesi hareketlerinden oluştuğundan oluşan kirlenmenin azaltılmasına ilişkin bir kanun kabul ediliyor. Diğer yandan Türkiye, **Aarhus ve**

Espoo Sözleşmelerine henüz taraf değil. Aarhus (Yargıya Başvurma Hakkı, Karar Vermeye Halkın Katılımı ve Bilgiye Erişim) ve Espoo, (Sınırşan Çevresel Etki Değerlendirme) Sözleşmelerine imza atmadı. Aarhus Sözleşmesi çevresel konularda halkın bilgilendirilmesi, karar mekanizmalarına halkın katılımını ve yargıya başvurulabilmesiyle ilgili konuları içeriyor. Espoo ise sınırşan boyutta çevre kirliliğine yol açan faaliyetlerin proje aşamasında taraf ülkelerin ve kamunun katılımıyla ele alınmasını amaçlıyor. AB'nin özel önem verdiği sınırşan konularda iç hukuka aktarım ve kamusal danışmanın artırılması konusunu ele alan bu iki sözleşmeye Türkiye taraf olup olmamayı, "üyelikle" birlikte "değerlendireceği"ni belirtiyor.

Diğer aday ülkeler gibi Türkiye için de, AB'ye uyum sürecinde çevre

2004'te Türkiye, BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ni onayladı ve Akdeniz'de zararlı atıkların sınır ötesi hareketlerinden oluştuğundan oluşan kirlenmenin azaltılmasına ilişkin bir kanun kabul edildi.

başlığı en maliyetli alanların başında geliyor. 2006 yılında yayınlanan **Ulusal Çevre Stratejisi (UÇES)** dokümanı Türkiye'nin, AB müktesebatında çevreye tam uyumun sağlanması için ihtiyaç duyulacak teknik ve kurumsal altyapının ve gerçekleştirilmesi zorunlu çevresel iyileştirmelerin yanı sıra uyumun maliyeti ile ilgili rakamlara da yer veriyor. Endüstri, tarım ve kentsel altyapıları da içerecek şekilde yapılması gereken yatırımların maliyeti **59 milyar Avro** olarak tahmin ediliyor ve bu yatırımın yüzde 80'in kamu sektörü, yüzde 20'sinin ise özel sektör tarafından yapılmasının beklendiği belirtiliyor.

Doğa Korumada Uyum Alt Düzeyde

AB'nin üzerinde hassasiyetle durduğu ve Türkiye'nin ilerleme raporları incelendiğinde **en az ilerleme ve uyum gösterilen alanlardan biri doğa koruma**. Raporlar, yaşam alanlarının yitirmeye devam ettiğini vurguluyor ve Türkiye'nin yeni büyük ölçekli su ve enerji altyapısının tesis edilmesinin, korunan flora ve fauna türleri üzerinde yaratacağı olası olumsuz etkilere dikkat çekiyor. Avrupa Birliği'ne üye her ülke, kendi sınırları içindeki en önemli doğal yaşam alanlarının ve buralardaki bitki ve hayvan türlerinin bir listesini derlemek zorunda. AB sınırları içinde belirlenmiş doğal çevre koruma ağı olan **Natura 2000**'e dahil edilecek Türkiye'deki alanların listesi, raporların yayınlanmasından bugüne geçen 15 yıl içinde hâlâ derlenmiş değil. 2010 yılında Natura 2000 ağına faydalı katkılar sağlayabilecek birçok alanın mevcut koruma düzeyinin kaldırılmasına neden olacak **Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı**, AB ile uyum adı altında Meclis'e geldi. Tasarı, doğal ve kültürel sit alanlarını, muğlak tanımlanmış "koruma-kullanma dengesi" ve "**üstün**

kamu yararı” kavramları yoluyla, korumadan ziyade madencilik, enerji, sanayi, tarım ve turizm sektörlerinin kullanımına açıyordu. 1958’den bu yana doğa koruma alanında elde edilen kazanımlar siliniyor ve daha önceki tasarıda bilimsel çevreler, ilgili kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve koruma alanlarında yaşayanların karar süreçlerine dahil olması için öngörülen ulusal ve yerel kurulların tümü tasarıdan çıkarılıyordu. Tabiat Kanunu İzleme Girişimi ve Avrupa Komisyonu tarafından da eleştirilen Tasarı geri çekildi. Doğa korumaya ilişkin bir çerçeve kanun ile kuşlar ve yaşam alanlarına ilişkin uygulama mevzuatının kabulü ise ertelenmiş durumda. Ulusal bir biyoçeşitlilik stratejisi ve eylem planı da hâlâ kabul edilmeyi bekliyor. **2-B** olarak adlandırılan orman vasfını yitirmiş Hazine arazilerinin satışını öngören kanun tasarısının kabulü de rapora konu oluyor ve bu satışın Türkiye’deki orman yaşam alanlarını azaltacağına dair bir yoruma yer veriliyor.

İklim Değişikliği Önem Kazanıyor

AB, gerek birlik, gerekse uluslararası düzeyde iklim değişikliğiyle müca-

delede önemli roller oynuyor. **Kyoto Protokolü**’ne liderlik eden AB, 2020 yılında seragazi emisyonlarının 1990 seviyelerinin en az yüzde 20 altına düşürülmesi, enerji tüketiminin yüzde 20’sinin yenilenebilir kaynaklardan karşılanması ve tahmini seviyelere kıyasla temel enerji kullanımının yüzde 20 oranında düşürülmesi hedefiyle bir iklim değişikliği ve enerji planını kabul etti.

Ancak AB’nin Türkiye ile ilişkilerinde iklim değişikliği 90’lı yıllarda hiç gündeme gelmiyor. İlk yıllardaki raporlarda iklim değişikliğinin bahsi dahi geçmiyor. 2002’den 2009’a kadar Türkiye’nin Kyoto Protokolü’nü imzalamadığı not düşülürken, 2004 yılında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi’ni onayladığı ve 2007’de de Türkiye’nin BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Sekreterliği’ne 1990-2004 yılları için Sera Gazı Envanteri’ni sunduğu belirtiliyor.

AB’nin üzerinde hassasiyetle durduğu ve Türkiye’nin ilerleme raporları incelendiğinde en az ilerleme ve uyum gösterilen alanlardan biri doğa koruma.

2007 yılından itibaren iklim değişikliği konusunda AB’ye uyum mevzuatı konusundaki gelişmeler çeşitleniyor. Türkiye’nin müktesebata uyumu ile uluslararası müzakerelerdeki pozisyonu birlikte ele alınıyor. Türkiye, 2010 yılında dönemin Çevre ve Orman Bakanlığı bünyesinde İklim Değişikliği Dairesi kurdu ve kamu kurumları arasında koordinasyonu artırmak amacıyla yüksek düzeyli bir İklim Değişikliği Koordinasyon Kurulu oluşturdu. AB’nin emisyon ticaret sistemi konusunda farkındalık yaratmak dahil olmak üzere, Türkiye, emisyon ticaretine yönelik işbirliğinin artırılması konusunda girişimlerde bulundu. 2011’de, 2023 yılına kadarki süreyi kapsayan **İklim Değişikliği Ulusal Eylem Planını (İDEP)** kabul edildi. Bu plan kapsamında, bina, sanayi, ulaştırma, atık, tarım ve ormancılık sektörlerindeki birincil enerji yoğunluğu ve enerji tasarrufu bakımından büyük emisyon azaltımı öngörülmesine rağmen, genel bir ulusal seragazi emisyon azaltım hedefi kabul edilmedi. Ulusal bir hedefin bulunmaması bu alanda ilerleme kaydedilmesinde en önemli engeli teşkil ediyor. Türkiye 2009 yılındaki Birleşmiş Milletler İklim Zirvesi’nde ortaya konan, seragazılarını azaltmak konusunda yasal bağlayıcılığı olmayan ve “gelişmiş ülkelerin hedefleri” ve “önde gelen gelişmekte olan ülkelerin gönüllü vaatleri” üzerine kurulan **Kopenhag Mutabakatı**’na taraf olmadı. Uluslararası iklim müzakerelerinde bağlayıcı kararlar çıkmadığı süreçte Türkiye özel koşullarını bahane ederek iklim değişikliğine karşı ulusal ve uluslararası planda etkin bir mücadele vermektan kaçınmaya devam ediyor. Raporlarda Türkiye’nin iklim müzakerelerinde AB pozisyonuyla uyumlu hareket etmeme eğiliminde olduğu ve iklim faaliyetinin fırsat ve zorluklarına ilişkin olarak tüm düzeylerde farkındalık yaratıl-

masına kayda değer biçimde ihtiyaç olduğu vurgulanıyor. 2012 yılında ilk defa ilerleme raporunun çevre ile ilgili başlığı değişti ve iklim değişikliği de başlığa girdi. Rapor, Türkiye'nin, en büyük seragazi emisyonu gerçekleştiren ülkelerden biri olmakla birlikte, 2020 yılı için henüz bir seragazi emisyon azaltım hedefi belirlememesini eleştiriyor ve Türkiye'nin AB mevzuatına uyum sağlamak ve mevzuatı uygulamak için daha fazla adım atması gerektiğinin altını çiziyor.

İdari Kapasite Güçlendirilmeli

Merkezi ve yerel düzeyde idari kapasite 90'ların sonuna göre artmış olsa da, tüm düzeylerdeki ilgili otoriteler arasındaki koordinasyon dahil olmak üzere daha fazla güçlendirilmesi gerekiyor. Son yıllardaki raporlarda değinildiği gibi çevrenin korunmasının diğer politika alanlarına dahil edilmesi ve yeni yatırımların çevre konusundaki AB müktesebatıyla uyumunun sağlanması erken aşamada. Ulusal bir çevre ajansının kurulması yönünde henüz ilerleme kaydedilmiş değil. İdari kapasitede yer verilen diğer önemli bir alan da yerel düzeyde çevre mevzuatının etkili uygulanmasını sağlayacak kurum ve kuruluşların kapasitesi. Çevre koruma tedbirlerinin uygulanmasında, çevresel altyapı inşa edilmesinde, kentsel atıkların toplanması ve bertaraf edilmesinde ve imar planlamasında önemli bir rol oynayan belediyelerin de, çevre politikasının uygulanmasında görev alması gerekiyor.

Nuran Talu'nun Yerel Yönetimlerde AB Çevreciliği kitabında belirttiği üzere, AB çevre müktesebatının odak noktasını oluşturan çok sayıda direktif, devletlerin hükümetlerine yönelik olsa da, mevzuatı esas olarak

Aralık 2009'da 27. müzakere başlığı olan "Çevre" faslı, müzakerelere açıldı fakat Türkiye'nin üyelik perspektifinin netleşmemesi çevre faslının maliyetinin kamu ve özel sektör tarafından üstlenmesini zorlaştırıyor.

kentsel çevre konuları başta olmak üzere yerel düzeydeki diğer konular oluşturuyor. Bu da mevzuatın uygulanmasında yerel yönetimlere etkin görevler yüklüyor. Bu açıdan çevre yönetimi- denetim, izleme ve izin- açısından il bazında düzenlemeler gerekli. Dolayısıyla raporda, belediyelerin özellikle eğitim açısından, AB çevre politikasına yönelik çalışmalarını hızlandırması gerektiği vurgulanıyor.

2010 yılından sonra su ve doğa koruma alanında gerçekleştirilen kapsamlı idari yeniden yapılanmalar da raporlara konu oluyor. 2011'de Çevre ve Orman Bakanlığı ikiye ayrılarak **Orman ve Su İşleri Bakanlığı** ve **Çevre ve Şehircilik Bakanlığı** kurulmuştu.

Özel Çevre Koruma Kurumu ve Kültür ve Tabiat Varlıkları Bölge Kurulları kapatıldı ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde birleştirilerek bir genel müdürlüğe dönüş-

türüldü. 2012 Raporu, özellikle idari yeniden yapılanmada, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının çevre ve kalkınma gündemleri arasında **denge kuramadığı** ve büyük altyapı projelerinin uygulanmasında çevre unsurlarına yeterince önem vermediği tespitini yapıyor.

Aralık 2009'da 27. müzakere başlığı olan "Çevre" faslı, müzakerelere açıldı fakat Türkiye'nin üyelik perspektifinin netleşmemesi çevre faslının maliyetinin kamu ve özel sektör tarafından üstlenmesini zorlaştırıyor. Genel olarak bakıldığında çevre ve iklim değişikliği alanında daha fazla uyum sağlanması bakımından düzensiz ilerlemeler kaydediliyor. Türkiye'nin çevrenin korunması gereksinimlerini tüm diğer politikaların tanımlama ve uygulamaları ile bütünleştirmesinin zayıf olduğu değerlendiriliyor. Çevreye ilişkin müktesebatın uygulanmasındaki zayıflık halen önemli bir endişe yaratırken AB'nin önem verdiği sınıraşan sorunlar konusunda Türkiye, Birliğin taraf olduğu sözleşmelerden bazılarına taraf olmak için hâlâ üyeliği bekliyor. ○

“Bizi Amerikalılar ya da Uzaylılar Kurtarmayacak”

Bu sayımızda, Türkiye'nin ilk yavaş şehri, cittaslow'u olan Seferihisar'ın Belediye Başkanı Tunç Soyer'i EKOIQ olarak ziyaret ettik. “Hiçbir zaman sadece Seferihisar'ı düşünerek hareket etmedik; aklımızda her zaman tüm Türkiye'ye örnek olabilecek alternatif bir yerel kalkınma modeli geliştirmek vardı” diyen Soyer, Çocuk Belediyesi'nden Cittaslow Üniversitesi hayallerine kadar uzanan geniş vizyonunu paylaştı bizlerle...

  Gözde GÜNDÜZALP ERTEKİN ve Barış DOĞRU

Yavaş Şehirleri, Seferihisar'la birlikte tanıdık, bildik Türkiye'de. Ama süreç hızla gelişti. Sakin Şehirlerin sayısı kaçaya ulaştı en son?

Sayı sürekli artıyor. Perşembe ve Yalvaç başvuruları vardı ama en son Halfeti'yle başvuru yaptık; onunla birlikte dokuz adet oldu.

Peki, bu genişleme devam edecek mi?

Aslında talep çok. Ama bizim bü-

tün talepleri uluslararası ağa sokmamız mümkün gözüküyor. Şu anda bile, dünyanın en çok cittaslow olan üçüncü ülkesi olduk. İtalya'dan sonra Kore var, ardından da biz geliyoruz. Hızlı bir gelişme, doğasına aykırı aslında bu hareketin. Biraz yavaş gitmemiz lazım. Bu anlamda insanlara sırtını dönmek de doğru değil. Bu bir yerel kalkınma modeli ve istiyoruz ki yaygınlaşsın.

Bunun için bir örgütlenme çalışması var mı?

Şimdi bir vakıf kuruyoruz. Süreci tamamlandı, adı **Sakin Yaşam Vakfı (SAYAV)** olacak. Geçen ay İstanbul'da cittaslow belediye başkanlarıyla bir toplantımız vardı. Orada bunu da paylaştık. Şimdi bu Vakıf'la birlikte adeta bir ulusal network kuruyoruz. Böylece hem Türkiye'den bu birliğe katılmak isteyen herkesi değerlendirme fırsatımız olacak, hem de seçip gönderme işini bundan sonra bu Vakıf yapacak ve Seferihisar olarak üzerimizden bir yükü atmış olacağız. Dolayısıyla bu yetkiyi de Türkiye'deki tüm cittaslow'lara paylaşmış olacağız.

Bu çalışmalar Seferihisar'a nasıl yansdı peki?

Biz ilk günden beri Seferihisar'da ne yapıyorsak, "Bu sadece Seferihisar'da olsun" diye düşünmedik. Yaptığımız her şeyi bir yerel kalkınma modeli olarak düşündük ve aynı zamanda Türkiye'ye de örnek olsun istedik. Türkiye'de izlenebilir yol haritaları ortaya koymak istiyoruz. Başından beri hep böyle bir derdimiz oldu. Mesela şimdi bir çocuk merkezi açtık. Bu merkezi de sadece Seferihisar için düşünmüyoruz. Türkiye'nin her yerinde bu merkezlerden açılabilir. Bunun için yola çıktık.

Çocuk merkezinden daha ayrıntılı olarak bahsedebilir misiniz?

Rüya gibi bir şey bu. Mesela üçüncü dönem başkan seçimi yapıldı. İkinci dönem başkanı veda konuşmasında "Ben iki dönemdir bu koltukta oturuyorum, yeter artık!" dedi. Hem demokrasi dersi verdiler hem de bunun ne keyifli bir şey olabileceğini gösterdiler. Bu çocuk merkezi toplantılarına Seferihisar Belediyesi'nin birim müdürleri de katılıyorlar. Her birim müdürümüz kendi alanını anlatıyor bu toplantılarda seçimlerden önce. Böylece

Küçük Seferihisar'ın hedefleri büyük. Bisikleti özendiren ulaşım kampanyalarından mandalina şenliklerine kadar her alanda bir fark yaratmaya çalışıyor Seferihisar...

çocuklar hangi disiplinle ilgileniyorlar, hangi birimle çalışmak istiyorlarsa tercihlerini yapabilecek bilgiyi toplamış oluyorlar. Sonra da onların tercihlerini yapıyorlar. Diyelim ki beş kişi veterinerlikte çalışmak istiyor. Bunu yazıyoruz, haftanın bir günü belli bir saatte veterinerle birlikte çalışıyorlar. Hem veterinerle ilgili önerilerini söyleme fırsatı buluyorlar, hem de olup biteni izleyip öğreniyorlar. Mesela şimdi şehir plancıları dört ayrı bölgede Seferihisar'ın 1/5000 ölçekli planını hazırlıyorlar. Şehir plancılarına dedik ki, "Bu planların meclisten

geçmesi lazım, ama bir koşulumuz var. Önce çocuk belediyesi onaylayacak, sonra Seferihisar Belediyesi onaylayacak". Bunlar ayaklandılar önce, "Biz bu planları çocuklara nasıl anlatacağız?" dediler. Dedik ki anlatacağız. Çünkü bu çocuklar sadece geleceğin büyükleri değil, bugünün ortağı.

Neden böyle bir şey yapıyorsunuz?

Büyüklerden umudumu kestim ama çocuklardan değil. Çocuklar inanılmazlar ve hakikaten çok umut veriyorlar. O yüzden onlarla yürümek çok keyifli.

Sizi takip etmeye çalışıyoruz devamlı. Şimdi de elimize, Seferihisar Belediyesi'nin hazırladığı, "5 Hedef 41 Proje" isimli doküman geçti...

Belediyedeki tüm birimlerde çalışanlardan ikişer-üçer kişi olmak üzere toplam 25 tane genç insanı belirledik. Ama özellikle gözlerinde pırıltısı olanları seçtik ve bir toplantı yaptık. Dedik ki, "Nasıl bir ülkede yaşamak istiyorsunuz? Nasıl bir Türkiye hayal ediyorsunuz". Öyle kolay yanıt veremediler ama biz inatla bu toplantıları sürdürdük.

Ne zaman başladı bu toplantılar, ne kadar sürdürdünüz?

Bu toplantılar dört ay sürdü. Ama dört ayın sonunda ortaya beş tane hedef ve 41 tane de proje çıktı. Bu çocukların hepsi farklı eğitimlerden, farklı aile yapılarından, farklı yaş ve cinsiyetlerden, özetle hepsi birbirinden farklı. Hepsinin bakış açıları ve algıları da birbirinden farklı. Ama hepsi kendi bakış açılarından, "Nasıl bir Türkiye", "Gelecekte ben nerede yaşamak istiyorum", "Neler olsun, neler olmasın" soruları üzerinden hayal kurmaya başladılar. Ve ardından da bu hayalin içini nasıl doldururuz diye düşündüler. Bu düşüncelerin ardından hepimizin üzerinde uzlaştığı

beş tane hedef ve buna bağlı olarak da 41 tane proje doğdu. Yani şunu demek istiyorum, bizi Amerikalılar ya da uzaylılar kurtarmaya gelmeyecek. Eğer biz bu memleketi bir yerlere taşıyacaksak, buralardan, bizim insanlarımızla birlikte taşıyacağız. Yani Türkiye, birinin sihirli değneği ile kurtulmayacak. Eskiden Türkiye'yi, hatta dünyayı kurtaracağımızı düşünürdük, öyle bir şey yok ama Seferihisar'ı kurtarmak mümkünmüş.

Biz birbirimize olan toleransımızı kaybetmişiz. Bir arada yaşama, birbirini hoşgörüyü karşılama, birbirine içtenlikle saygı duyma, mümkünse sevmeye, bunların hepsi kaybolmuş durumda. Herkes o kadar hoyrat, o kadar baskın diller kullanarak davranıyor ki. Halbuki bunun tersi mümkün, bunun için sadece demokrasi lazım. Demokrasi, hoşgörüyü de, toleransı da, saygıyı da beraberinde getiriyor. O nedenle öncelikle demokrat olmak zorundaymışız, bunu gördük. Seferihisar deneyiminin bana öğrettiği en temel şeylerden biri budur. Bu çok fazla şeyi de mümkün kılıyor. Bunun üzerine bir geleceğin Türkiye'si hayal etmek mümkün. Bu beş hedef birbirinden farklı 25 insanın bir araya gelmesiyle ortaya çıktı. Bu işin sırrı demokrasi. Bu olabiliyorsa eğer, buradan refahı, mutluluğu, huzuru getirmek de mümkün olabiliyor.

Sürdürülebilirlik söz konusu olunca, ilgilendiğimiz şey çevresel süreçlermiş gibi geliyor ama aslında bunların hepsinin arkasında insanlar var. İnsanlar olmadığı müddetçe bunların hiçbiri sahici de olmaz. O yüzden demokrasi vurgunuz anlamlı ve önemli. Bu arada aynı dokümanda gördüm, futbol takımınız da şampiyonluğa mı gidiyor?

Biz plaj futbolunda Türkiye şampiyonu olduk. Şimdi plaj futbolu sahası yapacağız. Ben futbolu sev-

Tunç Soyer, "6-8 Haziran 2013'te, 28 ülkeden 160 sakin şehir belediye başkanını misafir edeceğiz. Bu ilçe ölçeğini aşan bir organizasyon. Gerçekten çok heyecanlıyız" diyor.

miyorum ama takımın süper amatör lige çıkacağını söylüyorlar. Dediğim gibi, futboldan pek anlamam ama maçlara gidince, çocukların o amatör ruh ve heyecanı beni de etkiliyor. O heyecanlarını paylaşıyorum ben de...

2013'te Uluslararası Sakin Şehirler Genel Kurulu'nu Seferihisar'da düzenlemeye hazırlıyorsunuz galiba...

Evet, 6-8 Haziran 2013'te, 28 ülkeden 160 sakin şehir belediye başkanını misafir edeceğiz. Bu ilçe ölçeğini aşan bir organizasyon. Gerçekten çok heyecanlıyız. Daha önce hiç Türkiye'ye gelmemiş olanlar için 9 Haziran tarihine bir İstanbul programı da koyduk. Şimdi bu projeye kaynak arıyoruz. İzmir EXPO'ya aday, Turizm ve Kültür Bakanlığı'nın destek olması lazım. Bu tür organizasyonlar Türkiye'de çok fazla yapılmıyor. Bu küçük kentler için bir tür olimpiyat. Bunun için kamunun desteklemesi lazım.

Başka ne hayalleriniz var Seferihisar için?

Hayalimizin en tepesinde ama aklımızın bir yerlerinde duran bir cittaslow üniversitesi fikri var. Üniversiteler hayata merkezi otoritenin gözüyle bakarak dizayn edilmiş kurumlar. Dünya bir yandan küreselleşirken aslında bir yandan da yerelleşiyor. Dolayısıyla artık yerelin bilgisine daha çok ihtiyaç var. Yerelde hukuka, tarıma, iletişime, enerjiye, tohumun ve doğanın bilgisine ihtiyaç var. Cittaslow, yerel kalkınma modellerinden sadece bir tanesi. O bile aslında ortaya koymuş olduğu 70 kriterle üzerinde çalışılması gereken bir alan yaratıyor. Bu 70 kriterin her birinin ilgili olduğu bilim alanları var. Tarımdan endüstriyel tasarıma, mimarlıktan şehir planlamasına kadar sadece bu disiplinleri barındıran ve bu disiplinleri yerelin gözüyle geliştiren bir üniversiteden bahsediyorum. Buna yönelik bir çalışma henüz yok tabii. Ama neden olmasın? ○

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK®
AKADEMİSİ
SUSTAINABILITY ACADEMY

Sürdürülebilir İş Liderlerini Seçiyoruz...

Geleceğe yön veren
Sürdürülebilir İş Liderleri seçiliyor.

Sürdürülebilir İş
Liderleri
2013 Ödülleri

25 Mart 2013 tarihinden itibaren
www.surdurulebilirisodulleri.com sitesine
giriş yaparak Sürdürülebilir İş Liderleri 2013
Ödülleri için adayınızı önerebilirsiniz.

Bilgi için: 0212 274 25 16

Televizyonda dönen reklamlar olmasa çayımızın 25 senelik ömrü kaldığının farkında olacak mıydık acaba? Lipton, Karadeniz çayının ömrü tükenmesin diye iki yıl önce Lipton Sürdürülebilir Çay Tarımı Projesi'ni başlattı. Bu çabaları sayesinde Lipton dünyanın en saygın sürdürülebilirlik sertifikalarından biri olan Rainforest Alliance'a sahip olma hakkını kazandı. Sertifika ödül töreninin konuklarından biri de Rainforest Alliance Sürdürülebilir Değer Zinciri Yöneticisi Mercedes Tallo'ydu. Tallo'yla hem iki yıllık süreci hem de diğer markalarla ilişkilerini konuştuk.

 Balkan TALU

 Volkan MERT

Yağmur Ormanları Birliği Temsilcisi Mercedes Tallo “Önemli Olan Dengeyi Sağlamak”

Lipton'un bir süredir ekranlarda dönen reklamı sayesinde öğrendik ki, meşhur Karadeniz çayımızın sadece 25 senelik ömrü kalmış. Araştırmalar çay bitkisinin ömrünün maksimum 100 yıl olduğunu gösteriyor. Yani Doğu Karadeniz'de yaklaşık 75 yıldır yenilenmeyen çay bitkilerinin, kademeli olarak yeni fidanlarla yenilenmesi gerekiyor. Ama tabii ki tek sorun bu da değil. Aslında klasik ve klişe bir hikâye söz konusu olan. Tarım

ilaçlarının ve gübrelerin bilinçsiz kullanımı yüzünden çay bitkisi tamamen yok olma tehlikesi altında. İşte bu yüzden Lipton, iki yıl önce “Lipton Sürdürülebilir Çay Tarımı Projesi”ni (LSÇT) başlattı. Proje çok kısa bir sürede bölgesel bir kalkınma hamlesine dönüşmeye yüz tuttu. Verilen eğitimlerle şimdiye kadar 15 bini aşkın üretici doğru tarım uygulamaları, erozyon kontrolü, atık yönetimi, iş güvenliği, kayıt tutma, doğal hayatı koruma, gübreleme ve

budama gibi konularda teorik ve pratik olarak bilgilendirildi. Yanlış gübre kullanımını engellemek için Ziraat Odaları ve Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) vasıtasıyla bir toprak analiz laboratuvarı kuruldu. Lipton, bütün bu icraatları sayesinde en saygın sertifikalardan biri olan Rainforest Alliance (Yağmur Ormanları Birliği) sertifikasını almaya hak kazandı. Lipton'un 4 Ocak 2013 günü gerçekleştirdiği basın lansmanının konuklarından

biri de Rainforest Alliance Sürdürülebilir Değer Zinciri yöneticisi Mercedes Tallo'ydu. Tallo'la hem Lipton projesini hem de diğer markalarla olan çalışmalarını konuştuk.

Sunumunuzda üç temel noktaya değindiniz. Sıradan gidersek ilk başlık toprak kullanımıydı. Bu konuda ölçü aldığınız temel kriterler nelerdir?

Sürdürülebilir tarımın en önemli bileşenlerinden biri çevresel muhafaza, diğeri de toprağın korunmasıdır. Toprak korunmasında ise erozyon derecesine, sulama şekline ve toprağın bünyesinde barındırdığı besin ve minerallere bakıyoruz. Bu başlıklarla ilgili kontrol mekanizmaları kurulmazsa toprağın doğurganlığı tehlikeye girer.

Burada esas anahtar kelimeler su ve gübre kullanımı herhalde. Siz de burada özellikle Karadeniz Bölgesi'nde çalıştınız. Ana problem neydi?

Biliyorsunuz Karadeniz Bölgesi'nde rakım epey yüksek. Onun için mesela haşere ilaçları (pestisit) çok fazla kullanılmıyor. Esas sorun gübrelerde çıkıyor. Neyi, nasıl, ne zaman kullanılması gerektiği konusunda bir denge kurulması gerekiyor.

İkinci önemli konu ise iş pratikleriydi. Burada ölçtüğünüz şey nedir?

İlk sorunlardan biri çalışanların kayıt altına alınmasıydı. Bahçelerde kaç kişi çalışıyor veya çalışanların yaş grubu gibi bilgilere vâkıf olmak gerekiyordu. İkinci aşamada da iş süreci içindeki pratikleri takip etmek vardı. Diğer bir konu da iş güvenliğiydi.

“Sürdürülebilir tarımın en önemli bileşenlerinden biri çevresel muhafaza, diğeri de toprağın korunmasıdır. Toprak korunmasında ise erozyon derecesine, sulama şekline ve toprağın bünyesinde barındırdığı besin ve minerallere bakıyoruz”

Mesela kimyasal kullanmak ihtiyacı varsa, bunun koruyucu araçlarını kullanmak gerekiyor. Son olarak da çalışan işçilerin maaşlarının yasal standartlara uygun olarak verilip verilmediğini denetlemek gerekiyordu.

Çok sayıda işçinin doğru dürüst sigortası bile yok değil mi?

Sigorta konusunu bilmem ama konuyla ilgili işverenlerin yerel düzenlemelere, yasalara aykırı bir fiilleri oluyor mu, esas onu denetliyoruz.

Biliyorsunuz tüketicilerde hep sürdürülebilir ürünlerin pahalı veya erişilemez algısı vardır. Sizin gözlemlerinizi nedir?

Doğrusu tüketicilerin söyledikleriyle yaptıkları her zaman birbirini tutmayabiliyor. Lipton gibi markaları ideal kılan şey, sürdürülebi-

lirlik açılımı için yaptıkları yatırımlardan doğan farkı müşterilerine yansıtmadılar. Bu noktada bizim gibi kuruluşların en büyük görevi sürdürülebilir tedarikin sağlanması için şirketlere doğru yönlendirme yapmak ve tüketicileri doğru olanı yapmaya teşvik etmek. Şu ya da bu ürünü satın almanın ötesinde örneğin çay için su kaynatırken enerji verimliliği kriterlerine uygun hareket ediliyor mu ona bakmak lazım.

Rainforest Alliance şu anda dünyadaki en saygın eko etiketlerden biri olarak biliniyor. Peki, sizce tüketiciler eko etiketleri ne kadar okuyorlar? Bunu ölçebiliyor musunuz?

Üzerinde çalıştığımız başlıklardan biri de tüketici algısı. Eko etiketli, sertifikalı ürünlerin en önemli püf noktalarından biri pazarda gerçekten ne kadar ürün seçeneği olduğu. Onun dışında tüketicilere “bu ürünü, sertifikayı daha önce gördünüz mü?” gibi sorular da soruyoruz. Bu soruya “Evet” cevabı verenlerin sayısı da artıyor. Tüketici artık gi-

“Önemli olan tarım yaparken hangi gübreleri, kimyasalları ne kadar kullandığımız. İnsanlar daha iyi ürün yetiştirmek için illa da ağaç kesmek, yok etmek gerekmediğini anlayabilirse, bu bile bir şeydir”

derek daha fazla kavrayıcı olmaya başladı.

Siz uzun süredir sürdürülebilir tarım üzerinde çalışıyorsunuz. Organik ürün yetiştiriciliği dışında aynı anda hem endüstriyel tarım hem de sürdürülebilir tarım yapmak mümkün mü? Bir denge sağlanabilir mi?

Burada önemli olan dengeyi kurmak gerçekten de. Organik üretimi bir tarafa bırakırsak, önemli olan tarlanızı ve bahçenizi nasıl daha verimli hale getirebileceğiniz. Önemli olan tarım yaparken hangi gübreleri, kimyasalları ne kadar kullandığınız. İnsanlar daha iyi ürün yetiştirmek için illa da ağaç kesmek, yok etmek gerekmediğini anlayabilirse, bu bile bir şeydir.

Siz başka tarımsal ürünlerle ve Dole, Chiquita ile Mars gibi başka marka-

larla da çalıştınız. Ne tür problemler yaşadınız, nasıl çözdünüz?

Her sorun aslında bir fırsat oluyor aynı zamanda. Muhtelif işbirliği modelleriyle değişime ivme kazandırabiliyorsunuz. Muz üretiminde sürdürülebilirlik kistaslarını sağlayan ilk marka **Chiquita** oldu. Üstelik Chiquita bunu, daha sürdürülebilirliğin lafının bile geçmediği 1980’li yıllarda yaptı. Üstelik 80’li yıllarda muz üretimini artırmak için Orta Amerika’da büyük bir orman katliamı yapıyordu. Chiquita ise daha o yıllarda sertifika başvurusu yaptı. On yıl boyunca da kimseye ser vermedi, sır vermedi. **Mars** ise 2020’ye kadar bütün kakao tedarikini sürdürülebilir hale getirme hedefi koydu. Mars’ın bu hedefini diğer rakipleri de dikkate almak zorunda kaldı. Sonuçta mutlu kakao üreticisi demek, çikolata endüstrisinin mutlu olması demek. ○

Lipton Neler Yaptı?

☀ Rize’nin Pazar ve Ardeşen ilçelerinde bulunan toplam 191 alimevi kapsamında çiftçilere eğitim verildi. Eğitimlerin kapsamına çay tarımıyla ilgili bilgilerden evsel atık yönetimine ve işçi haklarına kadar hemen her konu dahil edildi.

☀ Türk çay tarımındaki en önemli eksiklerden biri olan, doğru gübre kullanımı konusuna eğitimlerde geniş yer verilirken, aynı zamanda bölge Ziraat Odaları ile işbirliği yapılarak bir toprak analizi laboratuvarı kuruldu. Farklı bölgelerden alınan bu topraklarla bir toprak haritası çıkarıldı. Bu haritada çay tarımı yapılan bölgedeki toprağın pH değerleri ve mineral oranlarına göre uygun gübre tipi ve miktarı hakkında çay üreticilerine bilgi verildi.

☀ 2012 yılında “Atık Toplama”, “Deneme Bahçesi”, “Sağlık Taraması” ve “Elektronik Veri Tabanı” projeleri hayata geçirildi. Deneme Bahçesi ile çiftçilere en doğru tarım yöntemleri uygulamalı olarak gösterildi. Atık toplama projesiyle bölgenin atık sorununa çözüm getirilmeye çalışıldı.

☀ Sağlık Bakanlığı’na hibe edilen KETEM aracıyla bölgede erken teşhis amacıyla meme ve rahim kanseri taramasına başlandı.

☀ Bunlara ek olarak geliştirilen Elektronik Veri Tabanı projesiyle çay üretimiyle ilgili kayıtların daha etkin, verimli ve hatasız tutulması sağlandı.

Sürdürülebilirliği Kime Danışmalı?

Geçtiğimiz ay, ilk bölümünü yayınladığımız kapsamlı soruşturmanın bu ay ikinci bölümünü sizlerle paylaşıyoruz. Dosyanın tümüne baktığımızda, bu alanda çalışan, düşünen çok sayıda insan ve kurumun olduğunu görmek bizleri heyecanlandırıyor. Kuşkusuz önümüzdeki süreçte, yeni uzmanlar, firmalar, kurumlar da ortaya çıkacak ve Türkiye'nin sürdürülebilirlik çalışmalarına ivme kazandıracak fikirler ve pratiklere imza atacak. Tüm bu süreçlerin daha da hızlanması ve yoğunlaşması dileğiyle...

Gamze Çelikyılmaz-Aydemir, *myclimate* Türkiye “Karbon Salımı Yüksek Sektörlerde İlgi Artıyor”

Şirketlerin sürdürülebilirlik hizmetleri almaları neden bu kadar önemli?

Sürdürülebilirlik kendi başına oldukça geniş bir konu; genel olarak sürdürülebilirlikten bahsedecek olursak işin içine ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirliği katmamız lazım. Bu üç öğeden biri eksik olduğunda, diğerlerinin de sağlanması mümkün değil. Peki, firmalar için de durum böyle mi? Şirketler neden sürdürülebilirliğe yatırım yapmalı?

Öncelikle işin hukuki zorunluluklar yönü var. Son yıllarda uluslararası platformda artan çevre bilinci ve “Kurumsal Sosyal Sorumluluk”a verilen önem, hükümetlerin ulusal politikalarına da yansımaya başladı. Dolayısıyla Türkiye’de de pek çok çevresel yönetmelik ve bunlara bağlı standartlar mevcut. Örneğin Nisan 2012’de yürürlüğe giren “**Serağazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik**”, yüksek karbon salımlı sektörlerde yıllık emisyon salımı raporlaması zorunluluğu getiriyor. İlerleyen yıllarda da emisyon sınırlaması olması söz konusu.

Bu konudaki kanuni zorunluluklardan ve pazar payından belki de daha önemli olarak, firmaların çevresel sürdürülebilirliklerini artırarak ekonomik kalkınmalarını hızlandırmaları mümkün. Örneğin bir kimyasal üretim tesisinde atığımızı azaltmanız demek, aslında daha az hammadde, enerji, işgücü ve su kullanarak aynı ürünü elde etmeniz, dolayısıyla kârınızı artırmanız demek. Çünkü çok atık demek aslında işlenmemiş hammadde ve optimize olmamış süreçler anlamına gelir.

Duruma bu şekilde baktığınızda aslında her firmanın üretim süreçlerini enerji, hammadde vs kullanımı

açısından optimize etmek için uğraşmak isteyeceğini düşünüyorsunuz. Ancak maalesef durum gerçek hayatta böyle olmuyor. Bunun en önemli sebebi de bunun getireceği faydalardan haberdar olmamaları veya ek yatırım maliyeti konusundaki önyargıları. Halbuki pek çok araştırma, enerji ve su tüketiminin bile aslında çalışanların basit davranış değişiklikleri ile bile ciddi oranlarda azalabildiğini gösteriyor.

Firmalar, sürdürülebilirlik konusunda neler yapabileceklerini, enerji, su, hammadde ve işgücü gibi kaynaklarını nasıl daha verimli kullanabileceklerini bilirlerse, verimliliği artırıcı stratejiler geliştirebilirler. İşte bu yüzden firmaların bu konuda danışmanlık hizmetleri almaları çok önemli. Çünkü pek çok firma kurumsal “Yaşam Döngüsü Analizi” (LCA), “Su Ayakizi Analizi” ve “Karbon Ayakizi Analizi” gibi çalışmaları kendi başlarına yapabilecek insan kaynağına sahip olabiliyor.

myclimate, şirketlere sürdürülebilirlik alanında ne gibi hizmetler sunuyor?

İsviçre merkezli myclimate Vakfı’nın Türkiye ortaklığı olan myclimate Türkiye, kurum ve kuruluşlara ver-

diği hizmetlerle sürdürülebilir bir gelecek için iklim değişikliğiyle mücadele çalışmalarına destek veriyor. İklim eğitimleri ile myclimate Türkiye, kurumsal ve toplumsal temelde farkındalığı artırmayı ve düşük karbon toplumuna geçişte kurumlara ve bireylere yol göstermeyi amaçlıyor. Bu amaçla, **İstanbul Bilgi Üniversitesi Çevre Enstitüsü** ile Türkiye’de ilkokul öğrencilerini ve ev hanımlarını eğitmeye yönelik, beş yıl içinde 30 ili kapsayacak bir projeye başladık. Bunun yanı sıra kurum çalışanlarına da iklim değişikliği, karbon ayakizi ve sürdürülebilirlik gibi kavramları anlatan ve iklim değişikliğine etkileri nasıl azaltabileceklerini ve firmalarının sürdürülebilirliğine nasıl katkıda bulunabileceklerini anlatan eğitimler veriyoruz.

Karbon Yönetim Hizmetleri olarak ise myclimate Türkiye her ölçekteki kurum ve kuruluşun karbon ayakizini hesaplamasını ve raporlamasını yapıyor. Bu sayede bir yandan kurumların karbon salımında nerede durduklarını görmelerini sağlar, bir yandan önümüzdeki birkaç yıl içinde başlayacak olan zorunlu emisyon bildirimleri için Kurumsal Karbon Ayakizi Hesaplama ve Raporlama çalışmaları gerçekleştiriyor, bir yandan da ürünler için Yaşam Döngüsü Analizi (LCA) ve Kurumsal Su Ayakizi çalışmaları ile bir ürünün tüm çevresel etkilerini inceleyip raporluyor. Yapılan bu çalışmaların içerisinde myclimate Türkiye, kurumlara azaltım tedbirleri de öneriyor ve yıllık olarak kurumun kendisine azaltım hedefleri koymasına destek oluyor.

Üçüncü ve son hizmet başlığı altında ise myclimate Türkiye kendi portföyünde bulunan, **Gold Standard**

sertifikalı karbon emisyon azaltım projelerinin kredilerini kullanarak karbon denkleştirme (nötrleme) hizmeti veriyor. Karbon denkleştirme kurumların hizmetleri, kurum içi faaliyetleri, ürünleri veya tüm faaliyetleri için gerçekleştirilebiliyor.

Türkiye orijinli şirketleri bu konuda nasıl görüyorsunuz? Sektörler bazında bir değerlendirme yapabilir misiniz?

Türkiye’de karbon salımının azaltılması ve genel olarak da sürdürülebilirlik konusunda her ne kadar artan bir ilgi ve farkındalık var ise de, bunun ülke genelinde yaygınlaştığını söylemek için daha çok erken. Karbon salımının önemini bilen ve bu konuda önlem almak isteyen firmalar daha çok kurumsallaşmış

büyük firmalardan çıkıyor. Elbette Nisan’da yürürlüğe giren yönetmelik ilgili sektörlerdeki (karbon salımı yüksek olan sektörlerde) merakı artırmış durumda. Ancak buna rağmen henüz hiçbir çalışma yapmamış veya girişimde bulunmamış firmalar da var. Bunun yanı sıra, yönetmeliğin belirttiği sektörlerle dahil olmayıp yine de karbon salımlarını hesaplamak isteyen firmalar da var. Sözcüleri Avrupa Birliği’ne ihracat yapmak isteyen pek çok firma, **rekabet avantajı sağlamak** adına, “Ürün Yaşam Döngüsü Analizi” (LCA) çalışmalarına bu süreçte önem vermeye başladılar. Artık dünyadaki küresel firmalar da kendi tedarik zincirinden bu yöndeki çalışmalarını gerçekleştirmelerini bekliyor. Özellikle gıda, tekstil, hızlı tüketim

ürünleri bu çalışmaların içinde yer alacak sektörlerin başında gelecekler. Örneğin **Karadeniz’de çalıştığımız bir fındık işleme şirketi** de Avrupa Birliği pazarında ihracatını artırmak için bu yıl bizimle bir Yaşam Döngüsü Analizi çalışması gerçekleştirme kararı aldı.

Son olarak, borsaya açılmak isteyen, açılma sürecinde olan veya yabancı yatırımcılarla çalışmalarına önem veren firmalar Kurumsal Karbon Aya-kizi hesaplamasının ardından CDP’ye (Carbon Disclosure Project) raporlama yapmaya başladılar. Özetle Türkiye’de şirketlerin bir yandan ihracat hedeflerini tutturmak, bir yandan uluslararası yatırımcıyı çekmek için ve bir yandan da zorunluluk kapsamında karbon emisyonlarını ölçmeye başladığını görüyoruz.

Ayhan Çalışkan, *Karuna Yönetim Danışmanlığı* “İyi Uygulamaların Artması, Danışmanlığı Özendircek”

Sürdürülebilirlik danışmanlığı alanında ne tür hizmetler veriyorsunuz?

Son yıllarda, gerek politika ve ekonomi alanındaki gelişmeler, gerekse çevrenin gördüğü tahribat ve iklim değişikliğinin hızlanması ile birlikte, sürdürülebilirlik kavramı her zamankinden daha çok önem kazandı. Sürdürülebilirlik birçok paydaşla sağlanabilecek bir kavram. Yönetim Danışmanlığı kavramı da bu paydaşlardan biri. Ülkemizde de hak ettiği noktaya yavaş fakat emin adımlar ile ilerliyor. Karuna Yönetim Danışmanlığı da, yönetim danışmanlığı alanında şirket stratejilerinin oluşturulmasından performans yönetimine, organizasyon yapılanmasından insan kaynağının geliştirilmesine kadar oldukça geniş

bir yelpazede şirketleri bir sonraki nesillere taşıyacak hizmetler sunuyor.

Bu alanda kaç yıldır faaliyet gösteriyorsunuz ve nasıl bir ekiple çalışıyorsunuz?

Karuna Yönetim Danışmanlığı faaliyete 1999 yılında başladı. O günden bugüne kadar 150’den fazla şirket ile 200’den fazla proje gerçekleştirmiştir. Bu çalışmalarda, müşteri yakınlığı yaklaşımı ile müşteriye özel çözümler geliştirecek yetkinlikte ve deneyimde proje ekipleri oluşturuldu. Bu ekipler, projenin hüviyetine göre Partner Danışman, Kıdemli Danışman, Danışman, Yardımcı Danışman ve Proje Yöneticisi rollerinden en az ikisini içerecek şekilde yapılandırıldı.

Sizce Türkiye’de danışmanlık hizmetinin şirketlere kattığı ‘değer’ yeterince anlaşılıyor mu?

Kesinlikle anlaşıldığını düşünüyorum. Müşterilerimiz ile tekrar çalışma oranımızın yüksek olması bunun en güzel göstergesi.

Türkiye’de şirketlerin sürdürülebilirlik alanında danışmanlık almak söz konusu olduğunda genel durumu nasıl? Danışmanlık almak konusunda yeterince istekliler mi?

Türkiye’deki şirketlerin büyük bir çoğunluğu, gerek ekonomik gerekse küresel etkenlerden dolayı uzun

vadeli plan ve hedeflerden çok, kısa vadeli getiriler üzerine odaklanıyor. İyi uygulamalar arttıkça, şirketlerin danışmanlık alma konusundaki isteklerinin artacağını ve bu durumun değişeceğini düşünüyorum. Bunun sürdürülebilirlik konusunda doğal bir jeneratör etkisi oluşturulabileceğine inanıyorum. Ayrıca son dönemlerdeki devlet politikaları ve teşvikleri de bu konunun ne kadar önemli olduğunu gösteriyor.

Peki, sürdürülebilirlik alanında ilerleme kaydetmiş şirketlerin ihtiyaçları azalıyor mu yoksa bu ihtiyaçlar şekil mi değiştiriyor?

İnsan hayatı sürekli problem çözmekle geçiyor. Ama burada kritik olan nokta, aynı problemleri çözmek ile vakit kaybetmeme. Bu durum, şirketler için de oldukça benzer bir nitelik taşıyor. Şirketler de mevcut problemlerini çözmek için uğraşıyorlar, bu problemleri çözerken kendilerini geliştiriyorlar ve bir üst basamağa çıkıyorlar. Bir üst basamakta ise, kendilerini yine bir

üst basamağa çıkaracak yeni zorlayıcı durumlar ile karşılaşıyorlar. Sürdürülebilirliği sağlayan da atılan bu adımlar aslında. Kurumsallaşmasını tamamlamış, belirli bir olgunluk seviyesine gelmiş şirketler, en çok geleceklerini planlamak için “strateji, inovasyon ve organizasyonel yetkinliği geliştirme” konularında danışmanlık hizmetlerine ihtiyaç duyuyorlar.

Danışmanlık belli bir süre ve proje bazlı mı olmalıdır, yoksa süregelen bir ilişki bu işin olmazlarından mıdır?

Danışmanlık süreci çok fazla değişkeni içeren bir süreç. Ayrıca, her müşteri için de özel bir hal alabiliyor. Genel bir danışmanlık süreci, şirket için hedeflerin ortaya konmasıyla başlıyor. Bu hedeflere ulaşırken yapılması gerekenler veya hedefe ilerlemeyi engelleyecek unsurlar ise danışmanlık çalışmalarının kapsamını ortaya koyuyor. Süreç, çalışmaların yapılması (tasarlanması, geliştirilmesi ve hayata geçirilmesi) ile devam

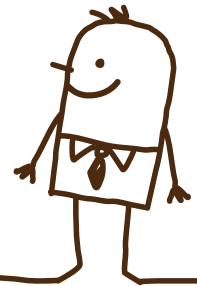
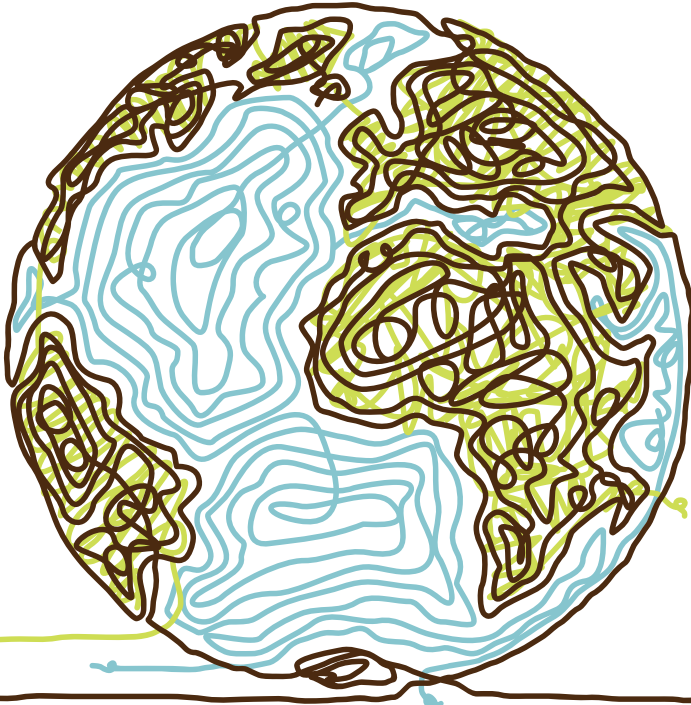
ediyor. Danışmanlık çalışmaları şirketin yetkin kılınması ve danışmanın geri çekilmesi ile de sonlanıyor. İlerleyen dönemlerde ise destek amaçlı periyodu seyrek ve yoğunluğu düşük çalışmalar yapılabilir.

Bugüne kadar kimlerle çalıştınız?

Bugüne kadar, birçok sektörde yönetim danışmanlığı projeleri gerçekleştirdik. Bu projelerden bazıları sayacak olursak; gıda sektöründe Ülker, Tiryaki, Pepsico, Kılıç; elektronik, IT, telekom sektöründe Aselsan, Havelsan, Milsoft; dayanıklı eşya sektöründe Arçelik; enerji ve yatırım sektöründe Turcas, Erikoğlu, Gama; inşaat, alüminyum ve mobilya sektöründe Lafarge, Chryso, Cansan; petrokimya sektöründe Organik Kimya, Aksa, BASF, Petkim, Total, Tisan; tedarik zinciri ve pazarlamada Atropatena ve Johnson&Johnson; gemi inşaat sektöründe; Gemak ve TGE; tekstil sektöründe Bekaert ve Akal yer alıyor.

Sürdürülebilirlik alanında faaliyet gösterirken yaşadığınız en büyük zorluklar neler?

Danışmanlık esnasında yaşanabilecek en büyük zorluk şirket çalışanları tarafından gösterilebilecek direnç. Çünkü yönetim danışmanlığı şirket ile kol kola ilerlemeyi gerektiriyor. Neyse ki bu ve bunun gibi zorlukların üstesinden gelebilecek yöntemler mevcut. Yaşanan hiçbir zorluk, yapılan çalışmaların hayata geçmesi ile alınan keyifle kıyaslanamaz.

YENİ
BİR SOLUK

EKONOMİYE YARATICI
BİR BAKIŞ

Optimist

GİRİŞİM
İNNOVASYON
YÖNETİM

www.optimistdergi.com

dergi@optimistdergi.com

Optimist

GİRİŞİMCİLİK
KABIRGASI

KARACANIN YERKELİM
ANADOLU

Optimist

ORTA
GELİR TUZAĞI

SATIŞ
NOKTALARI

DGR
NT MAĞAZALARI
www.idofix.com
www.kitapyurdu.com

teknolojiyle
girişimci
Değişim Avcuları
ış başında

Zachary Kaplan
500 Satışa
teknoloji severlerin
zihin haritası

Caner Demir, Demir Enerji “Sürdürülebilirlik Varılacak Yer Değil, Bir Yolculuktur”

Sürdürülebilirlik danışmanlığı alanında ne tür hizmetler veriyorsunuz?

Sürdürülebilirlik danışmanlığı olarak yaklaştığımızda Demir Enerji'nin faaliyetleri daha çok yönetim ve proje yönetimi danışmanlığı alanlarına giriyor. 2010 yılından bu yana iklim değişikliği, yenilenebilir enerji, inşa edilmiş çevrede enerji, çevre dostu bina tasarım ve sertifikasyonu, enerji verimliliği, karbon ve enerji yönetimi alanlarında proje yönetimi ve danışmanlık hizmeti veriyoruz. Danışmanlarımız farklı faaliyet alanlarında uzmanlaşmış durumda. İçinde bulunduğumuz projeler daha çok teknik bilgi gerektirmekle beraber, konuları yasal ve ekonomik çerçeveden de değerlendirerek bütünlük bir proje yönetimi yaklaşımı sunuyoruz.

Bugüne kadar kimlerle çalıştınız?

Demir Enerji olarak bugüne kadar Vodafone, TürkTraktör, Yurtiçi Kargo gibi büyük kurumsal şirketlere karbon yönetimi, iklim değişikliği stratejisi geliştirme gibi projelerinde destek olduk. Bunun yanı sıra, KOBİ olarak nitelendirilebilecek birkaç küçük şirket ile çalıştık. Bu çalışmaların bir kısmında STK'larla birlikte hareket ettik. Son aylarda ise faaliyetlerimiz daha çok yerel yönetimlere yönelik oldu. **Ataşehir, Bornova, Seferihisar ve Karaman** olmak üzere şimdiye kadar dört yerel yönetimde kapasite artırma ve bilinçlendirme eğitimleri verdik, bazılarında kurumsal, bazılarında hem kurumsal hem kent ölçeğinde seragazi salımlarını hesapladık. Bundan

sonra ise salımlarını azaltmaya yönelik eylem planları geliştirmelerine yardımcı oluyoruz.

Bunun yanı sıra çözüm ortaklarımız ve üniversiteler ile birlikte sürdürülebilirlik alanında kapasite geliştirmeye yönelik eğitimler veriyoruz. 2012 yılında Bölgesel Çevre Merkezi (REC) ile birlikte iklim, enerji ve seragazi konularında toplumun genel uyanıklığını, bilgi ve görgüsünü yükseltmek, farkındalığı büyük kurum ve kuruluşlar düzeyinden küçüklere, hatta bireylere kadar indirmek için “**İklim Gönüllüleri**” ya da “**Climate Volunteers**” programını başlattık. Dünyadaki mevcudiyetimizin çevresel, iklimsel etkilerini algılamak, ölçme yöntemlerini öğrenmek, tüm dünyayla aynı metrikler ve dil üzerinden anlaşmak, ayaklarımızı küçültecek önlemlerin neler olduğunu öğrenmek, farklı önlemlerin, hareketlerin etkilerinin farkında olmak, bununla ilgili bir girişimde bulunmak; mesele burarlarda kilitleniyor. “İklim Gönüllüleri” adlı yeni projemiz ile bütün bu bilgilendirme, ölçme-değerlendirme dengeleme hizmetlerini asıl olarak internet bazlı bir araç üzerinden vermekteyiz.

Türkiye’de şirketlerin sürdürülebilirlik alanında danışmanlık almak söz konusu olduğunda genel durumu nasıl?

Genel olarak bilgi ve tecrübe ülkeyimizde çok değer verilen kavramlar olmadığından kurumlar sadece sürdürülebilirlik alanında değil, herhangi bir konuda danışmanlık almaya çok istekli değiller. Bir de

danışmanlık aldıklarında “Hizmet alıyoruz, artık bizi karıştırmayın” mantığı ile hareket ettiklerinden konuyu sahiplenmiyorlar. Örneğin yapılan proje periyodik olarak sürekli yapılacaksa, sonraki yıl bir daha danışmanlık desteğine ihtiyaç duyabiliyorlar. Halbuki danışmanlık hizmeti alma kültürü gelişmiş şirketlerde proje süresince danışmandan mümkün olduğunca fazla yararlanıp, kendilerini ve kurumlarının kapasitesini artırmaya çalışmalılar.

Peki, sürdürülebilirlik alanında ilerleme kaydetmiş şirketlerin ihtiyaçları azalıyor mu yoksa bu ihtiyaçlar şekil mi değiştiriyor?

Sürdürülebilirliği varılacak bir hedef değil, bir yolculuk olarak benimsemek gerekiyor. Sürdürülebilirlik alanında çalışmaya başlamış ve başarılı olmuş şirketlerin kendi hedeflerini tutturdukça yeni hedefler belirlediğini veya sürdürülebilirliğin başka alanlarında projeler geliştirdiklerini görüyoruz. Bu nedenle sürdürülebilirlik alanında başarılı şirketlerin ihtiyaçları azalmıyor ancak şekil değiştiriyor diyebiliriz. Yine sürdürülebilirliği içselleştiren, konuyla ilgili birimleri olan kurumlar kapasitelerini artırma yönünde çabalar harcıyorlar ve kendilerini geliştirmek adına sürekli eğitimlere katılıyorlar, farklı konularda danışmanlık ihtiyaçlarını karşılıyorlar. Kurumsal olarak sürdürülebilirliği içselleştiren şirketlerde geliştirilen projeler daha fazla sahipleniliyor, hem çalışanın motivasyonu artıyor, hem de şirketlerin başarı grafiği yükseliyor.

EXP02020
İZMİR-TÜRKİYE Aday Şehir

atık ve sanat

bir geri dönüşüm yarışması

tasarım
fotoğraf
kısa film

Eser teslimi için son tarih: 17.05.2013

Ödül töreni ve sergi: 05.06.2013

Düzenleyen Birim:
Ege Üniversitesi Çevre Sorunları
Uygulama ve Araştırma Merkezi

EKOIQ

Tokentli ve Çevre Eğitim Vakfı

www.atiksanat.ege.edu.tr

Sibel Çetinkaya, Deloitte Türkiye “Danışmanlık Alma Kültürü Türkiye’de Henüz Çok Yeni”

Sürdürülebilir danışmanlık alanın- da ne tür hizmetler veriyorsunuz?

Sürdürülebilirlik alanında geniş bir yelpazede entegre hizmetler sunuyoruz. Sürdürülebilirlik her ne kadar Türkiye’de yeni bir hizmet alanı olsa da global bir ağ olan Deloitte’un başta Kanada, İngiltere ve Almanya ofisleri olmak üzere strateji, operasyonlar ve raporlamaları içine alan oldukça derin ve geniş bir hizmet profili var. Biz sürdürülebilirliği, içinde karbon yönetimi, yenilenebilir enerji, enerji yönetimi bileşenleri olan bütünsel bir çerçeve olarak algılıyoruz ve hizmetlerimizi de bu şekilde yapılandırdık. Sürdürülebilirlik stratejisi belirlenmesi, süreçlerin ve ürün portföyünün sürdürülebilirlik gerekleriyle uyumlu hale getirilmesi, iyileştirme projelerinin belirlenmesi ve hayata geçirilmesine destek verilmesi, sürdürülebilirlik performansının yönetimi, doğrulama, kısa-orta-uzun vadeli enerji stratejisi belirlenmesi, büyük tüketiciler için enerji verimliliği ve enerji tedarik maliyeti optimizasyonu ile enerji yönetimi yaklaşımları hizmetlerimizden sadece bazıları.

Bu alanda kaç yıldır faaliyet gösteriyorsunuz ve nasıl bir ekiple çalışıyorsunuz?

Türkiye’de sürdürülebilirlik hizmetlerine talep gelmeye başlamasıyla beraber son iki yıldır bu konuda faaliyet gösteriyoruz. Burada öncelikle global bir uzman ağını ifade eden Deloitte’un Kuzey Amerika ve Avrupa ofislerinden bu konuda tecrübeli uzmanların deneyimini Türkiye’ye aktarırken, Türkiye eki-

binde de önemli bir uzmanlık birikmeye başladı. Ayrıca işbirliklerimiz de söz konusu.

Sizce Türkiye’de danışmanlık hizmetinin şirketlere kattığı ‘değer’ yeterince anlaşılıyor mu?

“Danışmanlık alma” kültürü Türkiye’de henüz çok yeni. Danışmanlığın yarattığı katma değer anlaşılması, bir profesyonel hizmet olarak algılanması da görece yeni diyebiliriz. Öte yandan bizim şimdiye dek çalıştığımız müşterilerimizden aldığımız geri dönüşler, verdiğimiz hizmetin anlaşıldığını, fark yarattığımızı, müşteriyi bir noktadan alıp daha ileride, daha yukarıda bir noktaya taşıdığımızı, bir diğer ifadeyle yarattığımız değer elle tutulur olduğunu ve görüldüğünü gösteriyor.

Peki, sürdürülebilirlik alanında ilerleme kaydetmiş şirketlerin ihtiyaçları azalıyor mu yoksa bu ihtiyaçlar şekil mi değiştiriyor?

Sürdürülebilirliğe yönelik çalışmaların sürekliliği esas. Bu yolda ilerleme kaydetmiş şirketlerin en azından belli stratejileri geliştirmiş ve içselleştirmiş, iş yapma biçimlerini ve yaklaşımlarını oturtmuş olduğu söylenebilir. Ancak burada da sürdürülebilirlik performansının periyodik olarak ölçülmesi, izlenmesi, gerekli noktalarda benchmark’larla kıyaslama ve raporlama yapılması ve alarm noktalarında dönüp iyileştirmelerin hayata geçirilmesi gibi hizmetler ön plana çıkıyor. Burada elbette değişen şartlar çerçevesinde stratejinin de gözden geçirilmesi önemli.

Danışmanlık belli bir süre ve proje bazlı mı olmalıdır, yoksa süregelen bir ilişki bu işin olmazlarından mıdır?

Proje kapsamının doğasına göre farklı yaklaşımlar önerilir. Örneğin bir IT sistemini hayata geçiriyorsanız, danışmanın ilgili kapsamı başarıyla hayata geçirip en iyi şekilde devri gerçekleştirmesi başarıdır. Danışmanın bu başarısı ilgili şirketteki devam eden diğer projelerde görev almasını sağlayacaktır. Bunun yanında değişen koşullar, mevzuat, piyasa yapısı gibi konular, müşterinin danışmanı sürekli bir çözüm ortağı gibi yanında görmesini gerektirebiliyor. Bizim tipik olarak projemizi tamamlamamızın ardından pek çok müşterimizle iletişimimiz yakın şekilde devam eder, çözüm ortağı rolünü doğal bir şekilde bize atfederler. Proje bazlı danışmanlık hizmeti yaklaşımının baskın olduğu yapıdan, biraz daha “harcanan zaman ve çıktı bazlı” ve zamana yaygın çözüm ortaklığını ön plana çıkaran danışmanlık kontratlarının ağırlık kazanmaya başladığı bir yapıya geçişin anlamlı olacağını söyleyebiliriz.

Bugüne kadar kimlerle çalıştınız?

Sürdürülebilirliğin Türkiye'deki kısa tarihinde sürdürülebilirlik stratejisinde Borusan Holding, Johnson Controls ve Borusan Güç Sistemleri; doğrulama hizmetlerinde THY, MNG Havayolları, Bilim İlaç; enerji stratejisi ve yönetiminde Şişecam, Unilever, Cimpor ve Türk Telekom ile çalıştık.

Sürdürülebilirlik alanında faaliyet gösterirken yaşadığınız en büyük zorluklar neler?

Sürdürülebilirlik konusunda ciddi bir farkındalık eksikliği olması en

önemli zorluk. Öncelikle konunun önemini, neden buna eğilmek gerektiğini müşteriye aktarmak gerekiyor. Talebi belli bir olgunluğa gelmiş hizmetlerden bu anlamda farklı. Bir diğer ifadeyle, farkındalık yaratma da hizmetin önemli bir boyutunu oluşturuyor ve elbette buna da vakit ve emek sarfetmek gerekiyor.

Sürdürülebilirlik alanında raporlama Türkiye'de de trend haline gelmeye başladı. Bu konuda neler düşünüyorsunuz?

Sürdürülebilirlik raporlarının tasarımı önemli bir konu ve bizim de "ra-

porlama stratejisi" hizmetimiz mevcut. Burada, izlenecek indikatörlerin belirlenmesiyle, ölçüm yaklaşımıyla tamamen yapısal bir yol izlemek gerek. Biz işe öncelikle raporlama stratejisi ile başlanmasını, gerekli altyapı çalışmaları yapıldıktan sonra ölçüm, değerlendirme ve raporlamanın gerçekleştirilmesini öneriyoruz.

Çok paydaşlı çalışmalara gelince, çoğunlukla bir program yönetimi yaklaşımını gerektirir. Burada el yordamıyla ilişki yönetiminden öte, program yönetimi yaklaşımıyla iletişimi, kaynak tahsisini, ilerlemeleri ve sonuçları yönetmek gerekir.

Matthias Reimers, PE International

“Sürdürülebilirliğin Karmaşıklığını Yönetebilenler Lider Olacaklar”

Şirketiniz PE International A.Ş. hakkında biraz bilgi verir misiniz? Türkiye'de kaç yıldır faaliyet gösteriyorsunuz? Ve şirketlere sürdürülebilirlikle ilgili ne tür hizmetler sunuyorsunuz?

Genel merkezi Stuttgart'ta (Almanya) bulunan PE INTERNATIONAL, kendini kanıtlamış yazılım çözümleri, sürdürülebilirlik veritabanları ve danışmanlık konusundaki benzersiz uzmanlığıyla, entegre ürün ve kurumsal sürdürülebilirlik performansında dünya lideri bir şirkettir. 20 yılı aşkın deneyimi ve dünyanın dört bir yanındaki 20 ofisiyle PE INTERNATIONAL, aralarında Bayer, Interface, Kraft Foods, Siemens, Unilever ve Volkswagen gibi şirketlerin de bulunduğu 1500 müşteriyle çalışıyor.

Türkiye ofisi 2009 yılında kuruldu. Bu tarihten itibaren pek çok Türk firması PE'den yazılım çözümleri veya danışmanlık hizmetleri aldı.

Sürdürülebilirlik danışmanlığı faaliyetleriniz konusunda bilgi verebilir misiniz?

Sürdürülebilirliği bir rekabet avantajına çevirmek kulağa hoş gelebilir ama bunu başarmak zor olabiliyor. Günümüzde pek çok şirket hâlâ gü-

venilir veriler elde etmekle ve daha yüksek bir işletme verimliliğinin ve daha düşük maliyetlerin faydasını görmek için temel teşkil eden merkezi performans değerlendirmesini uygulamakla uğraşiyor. Bu noktada PE'nin **SoFi yazılımı** devreye giriyor: Bu çözüm aracı, otomatik ve manuel veri toplamayı kolaylaştırıyor ve şirketin sürdürülebilirlik performansının görselleştirilmesine, analiz edilmesine ve raporlanmasına yardımcı oluyor. Büyük ve karmaşık veri, enerji verimliliğinin artması ve sürdürülebilirlik performansının gelişmesi için fırsatları ortaya çıkaran, sezgileri analizlere, raporlara ve planlama araçlarına dönüştürüyor.

Groom Energy Research'e (2012 Raporu) göre PE INTERNATIONAL'ın sürdürülebilirlik performans yönetimine yönelik SoFi yazılımı, alanında lider konumdadır. Raporun yazarı ve Groom Energy'nin Başkan Yar-

dımcısı Paul Baier'e göre, "Çözüm sunan firmaların, pek çok farklı türde şirketi barındıran geniş bir piyasaya hizmet etmesi gerekiyor." Baier şöyle diyor, "Pek çok şirket, kullanımı kolay ve kendini kanıtlamış bir sistemle, temel karbon ve çevre raporlamasını yapmak istiyor. Daha olgun ve gelişkin firmalar ise, bu çözümlerin aynı zamanda tedarik zinciri incelemelerini, enerji yönetimini, EHS (Çevre, Sağlık, Güvenlik) modüllerini ve ERP (Kurumsal Kaynak Planlaması) sistemleriyle entegrasyonunu da desteklemesini bekliyor". Bugün, PE INTERNATIONAL'a ait beşinci nesil SoFi yazılımı, var olan bilgi teknolojisi ortamına çok iyi şekilde entegre olan sezgili gösterge paneli (dashboard) raporlamasıyla birlikte, enerji, karbon, çevre ve tedarik zinciri sürdürülebilirlik analizlerini içeren, tatmin edici bir yazılım paketi sunuyor ve müşteri ivmesindeki güçlü büyüme de başarısını fazlasıyla kanıtlıyor.

PE, kurumsal sürdürülebilirlik performansının yanı sıra, ürünleri ve süreçleri de sürdürülebilir bir şekilde optimize etmek için çözümler ve hizmetler sunuyor. **PE'nin Yaşam Döngüsü Analizi yazılımı GaBi**, dünya çapında

ve tüm endüstri kollarında en çok kullanılan, başarısı kanıtlanmış bir araç. Yaşam Döngüsü analizi, **ISO 14040/44** çerçevesinde gerçekleştiriliyor. **Daimler, Siemens ve Apple** gibi modern endüstriyel üretimde dünya lideri olmuş şirketler ve dünyanın dört bir yanındaki 10 binden fazla kullanıcı, PE'nin bu yazılım çözümünü kullanıyor. PE'nin yaklaşımı, şirketlerin enerji, su, kullanılan kaynaklar, çevresel emisyonlar, sosyal etkiler gibi her unsuru değerlendirerek en iyi sürdürülebilir tasarıma nasıl ulaşacaklarını tespit etmesine yardımcı oluyor.

Türkiye'de hangi şirketlerle çalışıyorsunuz?

PE 2009 yılından beri, Akçansa, Eczacıbaşı, Bilim İlaç, Akbank gibi büyük firmalarla ve başka pek çok kurumla çalışıyor.

Türkiye'de sürdürülebilirlik alanında danışmanlık almak sözü şirketlerin olduğunda genel durumu nasıl?

PE, net olarak sürdürülebilirlik performansına ve bu performansın mali açıdan şirketin işlerini nasıl etkilediğine odaklanıyor. Küresel Raporlama Girişimi (Global Reporting Initiative - GRI) ve Karbon Saydamlık Projesi (Carbon Disclosure Project - CDP) gibi uluslararası raporlama çerçeveleri bilgi istiyor. Türkiye'deki düzenleyici kurum ve aynı zamanda İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) Sürdürülebilirlik Endeksi'nin başlatılması, şirketlerden sağlam bilgiler talep ediyor. Pek çok şirket böyle bir raporlamayı yük olarak görüyor. PE'nin

yaklaşımı, şirketlerde verimliliği artıracak ve inovasyon getirecek proaktif performans analizleri oluşturmaktır.

İletişim ajansları, önde gelen yönetim danışmanlığı firmaları ve endüstriyel tasarımcılar olarak çözüm ortaklarıyla beraber, PE hizmet ortaklıkları oluşturmuştur.

Türkiye orijinli şirketlerin bu tür bir hizmeti almak için hazır olduklarını düşünüyor musunuz? Burada karşılaşılan başlıca problemler nelerdir?

Dört yıldır Türk kurumlarla çalıştıktan sonra, önde gelen başlıca şirketlerin pek çoğunun, kurumlarına sürdürülebilirliği getirmek konusunda, kimi zaman başarısız olan, ilk deneyimlerini yaşadıklarını düşünüyoruz. Bazı şirketler sürdürülebilirlik raporları yayınladı, bazıları karbon yönetimine odaklandı, diğerleri sosyal projelere eğildi. Bazı kurumlar çok az bir bütçeyle hatırı sayılır sonuçlar elde etti. Tek başına sürdürülebilirlik raporunun bir kurumu otomatik olarak sürdürülebilir bir şirket haline getirmediğinin herkes farkında. Yöneticilerin, bu konuya gösterilen ilgi seviyesini yukarıda tutmakla ilgili sorunlar yaşadığını görüyoruz.

Bu noktada PE devreye giriyor: Yönetici, sürdürülebilirliği görmek, takip etmek ve bu yönde eyleme geçmek istiyor. Yatırımcı dahil olmak üzere paydaşlar, ölçülebilir hedeflere nasıl ulaşıldığını ve şirketlerin gelecekte ne yapmayı planladığını görmek istiyor. PE, paydaşa özgü bu tür performans konseptlerini ve şirket analizlerini oluşturuyor. Karmaşık tedarik zincirlerinin ve çok çeşitli paydaş gruplarının modern dünyasında, sürdürülebilirlik performansı tek bir şirketin çok ötesine geçiyor. Sürdürülebilirliğin karmaşıklığını etkili şekilde yönetebilen şirketler, iş dünyasında yarının liderleri olacaklar.

Başarılı Yeşil İnovasyon Uygulamaları "Greenovate Türkiye"de Yerini Alıyor. Siz de Katılın!

Sürdürülebilirlik Akademisi tarafından hazırlanan ve yeşil inovasyon çerçevesindeki çalışmaların yer alacağı **Greenovate Türkiye kitabında**, dünyadan ve Türkiye'den sürdürülebilirlik alanındaki başarı hikayeleri yer alacak.

Yeşil inovasyon alanındaki **ilk kitap** olma özelliğine sahip Greenovate ile yeşil işler ve yeşil inovasyonların tüm endüstri ve ekonomi için sürdürülebilir olması sağlanacaktır.

Greenovate Türkiye kitabında yer alın, yeşil ekonomi ve yeşil inovasyon alanında yeni bir adım atın.

Greenovate
yeşil inovasyon

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK
AKADEMİSİ
SUSTAINABILITY ACADEMY

Elif Özkul Gökmen, Sercom Danışmanlık “Raporlama, Şirketler İçin Bir Öğrenme Sürecidir”

Sürdürülebilirlik danışmanlığı alanında ne gibi hizmetler veriyorsunuz?

Sercom tamamen sürdürülebilirlik ve raporlama odaklı olarak Türkiye’de kurulan ilk şirkettir. GRI temelli sürdürülebilirlik raporlamasının gerektirdiği tüm süreçlerin yönetilmesi, stratejik yol haritası ve hedeflerin belirlenmesi, paydaş katılım çalışmaları, kapasite geliştirme eğitim ve çalıştayları temel hizmetlerdir.

Kaç yıldır faaliyet gösteriyorsunuz?

Yaklaşık 15 yıl farklı sektörlerde yerli ve yabancı şirketlerde kurumsal iletişim alanında çalıştıktan sonra şirketimi 2006 yılında kurdum. İki yıl kurumsal iletişim, itibar yönetimi ve kriz iletişimi konularında danışmanlık projelerinde özel sektöre hizmet verdim. 2008 yılı başında şirketin adını koydum ve tamamen sürdürülebilirlik ve raporlama danışmanlığı yapmak üzere konumlandım. Sercom kelimesi İngilizce’de Social Environmental Reporting Communications (Sosyal Çevresel Raporlama İletişimi) kelimelerinin baş harflerinden oluşuyor. Şirketlerin sürdürülebilirlik raporlarının çok önemli birer iletişim aracı olduğuna inandığım için böyle bir isimle yola çıktım.

Nasıl bir ekiple çalışıyorsunuz?

Kendim için de sürdürülebilir bir çalışma şekli seçtim ve home-office çalışıyorum. Bazı projelerde ortaklıklarım oldu. Gerekliğinde stratejik işbirliği yaptığım ve yine bağımsız danışmanlardan oluşan

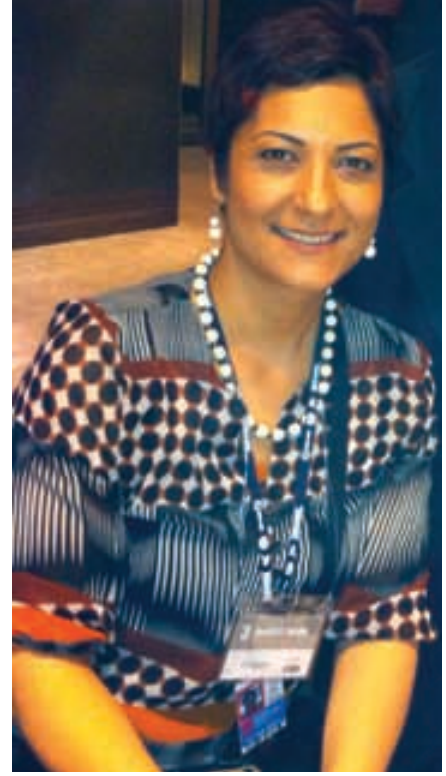
bir network’üm var. Müşterilerime butik bir hizmet sağlamayı seçtim ve çok keyifli çalışmalar yapıyoruz.

Bugüne kadar kimlerle çalıştınız?

Bugüne dek **Borusan Holding, TSKB, Akçansa, Çimsa, TAV Havalimanları Holding, Turkcell ve Zorlu Enerji Grubu** gibi birbirinden çok farklı sektörlerde faaliyet gösteren şirketlere, raporun sıfırdan yazılıp tasarım ajansında son noktanın koyulmasına kadar farklı seviyelerde hizmet verdim. Bazılarına sürdürülebilirlik komitelerinin kurulup işler hale getirilmesi ve eğitimler dahil hizmet sunarken, bazılarına ise sadece GRI onay sürecinde destek verdim. Ayrıca geçtiğimiz yıl Rio+20 Zirvesi’nde Türkiye’yi temsil eden Sürdürülebilir Kalkınma Alanındaki En İyi Uygulamaların Seçimi projesini Kalkınma Bakanlığı, UNDP ve SKD adına yönettim.

Sürdürülebilirlik alanında raporlama Türkiye’de de yeni bir trend halini almaya başladı. Ancak bu tür raporlarda öncelikli konulara yer vermek gerekirken tersi sonuçlar göze çarpıyor. Bu tür sorunlar sizce nasıl aşılr?

Şirketlerin sürdürülebilirlik performanslarına yönelik raporlama yapması birkaç yıl önce bir trend şeklinde başladı. Diğer taraftan, özellikle GRI-Global Reporting Initiative çerçevesinde raporlama yapmaya başlayan şirketler bu anlamlı raporlama rehberi sayesinde hem sürdürülebilirliği, hem de kendi performanslarını daha iyi anlamaya başladılar. Raporlama aslında performansın paylaşıldığı bir iletişim aracı olmakla birlikte şirketler için bir öğrenme

sürecini de içeriyor. Sürdürülebilirliği sadece çevresel ya da sadece sosyal sorumluluk olarak gören şirketler doğru danışmanlarla yaptıkları raporlama çalışmaları sayesinde konuya bütüncül bir bakış açısıyla bakmaya başlayıp, **sürdürülebilirliğin bir yönetim şekli olduğunu** görüyor ve takip eden dönemde doğru konulara odaklanarak performanslarını iyileştirme şansını yakalıyor. Türkiye’de bugüne dek yayımlanan raporların pek çoğu, UNGC’i imzalamış olmaktan dolayı, rapor yazma taahhüdünü gerçekleştirmek için hazırlandı. Küresel gelişmeleri takip eden ve gerçekten bu konuda fark yaratmak isteyen şirketler artık raporlamaya da daha farklı bakıyor. Şirketlerin anlamlı raporlar üretmeleri için hem şirket hem de öncelikli paydaşlar açısından stratejik öneme sahip konuları tespit etmelerini son derece önemli buluyorum. Mevcut ya da potansiyel tüm müşterilerime sürdürülebilirlik raporlaması sürecinde mutlaka bir **strateji/materi-ality çalıştay** yapmayı öneriyorum. Bugüne dek bu çalışmayı yaptığımız tüm müşterilerim çok fayda sağladılar. Odaklanacakları konuları tespit etmek, neyi raporlayacakları konusunda onlara yol haritası oluyor. Bu konular çerçevesinde ileti-

**HBR'S
10
MUST
READS**

Liderlik

Harvard Business Review'den en etkili liderlik fikirleri.

*Harvard Business Review'den
en etkili liderlik fikirleri*

**LİDERLİKLE
İLGİLİ HIÇBİR ŞEY
OKUMADIYSANIZ
BURADAN
BAŞLAYABİLİRSİNİZ**

İş ve Yönetim, 261 sayfa

İş dünyasında da değişmeyen tek şey değişimdir. Ya kendimizi buna adapte etmeli ya da demode olmayı, daha kötüsü, yok olmayı göze almalıyız. Günümüzde bu değişimi yönetecek liderler daha da önem kazanıyor. Yepyeni kuruluş yapıları ve bunların getirdiği yeni iş yapma yollarını, bambaşka vasıflarla donatılmış çalışanları anlamak ve yönetebilmek, bambaşka vasıflarla donatılmış liderler gerektiriyor. Liderlik alanının en etkili uzmanlarının *Harvard Business Review* 'den derlenen 10 makalesi, yeni liderlik anlayışını uygulamak zorunda olan her yönetici için altın değerinde. Bu kitapta hem kendilerini hem de şirketlerini değişime hazırlamak isteyen yöneticilerin ihtiyaçlarını karşılayacak fikirleri bulacaksınız.

DEĞİŞİM

*Harvard Business Review'den
en etkili değişim fikirleri*
İş ve Yönetim, 268 sayfa

ESASLAR

*Harvard Business Review'den
en kalıcı yönetim fikirleri*
İş ve Yönetim, 327 sayfa

www.optimistkitapblog.com
(0216) 481 29 17

şim kurulacak öncelikli paydaşların belirlenmesi ve iletişimin kalitesinin ve sürekliliğinin sağlanması, performansı iyileştirme konusunda önem arz ediyor.

Sizce Türkiye’de danışmanlık hizmetinin şirketlere kattığı ‘değer’ yeterince anlaşılıyor mu?

Şirketler için alınan hizmetin değeri ancak onların ihtiyaçlarını iyi anlayan ve çözüm üreten danışmanlarla çalıştıklarında ortaya çıkıyor. Şirketler özellikle ilk kez sürdürülebilirlik raporu yayımlayacaklarsa, hem iletişim, hem sürdürülebilirlik, hem de kurumsal yönetim konularına hakim danışmanlarla çalışmalarında fayda görüyorum. Bu kişiler ya da şirketler henüz çok fazla

sayıda değil, zira sürdürülebilirlik başta olmak üzere bu üç konu da son derece kapsamlı ve birikimin yanında sürekli bir öğrenme süreci gerektiriyor. Şirketler sadece bir rapor çıkarmaktan öteye gitmek istiyorlarsa birlikte yola çıktıkları danışmanlarını da ona göre seçmekten hem kısa hem de uzun vadede fayda sağlarlar.

Danışmanlık belli bir süre ve proje bazlı mı olmalıdır, yoksa süregelen bir ilişki bu işin olmazlarından mıdır?

Danışmanlık proje bazında başlayıp ihtiyaca göre sürekli hale gelebilir ya da tam tersi olabilir. Bir raporlama projesi tasarım süreci de dahil olmak üzere yaklaşık 5-6 ay alıyor.

Şirket içinde geniş çaplı eğitim sağlamak ve sürdürülebilirliği yönetim sistemlerine entegre etmek isteyen şirketlerde bu süre çok daha uzun oluyor. Ben müşterinin ihtiyaçları ve hedefleri doğrultusunda hazırladığım proje planı içinde süreçleri yönetiyorum.

Sürdürülebilirlik alanında faaliyet gösterirken yaşadığınız en büyük zorluklar neler?

Beş yıl önce sürdürülebilirlik Türkiye için çok yeni bir konuydu ve şirketlerin pek çoğunda CEO seviyesinde bir bilinç henüz oluşuyordu. Bugünkü şartlar ve anlayış biraz daha farklı ve Türkiye’de sürdürülebilirlik yönetiminin giderek yaygınlaşacağına inanıyorum.

Elif Seçkin Önen, G101

“Danışmanlık İhtiyacı Artacak”

Sürdürülebilirlik danışmanlığı G101 olarak ne tür hizmetler veriyorsunuz?

G101 İletişim Çözümleri olarak birlikte, çalıştığımız markaların paydaşları ile ilişkilendikleri her süreçte yanlarında olarak, markanın ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda oluşturduğumuz stratejik iletişim planlaması dahilinde hareket ediyoruz.

Sürdürülebilirlik danışmanlığımı da bu temel prensibimizden hareketle markanın dönemsel olarak uygulayacağı bir proje değil; markanın ve mavi yakadan en tepe yöneticiye kadar markaya hizmet eden ekibin ruhuna entegre etmesi gereken bir dönüşüm süreci olarak görüyoruz. Birlikte çalışmaya başladığımız markalarda öncelikle mevcut durum analizinin ardından bu dönüşümün başlatılması, sonrasında da yaratılan değerın **Küresel Raporlama Girişi-**

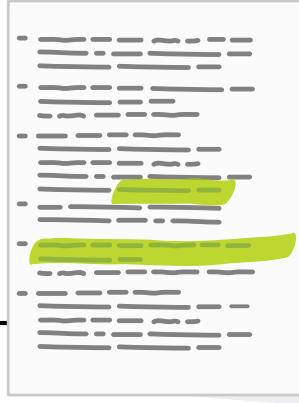
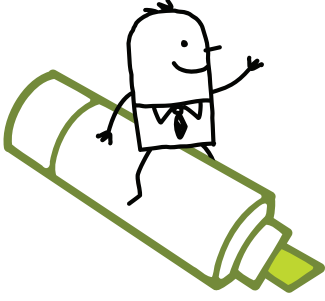
mi (GRI) ilkeleri ışığında raporlanması süreçlerinde hizmet veriyoruz.

Sizce Türkiye’de danışmanlık hizmetinin şirketlere kattığı ‘değer’ yeterince anlaşılıyor mu?

Danışmanlık Türkiye’de yeni olgunlaşmakta olan bir süreç, bunun yalnızca iletişim sektörü için geçerli olduğu düşüncesinde de değilim. Geleneksel yönetim yaklaşımı sorunları mümkün mertebe kurum içinde çözmeye eğilimli. Ancak son yıllarda bu anlayışın değiştiğini, özellikle uzmanlık gerektiren belirli alanlarda dışarıdan danışmanlık desteği alma kültürünün yaygınlaştığını söylemek mümkün. Şirket yöneticileri artık, gündelik operasyonların içinde olmayan üçüncü bir tarafın getirdiği farklı bir bakış açısının yarattığı dinamizm ve danışmanlık hizmeti almanın getirdiği maliyet düşüşü ve verimlilik artışı

faktörlerini göz önünde bulundurarak danışmanlık hizmeti almaya daha sık başvuruyorlar.

Türkiye’de şirketlerin sürdürülebilirlik alanında danışmanlık almak söz konusu olduğunda genel durumu nasıl? Danışmanlık almak konusunda yeterince istekliler mi?

Az önce de ifade ettiğim gibi yalnızca sürdürülebilirlik özelinde değil genel anlamda Türk şirketlerinde danışmanlık yapısı yeni olgunlaşmakta. Sürdürülebilirlik de Türk şirketlerinin ajandasındaki önem sırasında yeni yeni yükselişte olan bir kavram.

Ancak bununla birlikte mutlulukla ifade edebilirim ki dünyada sürdürülebilirlik konusunda hızla artan bir farkındalık söz konusu. Şirketler artık sürdürülebilirliği kurum kültüründe yarattığı dönüşümle markaya değer katan, verimlilik ve kârlılık açısından somut çıktılar yaratan, nihai tüketicinin karar alma süreçlerinden, çalışanların şirket seçim süreçlerine kadar, marka değerine etkisi olan bir kavram olarak kabul ediyorlar.

Tüm bu olumlu bilinç değişiminin ülkemizdeki yansımalarının da artarak devam edeceği, buna bağlı olarak da sürdürülebilirlik yönetimi ve raporlamasının gereği olan uzmanlığa sahip danışmanlara olan

ihtiyacın giderek artacağı düşünce-sindeyim.

Peki, sürdürülebilirlik alanında ilerleme kaydetmiş şirketlerin ihtiyaçları azalıyor mu yoksa bu ihtiyaçlar şekil mi değiştiriyor?

Sürdürülebilirlik temeli devamlılığa dayalı olan bir kavram, dolayısıyla tabii ki ihtiyaçlar ortadan kalkıyor veya azalıyor demek mümkün değil ancak ihtiyaçlar şekil değiştiriyor. Süreci başlatan ve bir takım regülasyonların ardından başlangıç seviyesinde ilk raporunu yayınlayan bir firma için artık daha iyi neler yapabilirim ve sürdürülebilirliği A’dan Z’ye tüm çalışanlarım ve tedarikçilerime nasıl entegre edebilirim süreci geliyor. Bu süreçte firma için öncelikler ve dinamikler değişirken elbette ki danışmanlığın kapsamı da değişiyor. Bazı kurumlar kendi içlerinde bu konudan sorumlu uzman bir ekip oluşturarak yollarına devam ederken kimi kurumlar iç kadro ile birlikte danışmanlık hizmetlerini, hizmet tanımını farklılaştırarak devam ettirmeyi tercih ediyor.

Danışmanlık belli bir süre ve proje bazlı mı olmalıdır, yoksa süregelen bir ilişki bu işin olmazlarından mıdır?

Biz G101 İletişim Çözümleri olarak müşterilerimizle uzun soluklu

ve güvene dayalı ilişkiler kurmayı temel çalışma prensibimiz olarak görüyoruz. Firmaların ihtiyaç ve talepleri doğrultusunda proje bazlı olarak yaptığımız işler de oluyor ancak proje bazlı olarak gerçekleştirdiğimiz çalışmalar sonrasında dahi müşterilerimizle iletişim içerisinde olmaya ve süreçlerde yaşanan gelişim ve değişimleri gözlemlemeye devam ediyoruz.

Sürdürülebilirlik süreçleri için de bu temel prensibimiz çerçevesinde uzun soluklu danışmanlıklardan yanayız. Sürdürülebilirlik bir şirket için dünden bugüne hayata geçirilebilecek bir süreç değil, A’dan Z’ye kuruma ve paydaşlara entegre edilmesi gereken bir bilinç değişimi. Dolayısıyla bu süreçte müşterilerimizle geliştirdiğimiz uzun soluklu işbirlikleri sürecin verimliliği açısından özellikle önemli.

Sizce, şirketlerin kurum içinde sürdürülebilirlik yöneticisi ya da birimleri oluşturmaları gerekiyor mu?

Şirketlerin kesinlikle kurum içinde bir sürdürülebilirlik ekibi oluşturması gerektiği düşüncesindeyim. Sürdürülebilirlik pek çok farklı disiplini bünyesinde barındıran entegre bir dönüşüm süreci dolayısıyla farklı departmanların bir araya gelerek süreci yürütmesi; hem veri toplama ve veri analizinin sağlıklı yürütülebilmesi açısından, hem sürdürülebilirliğin kurum içi entegrasyonunda, hem de konuya bütünsel bir bakış açısı ile yaklaşılabilmesi noktasında büyük önem taşıyor. Bizlerin verdiği danışmanlık hizmeti de proje ekibin koordinasyonu ve bilgi ile beslenmesi noktasında önemli bir katkı sağlıyor.

Sürdürülebilirlik Akademisi

“Sürdürülebilirlik Akademisi, Sürdürülebilir Büyüme Hedefleyen Tüm Paydaşlar için Bilgi Merkezi Olarak Çalışmaktadır”

Sürdürülebilirlik Akademisi'nden kısaca bahsedebilir misiniz?

Sürdürülebilirlik Akademisi 2009 yılında çalışmalarına başlayan, kâr amacı gütmeyen bir sosyal girişim. Akademi, sürdürülebilirlik alanında bir bilgi merkezi olarak çalışıyor. Akademi sürdürülebilir büyüme ilkeleri doğrultusunda iş dünyasında yaşanan dönüşümü hızlandırmak amacıyla öncelikle tüm tarafları yani özel sektör, kamu sektörü, STK'lar ve akademik dünyayı buluşturan platformlar oluşturuyor.

Bilindiği gibi bu yıl **Yeşil İş Konferansı; Sürdürülebilir İş Platformu** 5. kez gerçekleştirilecek. Her yıl Ekim ayında tüm tarafları bir araya getiren ve her geçen yıl daha da güçlenen bu platform sayıları 50'ye ulaşan oturum ve 100'ü aşan uluslararası ve ulusal lider konuşmacısıyla iş dünyası için önemli bir bilgilendirme ve network olanağı sağlıyor.

Sürdürülebilirlik Akademisi'nin çalışmaları arasında sürdürülebilirlik alanında verilen **eğitimler** de yer alıyor. Kurumların sürdürülebilirlik performansı kapsamında tüm alanlarda düzenlenen eğitimler gerek uluslararası kurumlar ile iş birlikleri yaparak ve gerekse ülkemizde konunun uzmanları ile gerçekleştiriliyor.

Sürdürülebilirlik Akademisi, Türkiye çapında, iş dünyası ve kamu sektörü için gelecek planlarına yön ve yol verecek sürdürülebilirlik **araştırmaları** yapıyor. 2011

Sürdürülebilirlik Raporlaması
Karbon Ayakizi
Su Ayakizi
LCA (Ürün Yaşam Döngüsü)
Tedarik Zinciri Yönetimi
EPD (Çevresel Ürün Beyanları)

yılında başlanılan “**Türkiye Yeşil Tüketim Araştırması**” bunlardan biridir. Önümüzdeki günlerde yeni araştırmalar ve araştırma sonuçları kamuoyu ile paylaşılacak.

Akademi'nin bir diğer çalışması ise 2013 yılından itibaren başladığı yayınlardır. Bu doğrultuda çalışılan ilk yayın ise **Türkiye'nin yeşil inovasyonlarının** paylaşıldığı bir kitap.

Sürdürülebilirlik Akademisi, sürdürülebilir büyüme ilkesiyle uzun vadeli değer yaratma hedefine sahip olan iş dünyasının; sürdürülebilir iş modellerine geçişine ve sürdürülebilirlik performansına yönelik danışmanlık çalışmaları da yapmaktadır. Farklı disiplinlere sahip ekipler ile ulusal ve uluslararası işbirlikleri olan ve ayrıca konularında deneyimli ekibe sahip olan Sürdürülebilirlik Akademisi sürdürülebilir iş kapsamında danışmanlık hizmetleri de veriyor.

Sürdürülebilirlik Akademisi'nin yönetim yapısından kısaca bahsedebilir misiniz?

Sürdürülebilirlik Akademisi faaliyetlerine 2009 yılında başlayan ve kâr amacı gütmeyen bir sosyal girişim. Her geçen gün yeni alanlar ile çalışmalarını genişletiyor. Akademi, dönemsel başkanlar ve Yönetim Kurulu ile yönetiliyor. Bunun dışında yapılan tüm çalışmaların verimli ve etkili gerçekleştirilmesi için Türkiye'nin konusunun liderlerinden oluşan Danışma Kurulları ile misyon ve vizyonu doğrultusunda yol alıyor. Akademi çalıştığı alanlarda yüksek verimlilik ve değer yaratma hedefiyle uluslararası kuruluşlarla işbirlikleri de yapmaktadır.

Türkiye'de kurumların sürdürülebilirlik performanslarını geliştirmeye yönelik olarak kurum dışı işbirliklerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye'de iş dünyasının sürdürülebilir büyüme hedefi ile kurumsal performansların geliştirilmesine yönelik farklı kuruluşlarla işbirliği yapma çalışmaları son yıllarda daha hızlı artmaktadır. Günümüzde şirketlerin piyasa değerlerinin belirlenmesi, uluslararası işbirlikleri, uzun vadeli varlıkları sürdürülebilirlik performanslarıyla doğrudan ilişkili. Birçok ülkede hisse senedi değerlemesinde sürdürülebilirlik endeksleri artık önemli bir girdi olarak ele alınıyor. Bu durum yalnızca büyük şirketler için geçerli değil, iş dünyasının tamamının; büyük şirketler ve KOBİ'ler olarak ayırmaksızın sürdürülebilir büyüme ilkeleri doğrultusunda yönetim ve iş stratejisine sahip olmaları gerekiyor. Kurumsal sorumluluk ve uzun vadeli planlamaların gereği de bu.

Bu gereklilik, kurumların sürdürülebilirlik alanında farklı kuruluşlar ile işbirlikleri yapmasını zorunlu hale getiriyor. Bu işbirlikleri sürdürülebilirlik performansının değerlendirilmesi, sürdürülebilir büyüme hedefleri doğrultusunda danışmanlık, eğitim, konferans, toplantı veya araştırmalar şeklinde olabilir.

Peki, sürdürülebilirlik alanında ilerleme kaydetmiş şirketlerin ihtiyaçları azalıyor mu yoksa bu ihtiyaçlar şekil mi değiştiriyor?

Sürdürülebilir büyüme hedefiyle iş stratejilerini belirleyen, bu hedef doğrultusunda yol haritasına sahip olan şirketler kurumsal sorumluluk kapsamında farklı alanlarda çalışmalar yaptıkları ve yapmayı planladıkları için kurum dışı destek ve işbirlikleri de geçen zamanla artıyor. Bu alanda başarılı çalışmalar yapan ve örnek olan kurumların yeni çalışmalarında da bu durum açıkça görülüyor.

Sizce, şirketlerin kurum içinde sürdürülebilirlik yöneticisi ya da

birimleri oluşturmaları gerekiyor mu?

Sürdürülebilirlik Akademisi olarak görüşümüz sürdürülebilir büyüme hedefleyen şirketlerde, bu hedefe ulaşmak için “C” düzeyinde yöneticilerin olması gerektiğidir. Öncelikle sürdürülebilirliğin yalnızca çevre konusunu içermediği çok iyi bir şekilde belirlenmeli ve bugün artık topluma katkısı olmayan, ekosistemi dikkate almayan kurumların uzun vadede başarılı olma şansı oldukça düşük. Yeni iş modeli kurumsal stratejilerin, yol haritalarının sürdürülebilirlik ilkeleri ile gerçekleştirilebilmesi için şirketlerde “C” düzeyinde kadroların olması gerekiyor. Bugün ülkemize baktığımızda, bu pozisyonun oldukça az olduğunu veya bir başka görev ile birlikte yapıldığı görülmekte. Küresel alanda faaliyet gösteren tüm kuruluşların organizasyon şemasında bu pozisyonlara yer açılması gerektiği gibi yetkinliklere de eklenmesi gereken bir konu.

Sürdürülebilirlik alanında raporlama Türkiye'de de yeni bir trend halini almaya başladı. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Sürdürülebilirlik raporlaması yapan kurumların sayısında artışın olması oldukça olumlu bir durum. Burada dikkat çekilmesi gereken konu; faaliyet raporunun yerini almaya başlayan sürdürülebilirlik raporlarının gerekli ilkeler doğrultusunda hazırlanması, süreklilik kazanması ve kurumsal yönetim doğrultusunda gelişmeleri paylaşıyor olmasının önemidir. Ayrıca, raporların öncelikli hedefinin bir kurumsal iletişim aracı olarak belirlenmesi ve kullanılması da maalesef sıklıkla karşılaşılabilen bir durumdur.

Son olarak, sürdürülebilirlik raporlamasında en önemli konu da, yazılan raporların bağımsız uluslararası yetkili kurumlarca doğrulamasının yapılmasıdır. ○

COP18|CMP8
DOHA 2012
UN CLIMATE
CHANGE
CONFERENCE

(2. Bölüm)

Doha Geçidi Nereye Açılıyor?

Geçtiğimiz ay yayınladığımız Doç. Dr. Semra Cerit Mazlum'un Doha 18. Taraflar Konferansı değerlendirmesinin ikinci bölümü ile karşınızdayız. Yeşil İklim Fonu'nun finansmanı ve geleceği, tek tek ülkelerin ve giderek sayısı artan ülke gruplarının tutumu ile Ekopolitik ile Jeopolitik arasında sıkışan müzakerelerin geleceğini öğrenmek isteyenler için...

 Doç. Dr. Semra CERİT MAZLUM

2015 Anlaşması: Bali Eylem Planı'ndan Durban Platformuna Köprü

Doha Konferansı'nın ikinci önemli görevi 2007'de Bali'de açılan **Uzun Dönemli İşbirliği** müzakere hattının (AWG-LCA) sonuçlandırılmasıydı. Konferans bu görevini biçimsel olarak tamamlayarak müzakereleri LCA yolundan Durban Platformu yoluna geçirmeyi başardı. LCA hattının görev tanımını oluşturan **Bali Eylem Planı'ndan (BAP)** üzerinde uzlaşma sağlanamayan başlıklarıysa, kurulan çalışma programı ya da forumlara devredilerek çözümleri sonraki taraflar konferanslarına bıraktı. Bunlar arasında 2020 öncesini olduğu kadar sonrasını da etkileme potansiyeline sahip salım izleme ve raporlama kuralları, azaltım önlemlerinin sosyo-ekonomik etkileri, fikri mülkiyet hakları, tek taraflı ticaret

kısıtlamaları gibi çıkar çatışmalarının daha keskin olduğu konular bulunuyor. Doha'da LCA müzakerelerini zorlayan asıl sorun Durban sonrası ilk gayriresmi toplantıdan itibaren taraflara hâkim olan, **BAP'tan** kendi tercih ettiklerini 2015 anlaşmasını hazırlayacak Durban Platformu'nun gündemine aktarabilme mücadelesiydi. BAP'ın işlevini tamamladığını öne süren gelişmiş ülke tarafları bir an önce LCA evresini kapatmak isterken, sözcülüğünü **BASIC** ve **Benzer Görüşlü Ülkeler** grubunun yaptığı çok sayıda gelişmekte olan ülke tarafıysa BAP'nın Sözleşme tabanlı dilini ve eylemler setini 2015 anlaşmasına yansıtarak kapatılmasını tercih ediyordu. LCA'nın Doha'da kararlaştırıldığı şekilde sonlandırılmasıyla gelişmiş ülkelerin arzusu gerçekleşirken, oluşturulan çalışma programları ve forumlar gelişmekte olan ülkelere

taleplerini müzakere gündeminde tutma zemini vermiş oldu.

Kyoto Protokolü'ne katılmayacağı kesinleşen **ABD**'yi 2012 sonrası eyleme ortak etmeyi amaçlayan ve rejim tarihinde ilk kez gelişmekte olan ülkelerin salım azaltım eylemleri kapsamına girmesinin yolunu açan Bali Eylem Planı hattı geçen beş yılda yeni bir anlaşma üretmeyi başaramasa da, rejimin yapısı ve işleyişi hakkındaki algıyı dönüştürücü bir rol oynadı. En belirgin etkisinin gelişmekte olan bazı ülkelerin rejimin ana unsuru saydıkları ülke sınıflandırmasını tartışılabilir hale getirmesi olduğu söylenebilir. En büyük dönemeçin Kopenhag'da geçildiği bu dönemde LCA, bir bakıma yumuşak geçişi sağlayan zemin işlevi gördü. Ancak LCA ve KP müzakerelerinin tamamlanabilmesi için toplantıları sürekli ertelenen Durban

Platformu'nun Doha'daki son oturumunda **Çin** ve **Hindistan**'ın Sözleşme'yi esas alan tutumları ve Konferans'ın kapanışında ABD'nin Sözleşme'nin ilkelerine yapılan referansları kesin bir dille reddetmesi, BAP eksenli tartışmanın kapanmadığını gösteriyor. AB bu konuda köprünün geçildiğini düşünse de, Sözleşme'nin **eşitlik ve ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar** ilkelerinin 2015 anlaşmasına ne ölçüde yansıtılacağı sorusu Durban Platformu'nun önündeki en zorlu sınav varlığını sürdürüyor. ABD bir yandan "Şu eşitlik konusunu konuşalım, bu sorun çözülmeden ilerleme mümkün görünmüyor" derken, diğer yandan bu iki ilkenin hiçbir şekilde Durban Platformu'nda yeri olmadığı yönünde itirazda bulunarak tutumunda köklü bir değişiklik yapmayacağını işaretini veriyor.

Doha'da Aşılamayan Uçurum: Finansman

Doha Konferansı'nda kapatılması beklenen açıklardan biri de 2020'ye kadarki dönemde sağlanması umulan finansman desteğiydi. 2010-12 arasındaki kısa dönem için yıllık 30 milyar dolar kaynak sağlanması ve 2020'den itibaren de yıllık 100 milyar dolarlık kaynağın harekete geçilmesi sözü veren Kopenhag Mütakatı, 2013-2020 arasındaki dönem için kesin bir hedef koymadığından,

gelişmekte olan ülkeler Doha'ya bu dönemin açıklığa kavuşturulması beklentisiyle gelmişti. Gelişmekte olan ülkeler Doha'da Kopenhag'ın bıraktığı boşluğu doldurmak üzere orta vadeli bir plan geliştirilmesini teklif ettiler. Bu çerçevede, salım azaltım kararlılığının gözden geçirilmesinin tamamlanacağı 2015 yılı referans alarak, 2013-2015 arasındaki üç yıllık dönem için kısa dönemli finansmanın iki katına denk gelecek şekilde, **60 milyar dolarlık kaynak** aktarılmasını önerdiler. Bu öneri ABD ve Kanada gibi tarafların karşı çıkması nedeniyle kabul edilmedi. Uzun dönemli işbirliği çalışma grubunun nihayete erdiği son oturumda hâlâ anlaşma sağlanamayan bu konu, bu hattın diğer başlıkları gibi bir çalışma programına aktarılarak **Varşova Konferansı**'na devredildi. Ne var ki, 30 milyarlık kısa dönemli iklim finansmanın büyük bölümünün isim değiştirmiş geleneksel kalkınma yardımlarından gelmesi ve

En az gelişmiş ve kırılgan ülkelerin Doha'da diğer müzakere başlıklarındaki ilerlemenin anahtarı olarak gördükleri finansman, 2015 anlaşmasına varılabilesi için önkoşul olarak kalma özelliğini koruyacaktır.

söz verilen kaynağın bir kısmının henüz yerine ulaşmamış olması, 2013 sonrası için iyimser olmayı engelliyor. Doha'da 2013 sonrası finans desteğini sürdüreceğini açıklayan ülkelerin yalnızca Almanya, İngiltere ve Danimarka gibi bazı AB üyeleriyle sınırlı kalması kısa dönemli finansman oranlarına bile erişilememesi tehlikesini beraberinde getiriyor.

En az gelişmiş ve kırılgan ülkelerin Doha'da diğer müzakere başlıklarındaki ilerlemenin anahtarı olarak gördükleri finansman, 2015 anlaşmasına varılabilesi için önkoşul olarak kalma özelliğini koruyacaktır. Finansman konusunun müzakerelerdeki bu kilit rolü, Durban Paketi'nin lideri AB'nin, ek kaynak getirememesi nedeniyle Doha'da Durban'daki müttefiklerini kaybederek Kopenhag'daki gibi sönük bir pozisyona sıkışmasından da anlaşılabilir.

Yeşil İklim Fonu'yla ilgili Doha'da alınan kararlarsa, **Güney Kore**'de yerleşik olacağını onaylanması ve Fon Kurulu'nun çalışma programının kabulüyle sınırlıydı. Fonun kasasına girecek paranın kaynağı ve miktarı ise hâlâ cevabı olmayan bir soru olarak duruyor.

Kayıp ve Zarar: Sorumluluk Paylaşımında Doğru ama Eksik Adım

Doha Konferansı'nın küresel iklim politikasına ve rejime kazandırdığı

en büyük yenilik iklim değişikliğiyle bağlantılı kayıp ve zararların tanınması oldu. Taraflar iklim değişikliğinin etkilerine karşı kırılganlıkları yüksek ülkelerdeki iklim değişikliği bağlantılı kayıp ve zararları ele alacak bir mekanizmanın 19. Taraflar Konferansı'nda kurulmasını kararlaştırdı. Uluslararası bir mekanizma biçiminde de örgütlenebilecek bu mekanizmayla ilgili kurumsal düzenlemeler de Varşova'da belirlenecek. Böylece iklim değişikliğinin yol açtığı kayıp ve zararların karşılanması rejimin kuruluşundan bu yana ilk defa uluslararası iklim politikasının bileşenleri arasına girmiş oldu. Kararın en önemli sonucu, devletlerin iklim değişikliği kaynaklı zararların ve kayıpların hâlihazırda yaşanmakta olduğunu ve kendilerinin oluşmasında payı olmadığı halde sorunun etkilerine en fazla maruz kalan ülkelerin zararlarının karşılanması ve giderilmesi için bir tazmin ve destek mekanizması kurulması gereğini kabul etmiş olmalarıdır. Bu aynı zamanda, iklim değişikliği sorununun tanımlanması ve sorunun doğasına uygun politika önlemleri setinin genişletilmesi yönünde atılmış kritik bir adımdır. BAP, adaptasyonu, **mitigasyonla** aynı ağırlıkla öncelikler arasına katarak iklim politikasındaki aksaklığını gidermişti. Doha ise iklim değişikliğine karşı önlemlerin sacayağını tamamlayarak, mitigasyonun geç adaptasyonun mümkün olmadığı aşamada uğranan zararın ve bunun yol açtığı kayıpların tazmin ve telafisini rejimin işleyişine kattı. Ne var ki, Doha'da rejim altında kayıp ve zarar için oluşturulacak bir mekanizmanın iklim değişikliğindeki tarihsel sorumluluklarının kabulü anlamına geleceğinden ve ileride hukuksal sorumluluk doğurmasından endişe eden gelişmiş ülkelerin direnci nedeniyle en kırılgan ülkelerin beklentilerine oranla yumuşatılmış bir karar çıkarılabildi. Kayıp ve zarar mekanizması konusunda

Yeşil İklim Fonu'yla ilgili Doha'da alınan kararlarsa, Güney Kore'de yerleşik olacağını onaylanması ve Fon Kurulu'nun çalışma programının kabulüyle sınırlıydı. Fonun kasasına girecek paranın kaynağı ve miktarı ise hâlâ cevabı olmayan bir soru olarak duruyor.

en büyük direnci, **Sandy süper fırtınasının** hemen ardından Doha'ya gelen ABD'nin sergilemiş olmasıysa, seçim zaferi konuşmasında **"ısınan bir gezegenin yıkıcı gücünün tehdit oluşturmadığı bir Amerika"** sözü veren **Obama'nın** inandırıcılığına gölge düşürdü.

2015'e Doğru: Ekopolitik ile Jeopolitik Arasında Sıkışan Müzakereler

Doha öncesinde, ardı ardına yayımlanan çok sayıda rapor sıcaklık artışını 2 °C'nin altında tutabilmek için gerekli salım azaltımlarını gerçekleştirebilmek, başka bir deyişle salım uçurumunu kapatabilmek için zamanın giderek daraldığını bir kez daha hatırlatsa da, dünya bu uyarıların Doha'ya gelen devletlerde ivedilikle eyleme geçme iradesi yaratmadığını kaygıyla izledi. Bağlayıcı ve gönüllü 2020 eylemlerini düzenleyen KP2 ve LCA müzakere hatlarının Kopenhag-Cancun hedeflerinde hiçbir artış yapılmadan sonuçlandırılması, 2015

anlaşmasının iddiası hakkındaki endişeleri güçlendirdi. Doha'da salım uçurumunu daraltma yönünde bir irade ortaya koyamayan devletler tam aksine, müzakereleri giderek daha fazla yeni iklim jeopolitiğinin yörüngesine sokan bir tutum sergilediler.

2020 sonrasındaki uluslararası eylemi yönlendirecek yeni anlaşmayı hazırlamakla görevli **Durban Platformu'nun** gündeminin belirlenmesiyle birlikte müzakerelerdeki ülke koalisyonlarında da yeni oluşumlar kendini göstermeye başladı. Bu bağlamda en büyük hareketlenmenin Sözleşme'nin **EK-I Dışı** olarak adlandırdığı gelişmekte olan ülkeler kategorisi içinde ve özellikle de **G77/Çin** grubunda yaşanacağı anlaşılıyor. Gerek seragazi salımlarındaki payları, gerekse sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyleri açısından heterojen bir görünüm sunan bu gruptaki ilk kopuş Kopenhag'a uzanan süreçte **BASIC Grubu'nun (Brezilya, Güney Afrika, Hindistan**

ve Çin) ortaya çıkmasıyla başlamıştı. Durban Platformu'nun tüm ülkelerin bağlayıcı azaltım yükümlülükleriyle katılacakları bir anlaşma hazırlama amacıyla ortaya çıkması, EK-I Dışı ülkeler grubu içindeki büyüyen ekonomileri baskı altına sokmuş oldu. Bu bağlamda dikkatler kuşkusuz küresel salımlar içindeki payları giderek artan Çin, Hindistan ve Brezilya gibi ülkelerle, kişi başına salımlar açısından ilk sıralarda bulunan fosil yakıt ihracatçısı bölgelere çevrildi. Yükselen ekonomiler üzerindeki yükümlülük alma baskısı artık 1990'larda olduğu gibi yalnızca endüstrileşmiş Kuzey'den değil, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine en fazla maruz kalan yoksul Güney ülkelerinden de geliyor. Dolayısıyla çifte kısaca alındıklarını düşünen yükselen ekonomiler, iklim rejiminin yeniden kurgulanan yapısı içinde bir yandan yerleşik pozisyonlarının meşruiyetini sürdürmek diğer yandan kendilerine dönük talepler karşısındaki tezlerini güçlendirmek amacıyla yeni koalisyonlar kurma arayışına giriyor. Bunun somut ifadesi ise, Bali Eylem Planı'ndan Durban Platformu'na geçiş sürecinde sahneye çıkan **Benzer Görüşteki Gelişmekte Olan Ülkeler Grubu (Like-minded developing countries)** oldu. 2015 anlaşmasının Sözleşme'nin **ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar ve eşitlik ilkeleri** temelinde ve Eklerle yapılan ülke sınıflandırmasını koruyarak tasarlanması gerektiği görüşündeki bu ülkeler, olası anlaşmanın yaslanacağı evrensellik yaklaşımının bir örneklik anlamına gelmeyeceğini iddia ediyor. Başka bir deyişle, bu ülkelerin temel kaygısı 2015 anlaşmasının BAP'nın bir ölçüde koruduğu gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler (EK-I ve EK-I Dışı) ayrımının sürekliliğini sağlamak.

Gelişmekte olan ülkeler grubu içinde Kopenhag yolunda başlayan, grubun diğer üyelerinden farklı kaygılara sahip **küçük ada devletleri ve en az**

Doha'da Kumdan Kaleler

2013 başında Doha'nın bıraktığı yerden bakıldığında, iklim değişikliğine karşı uluslararası eylemin 2020'ye kadar üç paralel süreç altında yürüyeceği görülüyor:

- 1) Kyoto Protokolü 2YD altındaki bağlayıcı eylemler,
  - 2) Cancun Antlaşmaları kapsamında üstlenilen bağlayıcı olmayan gönüllü eylemler,
  - 3) Durban Platformu altında 2015 anlaşmanın hazırlanması müzakereleri.
- Yukarıda betimlendiği gibi, Kyoto Protokolü 2YD'nin salım uçurumunun kapatılmasına sınırlı bir katkısı bulunuyor. Kopenhag-Cancun Antlaşmaları paketindeki gönüllü azaltım hedefleri ise hem Kyoto'daki gibi bir üst sınırı (cap) hem de henüz ortak hesaplama kurallarının çerçevesi içinde bulunmadıklarından, karşılaştırılabilir değil. Daha da önemlisi, ülkeler ilan ettikleri bu gönüllü hedeflerin en yüksek ve koşulsuz

olanlarını uygulamasalar bile sıcaklık artışını 2 °C'de tutabilecek küresel salım azaltım oranlarına ulaşmak mümkün olmayacak. Bu anlamda, Doha Konferansı'nın iklim değişikliğiyle mücadelede yaptığı katkıyı kumdan kalelere benzetmek yanlış olmayacaktır.

2015 anlaşması müzakerelerinin bu kısır döngüyü kırabilmesi 2014 ve 2015'e takvimlenen üç sürecin nasıl kullanılacağına bağlı olacaktır. Zira KP2 altında 2014'te LCA sonuçları bağlamında 2015'te gerçekleştirilmesi öngörülen gözden geçirme süreçleri AB gibi bazı tarafları hedeflerini ilan ettikleri koşullu hedefler düzeyine çekmeye teşvik edebilir. Bu olasılığın gerçekleşmesi, Durban Platformu 2020 öncesi iddiasını güçlendirme kanadındaki müzakerelere momentum kazandırabilir. Ancak en büyük itkinin, geçtiğimiz günlerde ilk bölümünün taslağı sızdırılan IPCC 5. Değerlendirme Raporu'ndan geleceği kuşkusuz.

gelişmiş ülkelerin, Durban'da AB ile birlikte hareket etmesiyle derinleşen yarıma, Benzer Görüş Grubu'nun Bonn'da Durban Platformu başkanlığına kendi adaylarını seçtirmeye çalışmasıyla daha da keskinleşti. 2015'e giden yolda EK-I Dışı ülkeler bloğundaki koalisyonların daha da çeşitlenmesi beklenebilir. Kendilerini hem G77 hem de ALBA grubunun pozisyonundan ayırtılmak isteyen **Latin Amerika ülkelerinin** Doha'da kuruluşunu duyurdukları yeni müzakere grubu **AILAC**, bunun bir başka örneğini oluşturuyor. Bakalım, Brown Üniversitesi Çevre Araştırma-

ları Enstitüsü Direktörü **Timmons Roberts**'ın (2012) "**çöldeki en yeşil sürgün**" olarak betimlediği AILAC, "arada kalanların isyanını" ne ölçüde duyurulabilecek. Aynı şekilde EK-I ülkeleri içinde ve EK-I ve EK-I Dışı arasında da yeni ortaklıklar kurulabilir. 2015 anlaşmasının Durban paketini sağlayan fakat Doha'da izine rastlanmayan **Cartagena Diyalogu** benzeri ittifaklara ihtiyaç duyduğu kesin. Bu yeniden konuşulma sürecinde tutumu merakla izlenecek ülkelerden biri de şu anda hiçbir müzakere grubu ya da koalisyonunda yer almayan Türkiye olsa gerek. ○

Doğaya Fiyat Biçmek İhanet mi, Yoksa Ekonomik Bir Gereklilik mi?

Üç sayı önce, doğaya değer biçilmesiyle ilgili Tony Juniper ve George Monbiot arasındaki tartışmayı kapağımıza taşımış; Türkiye'den de uzman görüşlerine başvurmuştuk. Ancak konunun, öyle kolay kolay kapanacak ve bir kerede çözülebilecek sadelikte olmadığını herkes farkında. Bu arada konunun taraflarından, Yeryüzü Dostları (Friends of the Earth) eski başkanı Tony Juniper, tam da bu tartışmanın etrafında dolanan yeni bir kitap yayınladı: "What Has Nature Ever Done For Us". Guardian sürdürülebilirlik editörü Jo Confino'nun kitap vesilesiyle Juniper'la yaptığı söyleşiyi aktarıyoruz.

Joe CONFINO

Fırat DEMİR

Doğal sermaye meselesi iş sektörü ve siyasi gündemi meşgul etmeye devam ediyor. Peki, doğayı etiketlemek onun değerini azaltır mı? Yeşil farkındalık yaratmayı amaçlayan bir organizasyon olan Yeryüzü Dostları (Friends of the Earth) eski başkanı Tony Juniper ile tam da bu konu üzerinde konuştuk.

Tony Juniper bir zamanlar ormanlara ve okyanuslara yalnızca manevi olarak değer biçilmesi gerektiğine inanıyorduydu da, şimdilerde ekosistemin çöküşünü ve insan aktivitelerinin olumsuz sonuçlarını engellemenin tek yolunun doğayı ekonomik yapının bir parçası haline getirmekten geçtiğini düşünüyor.

Bizim doğayı sevmemizin nedeni ekonomi değil, onun da ötesinde bir şey. Doğayı ekonomik sistemin içine sokmanın başka riskleri var mıdır?

Kariyerimin çoğunu doğanın değerinin tamamen kendinden geldiğini savunarak geçirdim. Doğanın insanların hayatlarını daha iyi hale getirmek için orada olan bir mal olarak görülmemesi gerektiğine, doğanın manevi bir boyutu olduğuna ve o değerlerin insanın iyiliği için var olduğuna inanırdım.

Problem şu ki, bu yeterli değil. Dünyada böyle düşünmeyen ve bunu göremeyen çok insan var. Eğer bu tartışmanın ekonomik boyutlarını düşünmez ve doğaya değer biçilmesinde diretirsek, doğanın gerçekte hiçbir değeri olmadığını düşünen ve ekonomik açıdan doğanın değerlendirilmesinin zor olduğunu düşünerek bu fikre karşı çıkanların ekmeğine yağ sürmüş oluruz.

İnsanın doğaya üstünlüğünü reddeden derin ekolojistler ve aşırı sağcılar olarak doğanın ekonominin bir parçası olmaması gerektiğinde hemfikir olarak konuyu kapatabilir ve bunu birçok değişik amaç için yapabilirsiniz. Ancak konuyu bu şekilde kapatmanın tehlikeleri var. Bu, olması gerekenden daha büyük sorunlar yaratabilir. Biyoçeşitlilik ofsetleme ve ekosistem hizmetleri ödemeleri gibi, doğanın ekonomik değerini hesaplama ve bu değeri ekonomiye yansıtmada kullanılan bazı araçlar ciddi tehlikeler içeriyor. Bunların çok iyi düzenlenmesi gerekiyor. Ancak doğayı hızlı bir biçimde ekonominin kalbine yerleştirmemizin önemli görevlerimizden biri olduğuna ikna oldum.

Hayat genel olarak menfaatler üzerine kurulu. İktidar yapıları, iyi bir fikri fark ediyor ve onu hemen yok edici bir amaç için kullanıyor. Beklenmedik sonuçlar doğabilir mi?

Elbette bunu yapmanın tehlikeleri var ancak yapmamanın daha büyük tehlikeleri var. **Millenyum Ekosistem Değerlendirmesi'ne (Millenium Ecosystem Assessment)** veya IPCC'nin son çalışmalarına ya da okyanuslar ve tropikal ormanların durumunu araştıran araştırmalara bakın. Yalnızca ekoloji değil, insanlar için de hoş olmayan sonuçların doğacağı noktalara doğru ilerliyoruz. Eğer bu trendleri durdurmayı düşünüyorsak, uç noktasını göremeyebileceğimiz bazı şeylerle yakın bağlar kurmak zorundayız.

Ancak bence o noktaya daha gelmedik. Hâlâ insanları doğanın ekonomik bir değeri olduğuna inandırmaya çalışıyoruz. Muhafazakar İngiliz siyasetçi George Osborne'un konuşmalarına ve muhalefetine bakarsanız, politikanın bu anlayıştan yoksun olduğunu görebilirsiniz.

Yeryüzü Dostları'ndaki deneyimle-

“Anaakım akademi kuruluşlarında ya da maliye bakanlığındaki kaç ekonomist olaya ekosistem hizmetlerindeki biliminsanları gibi yaklaşıyor? Çok değiller ancak sayıları giderek artıyor”

rime göre, politik sistem hâlâ, kamunun halihazırda sahip olduğu şeylerin hızına yetişmeye çalışıyor. Bu, toplumla bir müzakere başlatmak, farkındalık yaratmak ve yakın zamanda -umarım ki- konuyu politik alana sevk etmekle çözülebilecek bir konu.

Peki önümüzdeki 10 yıl içinde, sadece fikri olarak değil, somut eylem anlamında da anaakımı, statükoyu ileriye doğru itecek şey nedir?

Toplumda etkisi ve nüfuzu olan ve bu konu üzerinde konuştuğumuz durumun gerçekliğini ortaya koyacak farklı grupların bir kombinasyonu olacak. Anaakım akademi kuruluşlarında yer alan ya da maliye bakanlığında çalışan kaç ekonomist olaya ekosistem hizmetlerindeki biliminsanları gibi yaklaşıyor? Çok değiller ancak sayıları artıyor. Bu konudaki başka bir paralel dinamik de, ana-

kım ekonomistlerin çok az önünde olan, iki ile ikiyi toplayan bazı özel sektör şirketleri.

Ve bazı demokratik hükümetlerin aksine bazı şirketler gelecek üç ay yerine, 30-40 yıl sonrasını düşünüyorlar. Sonuç olarak **Unilever, Nestle, Skanska ve Danone** gibi şirketlerin doğal sermayeyi iş planlarına nasıl yerleştirdiklerini görüyoruz. Riski daha iyi yönetenler hâlâ azınlıkta. Tedarik zincirlerini ve pazarlarını iyi tanıyorlar. Böyle yaparak pazarlarını büyütmeye başlayacaklar.

STK'lar ise birkaç istisna haricinde bu konu hakkında ne düşündüklerini bilmiyor. Son olarak ortada veri toplayan ve konunun üzerine giden önemli bir akademik ve entelektüel çaba var.

Bu konuyu politik tartışmanın içine nasıl sokacaksınız?

Ekolojik ekonomistler tarafından ortaya atılan sayılar, ormanlardan, okyanuslardan, sulak alanlardan ve diğer herşeyden sağlanan ekosistem hizmetlerini işaret ediyor. Biz insanların yararlandığı her şey, küresel GSMH'de bir değer olarak yerini alıyor. Ve elbette biz bu hizmetleri büyüme ve devasa boyutlardaki kayıplar olarak kabul edip, bu **Saadet Zinciri'**nden tasfiye ediveriyoruz.

Yapılacak şeyse, farklı bakış açıları ortaya koyarak, bu ekonomik verileri toprak ve ormanlar üzerine yapılacak tartışmalara sokmak.

Bunun hesaplanamayacağını söyleyen bazı ekonomistlerden itirazlar bekliyorum. İyi de ekonomistler, ekonomiyi kendi kavramsal çerçeveleriyle hesaplamakta çok mu iyilerdi sanki? Büyük bir finansal felaketi daha yeni yaşadık ve ekonomistlerin çoğu bunun olabileceğini öngöremediler. Çünkü onlar tamamen yanlış tarafa bakıp, başka şeyleri hesaplamakla meşgullerdi. ○

Tükenme Noktasında Kabuğumuzu Değiştirme Zamanı

 Dilek AYMAN

Kanada, Québec-Montréal'den bir okur mektubumuz var. Sevgili Dilek Ayman, Montréal'de sekiz sivil girişimin bir araya gelerek oluşturduğu Sürdürülebilir Gelişim Evi'nin kuruluş hikâyesini EKOIQ okurlarıyla paylaşıyor. Ve insan okurken, sormadan edemiyor, neden bizim de böyle kolektif çatılarımız, güçbirliklerimiz yok diye...

Giderek daha fazla yazılıp çizilen, ele alınan, araştırmaların temelini oluşturan bir konu, bozulan doğal dengeler. Bildiğimiz bir şey var ki o da gezegenimiz gözlerimizin önünde tükenip giderken tüm canlı yaşamı

için ciddi tehdit oluşturan olaylar/durumlar serisinin, en çok da insan faaliyetlerinin baskısı sonucunda oluştuğu. Ekolojik sistemlerin yaşamının devamlılığı kritik eşikte ve bu noktadan sonra artık insan eliyle değişikliğe uğratılmamış alanlar

dahi bu değişimlerden dolayı ya da dolaysız etkilenecek gibi gözüküyor. Sistemin dengesinin veya yapısının bozulması diğer tüm sistemlerin dengesini, gidişatını değiştirip yaşam akışını sekteye uğrattırıyor ve bugün elimizdeki veriler, araştırma

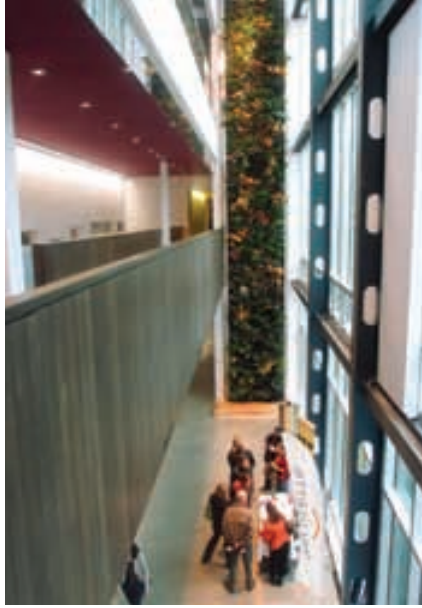

raporları ve süregelen olaylar bize bu sürecin başladığını ve ayan beyan gözlerimizin önünde devam etmekte olduğunu gösteriyor.

Dünyanın en son 12 bin yıl evvel geçirdiği ciddi değişiklik sonucu **50 kg üzerindeki memelilerin yarısı yok oldu**. 12 bin yıl sonra geldiğimiz noktada, dünya üzerinde yaşayan 7 milyar insan olarak, bu değişikliklerin canlı yaşamında yapacağı etkileri hissediyoruz ve büyük ihtimalle de çok yakında etkilerin gücü daha da artacak. Her geçen gün gezegenin dört bir yanından ulaşan yıkım haberleri bombardımanına tanık oluyoruz. İnsanlık şimdiden gezegenin taşıma kapasitesini aşmış durumda ve davranışlarımızı toptan değiştirmemizle çözülebilecek sayısız sorununuz var. Bu sorunların çoğunu biliyoruz, tanımlayabiliyoruz. Ve yine biliyoruz ki sorunu yaratan biz insanlar, aynı zamanda yaşamı var etmeyi sürdüreceğiz çözümlü ve bilinç gelişimini de yaratabiliriz. Geliştirilmiş en kapsamlı ekolojist yaklaşımlardan biri olan ve insan yaşamının temel unsurları için somut ve uygulanabilir öneriler getiren **permakültürün en güzel ilkelerinden biri, "sorun çözümdür"** ilkesi. Güven duymamızı sağlayan, duvara doğru hızla gitmemizi önleyen ve gitmek istediğimiz yere nasıl gideceğimizi düşünmemize yardım eden altın ilke. Yani sorunu biliyorsak çözümlü de biliyoruz. Ancak insan faaliyetleriyle yarattığımız yıkıcı etkileri azaltmanın bir yolu da, bulunduğumuz yerin sunduğu olanaklar dahilinde yaşamamızı sağlayacak bir kültürü yaratmak.

Montréal'de Bir Sürdürülebilir Gelişim Evi

Geçtiğimiz yüzyılın kalkınma ve gelişme mantığıyla oluşan yıkıcı etkileri azaltmaya, giderek onaran, sürdürülebilir hale getiren bir yapının oluşturulmasına katkı koyan çok sayıda insan, kuruluş, birlik, kolektif

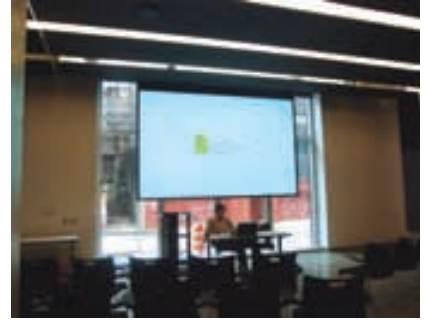

var gezegenin dört bir yanında. Kırsalda ve kentlerde yıkıcı süreci tersine çevirmek üzere harekete geçmiş olan bu yapılardan biri de **Québec-Montréal**'de sekiz sivil girişimin bir araya gelerek oluşturduğu **Sürdürülebilir Gelişim Evi**.

Ekolojik malzemelerle inşa edilmiş, çevreye zarar vermeden kendini ısıtan, soğutan, suyu dönüştürerek kullanan, maksimum enerji verimliliği elde etmek için 500 metre derinliğinde 28 kuyu açarak jeotermal enerjiyi kullanan yapı **LEED platin sertifikalı**. Kimi sosyal yaşamın adil bir yapıya kavuşturulmasına, kimi tüketici haklarının gerektiği gibi işlenmesine, kimi yerel çiftçilerin ürünlerinin kentteki tüketiciyle buluşmasını sağlamaya, kimi uluslararası platformda insan haklarının çiğnendiği durumlara müdahil olmaya, kimi **temiz enerji için ekolojik bilgiyi şirketlerle buluşturmaya**, kimi de **çocuklar için küçük toplum ağı yaratmaya** uğraşan aktivistleri barındırıyor.

Merkezde yer alan sivil toplum örgütleri, CPE le Petit Réseau (**Küçük Ağ**), Équiterre, Conseil Régional de l'Environnement de Montréal (**Montreal Bölgesel Çevre Konseyi**),

Ekolojik malzemelerle inşa edilmiş, kendini ısıtan, soğutan, suyu dönüştüren, maksimum enerji verimliliği elde etmek için jeotermal enerjiyi kullanan yapı, LEED platin sertifikalı.

Regroupement National des Conseils Régionaux de l'Environnement du Québec (**Quebec Bölgesel Çevre Konseyleri Ulusal Ağı**), ENvironnement JEUnesse (**Genç Çevre**), Option Consommateurs (**Tüketici Görüşü**), Vivre en Ville (**Kentte Yaşamak**) ve Amnistie Internationale (**Uluslararası Af Örgütü**). Aynı zamanda **David Suzuki Vakfı** ve **vejetaryen restoran Le Commensal** da evde kiracı olarak yer alıyorlar ve taşıdıkları misyon çerçevesinde bu sekiz kurucu üye örgütlerle ortak program ve eylemleri paylaşıyorlar. 2010 yılının baharında başlayan inşaat Eylül 2011'de tamamlanıyor ve Sürdürülebilir Gelişim Evi adıyla 6 Ekim 2011 tarihinde hizmete açılıyor. 65 bin metrekare alanı olan Ev'in maliyeti ise 27 milyon dolar. Kurucu sekiz sivil örgütten Equiterre'in Sürdürülebilir Gelişim Evi proje sorumlusu **Normand Roy**, fikri geliştirerek uygulamaya geçilmesinde kendilerini en çok motive eden amaçların; **birlikte yaşama ve kaynakların paylaşımı**, çevresel ekolojinin korunması, ekoloji ve sürdürülebilirlik konusunda yeni eğitim araçlarının sağlanması, bölge halkı, yerel işletmeler, hükümetler

ve yerel yönetimle aktif ve çözüm odaklı çalışmaların yapılması, araştırmacılar için yeşil bina modeli oluşturulması ve bu konuda bilgi ve araç sağlanması olduğunu belirtiyor. Roy, ilk günkü açılış heyecanından bu yana yapıcı eylemlerin her geçen gün katlanarak arttığını söylüyor.

Amacımız Sinerji Oluşturmak

Yapı taşlarını oluştururken özveriyle çalışan Equiterre, kâr amacı gütmeyen yerel bir çevre örgütü ve 1995'ten bu yana ekoloji, enerji, sosyal dayanışma ve sürdürülebilirlik alanlarında çalışmalar yapmakta. Ev'in kuruluşunda, fikir aşamasından projenin gerçekleşmesine dek tüm takip ve uygulamayı sürdürmüş olan örgütün, başından beri tüm bu süreçte yer alan proje sorumlusu Normand Roy, büyük bir heyecan ve içtenlikle deneyimlerini paylaşıyor:

"Fikir 2002 yılında, ısınma ve elektrik için minimum enerjiye sahip, geridönüşümlü malzemelerin kullanıldığı çevreyle barışık bir mekân arayışı sonucunda doğdu. Fikri takiben, kimlerle birlikte yola koyuluruz ve nasıl finans sağlarız konularını düşünmeye başladık. Sonraki birkaç yıl içinde de, Equiterre'in başını çektiği çalışma kolektif bir projeye dönüştü. Ev'in oluşumu için finansın tam olarak sağlanması yaklaşık sekiz yıl aldı ve bunun için çok ter döküldü; projelerimiz koltuğumuzda yüzlerce ikna turu yaptık. **Finans sağlayan kurumlar içinde, federal hükümet, Québec eyalet hükümeti, vakıflar, özel şirketler, Québec'in yerel bankası olan Desjardins'in ipotekleri ve Montréal kent yerel yönetimi var.** Bu, kâr gütmeyen bir sivil organizasyon girişimi olduğu için de bazı vergilerden muaf tutuldu. Finans arayışında ve Ev'in oluşumunda gösterilen çabalarda yol boyunca çok motive edildik, düzinelerce STK, fikre inanan vakıf ve şir-

Yapı taşlarını oluştururken özveriyle çalışan Equiterre, kâr amacı gütmeyen yerel bir çevre örgütü ve 1995'ten bu yana ekoloji, enerji, sosyal dayanışma ve sürdürülebilirlik alanlarında çalışmalar yapıyor.

ket bize işe devam etme konusunda sürekli destek verdi ve cesaretimiz her adımda daha da arttı. İşsizlik sigortasına bağlı yaşayanlarımız oldu bu süreç boyunca ama hiçbir zaman fikre inancımız sarsılmadı. Amacımız sadece kent merkezinde sürdürülebilir bir bina modeli oluşturmak değildi, **insan ve çevre için çalışan STK'ların aynı çatı altında toplanmaları ve böylelikle bir sinerjinin doğmasına olanak sağlamaktı.** Bugün, Ev'in açılışından bir yılı biraz aşkın bir süre sonra, tüm hedeflere ulaşıldı mı sorusunu sormak için vakit erken henüz; tüm bu kolektif bütünlükten Québec çevre hareketi nasıl bir fayda üretecek, bu sorunun cevabı için bir-iki yıl daha gerekiyor. Verilen ve verilecek mesajlar yerine ne kadar ulaşacak, ulaşırsa da istenen olumlu sonuçları doğuracak mı, yeterliliği için artı neler yapılmalı sorularını tekrar tekrar sormalı ve cevaplarının doğruluğunu görmek için sabır ve inançla beklemeliyiz. Eğitim, bilgilendirme, sergileme,

Normand Roy

iletişim ve çevre politikalarını yakın takip ve sürece olabildiğince müdahil olma gibi faaliyetler var. Tüm bunları gerçekleştirmeye çalışırken, bir yandan da bağımsız kolektif bir yönetim yapısını sürdürmek üzere, Ev'in stratejik yönetim konseyi sözcüleri düzenli toplantı yapıyor, program ve bülten oluşturuluyor. Bu nihayetinde, elden ele çabalarla güçlenecek kolektif bir macera!" Sekiz sivil organizasyonu bir araya getiren bu kolektif bilinç, ortak

AR-GE PROJE PAZARI | 11 NİSAN 2013

ENDÜSTRİYEL SİMBİYOZ & TEMİZ ÜRETİM

“Sürdürülebilir Üretime” yönelik projelerle simbiyotik yaşam endüstriye uyarlanıyor..

Tematik Alanlar

Atık Yönetimi ve Atıkların Değerlendirilmesi

Kaynak Yönetimi ve Kirliliğin Önlenmesi

Enerji Yönetimi

Bilgi, İletişim ve Yönetim Sistemleri

İnsan Kaynakları, Pazarlama, vd.

Öncelikli Sektörler

Ana Metal Sektörü

Çimento Sektörü

Gıda ve İçecek Sektörü

Kimyasal Ürünler ve Gübre Sektörü

Metal İşleme ve Makine Sektörü

İnşaat Sektörü

Tarım ve Hayvancılık Sektörü

Liman İşletmeciliği

Petrol Boru Hattı İşletmeciliği

11 NİSAN 2013

ADASO – Adana

<http://projepazari.endustriyelsimbiyoz.org>

İletişim için: cevre@ttgv.org.tr Tel: +90 (312) 265 02 72

Düzenleyen Kuruluşlar

Sürdürülebilir Gelişim Evi örneğinde olduğu gibi, sorunun içindeki çözümü görmek için sadece sorunlar listesine farklı bir açıdan bakmak yeterli çoğu zaman...

vizyon ve işbirliğiyle, sınırlı olan kaynakların tüm katılımcılar tarafından paylaşarak kullanılması ve bu yolla çevre ve sosyal konularda potansiyel gücün birleştirilmesi hedeflenmiş. Ayrım yapmadan, bilgiyi paylaşarak çoğaltan ve en güzeli de birbirinden güç alan bir oluşum yaratılmış. Hem yerelde hem de gezegenin ulaşılabilen her yerinde yıkımı onarmaya yönelik çözümler geliştiriyor, programlar uyguluyorlar. Sadece bireylere yönelik değil, aynı zamanda **özel girişimlere, yerel yönetime ve hükümetin katılımına yönelik, çevreyi iyileştirici ve sosyal yapıyı koruyucu program ve eylemler** hazırlıyor ve hayata geçiriyorlar. İçinde yer aldıkları evin yönetim işini üstlenen sekiz organizasyonun temsilcilerinin yer aldığı bağımsız komite, demokratik bir yönetim anlayışıyla, sadece bina içinde yer alan kuruluşların değil, aynı zamanda kentte ekoloji, sosyal ve eğitim alanlarında çalışmalar üreten

büyük küçüklü diğer oluşumların da, toplantı, konferans, atölye çalışması, sergi veya kampanya çalışmalarını adil bir paylaşım ile sürdürülebilirlerine olanak ve mekân sağlıyor, bu anlamda kolaylaştırıcı bir altyapı olanağı sunuyor. Ortak kent evinde tüm organizasyonlara ücretsiz katılmak mümkün. Öneri getirilebiliyor, kent-çevre-sosyal yapıların iyileştirilmesine, onarımına ve sorunların çözümüne katkıda bulunacak araçlar yine kentlilerin katılımıyla kamuya sunuluyor.

Sürdürülebilir Gelişim Evi örneğinde olduğu gibi, sorunun içindeki çözümü görmek için sadece sorunlar listesine farklı bir açıdan bakmak yeterli çoğu zaman; fosil enerjilerin yerini alternatif ve temiz enerjilerin alması ve hatta daha da radikal çözüm olan enerji ihtiyacı artışının önüne geçilmesi, daha çok üretmenin değil daha az enerji kullanarak üretebilmenin peşinde olmak, kaynak savurganlığına son vermek,

nüfus baskısının indirgenmesine yönelik önlemleri almak, “kalkınma”, “ilerleme” ve “büyüme” gibi tanımlamalarla ve bu tanımların ortaya koyduğu uygulamalarla doğayı ve toplumları manipüle etmekten, tüketmekten vazgeçmek, tüm politik ve sivil bakış açısını **“evrensel karşılıklı sorumluluk”** ilkesiyle oluşturmak.

Kabuk değiştirmek, doğanın kendi dinamiklerinin esas olduğu uygulamaları yaşama geçirmek ve bu anlayışla yola devam etmek demek. Biz insanlar, çözümün bir parçası olmaya başladığımızda, yeryüzü kirlenmeye ve küflenmeye başlayan kabuğundan kurtulmaya başlayacak. Kabuğun altından taptaze ortaya çıkan peyzaj ise, hayatta kalma stratejimiz için kendi üretim sistemlerimizi yarattığımız, yerel pratikler, daha fazla kendine yetme çabası ve komşularımızla güven bağları kurarak var ettiğimiz bir yaşam kültürü olacak. ○

KONFERANS 16 Nisan

AJANDANIZA NOT EDİN!

@YEMetkinlik
#ekodesign2013

Detaylı bilgi ve sponsorluk için;

Yapı-Endüstri Merkezi
Organizasyon Grubu
0212 2667070
info@yemetkinlik.com

eKO

2013 DESIGN

www.ekodesignkonferansi.com

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN BOYUTLARI

Geçtiğimiz beş yıl boyunca birçok farklı konuyu ele alarak bütünleşik yaklaşım kavramını benimseyen, tam da bu nedene Yapı'nın Yeşil Buluşması olarak başlayıp **Tasarımın Yeşil Zirvesi** olarak yoluna devam eden **EKODesign**, farklı ölçek ve uzmanlık alanlarıyla "sürdürülebilirlik" temasını fiziksel çevrenin gelişimine katkıda bulunmak amacıyla sektör paydaşlarına sunmaya devam ediyor.

EKODesign, 6. yılında "**Sürdürülebilirliğin Boyutları**" başlığı altında kavramı; çevresel, ekonomi ve toplum boyutlarıyla ele alıyor, kentten ürüne tasarım, iş modelleri ve iletişim kapsamında birbirinden beslenen farklı disiplinleri bir araya getiriyor.

Bu yıla kadar, 1500'e yakın izleyici ile Türkiye'den ve Dünya'dan kendi alanlarında uzman, farklı disiplinlerden 57 konuşmacıyı YEM'de buluşturan EKODesign Konferansı 2013'e **davetlisiniz!**

Önce Ekmekler Bozuldu, Ya Yoğurtlar ve Tavuklar?

Geçtiğimiz ay Tekirdağ'ın Çorlu ilçesinde Marmara Çevre Platformu'nun (MARÇEP) 43. Bölge Toplantısı vardı. Genç TEMA Gönüllüsü-İklim Takımları Eğitmeni İsmail Metin, Toplantıyı EKOIQ Dergisi için izledi ve izlenimlerini kaleme aldı.

İsmail METİN,
Genç TEMA Gönüllüsü-İklim
Takımları Eğitmeni
ismailmetin1@gmail.com

MARÇEP, Marmara Bölgesi'ndeki birçok çevre örgütünü içine alan uzun soluklu bir çevre hareketi olarak çıkıyor karşımıza. Son iki-üç yıldır da yoğunlukla Trakya bölgesindeki çevre sorunları üzerine yoğunlaşmış durumdalar.

Trakya'da bölgesel planlama ve bölge planları konusunda ciddi mücadeleler vermiş ve bazı hukuk kazanımları elde etmiş bir yapı MARÇEP. İstanbul Metropolitan Planlama Merkezi tarafından hazırlanan Trakya Havzası Bölge Planı'nın çevre korumacı bir plan olmadığı ve Trakya'yı İstanbul'un arka bahçesi haline getirmek istediği gibi görüşlerle, bölgede birçok toplantı ve eylem düzenledi, il genel meclislerinde bu planın kabul edilmemesi için lobi çalışmaları yürüttü. Fakat bu çalışmalar başarılı olmadı ve bu planlar Tekirdağ, Kırklareli,

Edirne il genel meclislerinde kabul edildi. Bunlara karşı açılan davalar ise devam ediyor, bazıları ise kazandı bile...

Çorlu'da Kent Konseyi ev sahipliğinde yapılan toplantıda konuşmacı olarak çok değerli isimler vardı: **Avukat Bülent Kaçar (Ergene Platformu Dönem Sözcüsü), Doç. Dr. Okan Gaytancıoğlu (Namık Kemal Üniversitesi), Yaşar Mersin (İğneada Doğal Ekosistemi Koruma Derneği), Dr. Yavuz Dizdar (İstanbul Üniversitesi).**

Trakya'daki çevre mücadelelerinin sembol ismi, çevreci avukat Bülent Kaçar çok kısa bir zaman içerisinde Trakya'da son dönemde yaşanan çevre sorunları konusunda bir sunum yaptı. Durum vahimdi. Trakya'da doğudan, batıdan, kuzeyden, güneyden, her yönden çevre kıyımı vardı. **İğneada'da** yapılmak istenen **termik santral ve nükleer**

santral konusu, yıllardır süren **Ergene Nehri kirliliği, İstirancalar'da** orman içerisine ve su kaynaklarının yanına açılmış olan taş ocakları, Katı Atık Bertaraf Tesisleri... Sorunlar saymakla bitmiyor bütün Trakya'yı içine alıyordu.

Toplantıda dikkat çeken konuşmacılardan bir tanesi **Dr. Yavuz Dizdar'dı**. Yavuz Hoca son günlerde televizyonlarımıza sıkça konuk oluyor ve tavuk meselesinden bahsediyordu. Burada da yaptığı konuşma gerçekten herkesin bir kere daha düşünmesi gerektiğini gösterdi.

Bu konuşma beni bir sorgulama yapmaya itti. **Oktay Akbal**, ilk kitaplarından bir tanesine "**Önce Ekmekler Bozuldu**" adını vermişti. Yazar belki de toplumsal çözülmenin yaşandığı dönemlerde ortaya çıkmış olan bozulmaya, insanların en çok tükettiği besin olan ekmek üzerinden dikkat çekmek istemişti. Bu du-

Dr. Yavuz Dizdar

Avukat Bülent Kaçar

Çorlu'da Kent Konseyi ev sahipliğinde yapılan toplantıda konuşmacı olarak çok değerli isimler vardı: Avukat Bülent Kaçar, Doç. Dr. Okan Gaytancıoğlu, Yaşar Mersin ve Dr. Yavuz Dizdar.

rum, Yavuz Hoca'nın konuşmasıyla bir paralellik kurmamı sağladı. Dr. Yavuz Dizdar, konuşmasının başında yoğurt meselesinden bahsetti. "Bu yoğurtlar neden bozulmuyor?" sorusunu yöneltti katılımcılara. Gerçekten ciddi bir soruydu. Evde yaptığımız yoğurtlar, üzerinden 5-6 gün geçtikten sonra bozuluyor ve tadında bir ekşime oluyordu. Fakat marketten aldığımız değişik markalı yoğurtlar, üzerinden bir ay geçse bile bozulmuyor ve aynı tat-ta oluyordu. Bu sizce de bir çelişki değil mi? Yavuz Dizdar'ın konuşmasında

bahsettiği çok çok önemli konulardan bir tanesi de piyasadaki **tavuk endüstrisi** idi. Yavuz Hoca tavuk endüstrisinin ilaç endüstrisinden çok önde olduğunu söylediği anda son bir şoka uğradı herkes. İyi anlamda mıydı bu, yoksa kötü anlamda mıydı? Eskiden ninelerimiz bizlere anlatırdı. Tavuk öyle şimdiki gibi herkesin evine giren bir besin değilmiş. Bir evde tavuk piştiği zaman onlar anlarmış ki, o evde bir hasta var ve ona iyi olması için tavuk pişiriliyor. Günümüzde baktığımızda ise tavuk gerçekten her ortamda karşılaştığı-

mız bir besin maddesi. Yavuz Hoca tavuk endüstrisinden bahsederken bir noktaya dikkat çekiyor. Endüstriyel olarak üretilmiş olan bu gıdaya "tavuk" değil "piliç" dendiğini söylüyor. Nedenine gelince, üretilmiş olan bu gıdalar tavuk özelliği taşı-mıyor. 45 gün olan kuluçka süresi 17 güne düşürülüyor ve tavuğun para yapmayacak hiçbir organının gelişmesine izin verilmiyor. Kor-kunç bir durum bu. Dar gelirli ailenin sofrasına giren belki de tek et çeşidi olan tavuk da aslında pek o kadar sağlıklı değilmiş. Yavuz Hoca bunu söylerken gözle-rinden yaşlar süzülüyordu. Kızımın bir gün üzerinde et parçası kalma-mış bir tavuk kemiğini kemirirken gördüğünde, "Kızım orada hiç et kalmamış, neden yemeye çalışıyor-sun?" diye sorunca, kızımın "Baba bunun içinden et çıkıyor" dediğin-de karşılaştığı manzarayı anlatır-ken gözleri doldu. Çünkü tavuk kemiğinden çıkan et değil, hastalık-lı tümörler ve tavuğun romatizma-larıydı. Tavukçuluk sektörünün ilaç sektö-ründen elli yıl önde olduğu konusu çok ciddi bir konu. Yediğimiz besin-lerin bize sağlık olarak dönmesi ge-rekirken, hastalık olarak dönüyor. Yavuz Dizdar, "Bir doktor olarak çalıştığım yerde on beş yılda kanser-deki patlamayı gözlememem müm-kün değildi" diyor. Kazananı belli olan bir gıda terörü hâlâ sürüp gidiyor... ○

Dr. Bilginer'in Objektifinden Anadolu'nun Hazineleleri

 Tümay TUNCER

Anadolu'da yaban hayatın son bekçilerinden biri Dr. Ali Rıza Bilginer'in doğa sevgisi çocukluğuna uzanıyor. Tıp hekimi olarak Anadolu'nun birçok yöresini gezen ve hayran kalan Bilginer'in bu yeterince keşfedilmemiş hazineyi objektifiyle derlemeye karar vermesi, şu ana kadar iki önemli fotoğraf albümüyle sonuçlandı. "Çamlıca: İstanbul'da Kalan Yaban Yaşamın Son Bahçesi" ve "Cilo & Satlar" kitapları, hem bir Anadolu tutkununun görsel güncesi, hem de doğal mirasımızın belgelenmesi açısından önemli noktalar içeriyor.

Ohraşan, kuşkuş otu, yaban karanfili, yalancı papatya, hayvan bezelyesi, Amasya adaçayı, üçgül... İsimlerini bile bilmediğimiz daha yüzlerce bitki ve onlarca hayvan ve mantar türü... Dr. Ali R. Bilginer, İstanbul'da yer alan Küçük Çamlıca Bahçesi'nin bu yüzlerce sakininin 25 yıl boyunca fotoğraflarını çekmiş. Bu nefes fotoğraflardan oluşan ve Dr. Bilginer'in kaleme aldığı "**Çamlıca: İstanbul'da Kalan Yaban Yaşamın Son Bahçesi**" isimli kitap da, Alok Production'dan çıkmıştı. Kitap bilmediğimiz bir dünyanın kapılarını aralarken, kapıların kapanma tehlikesiyle karşı karşıya olduğumuzu belirterek hepimizi bu konuda uyarıyordu. Büyük Çamlıca'nın başına gelenleri Küçük Çamlıca Bahçesi'nin yaşamaması için yazar, fotoğraf kareleriyle cenneti anlatıyor adeta. Didaktik bir dille uyarmak yerine, çiçeklerin eşsiz görüntüleriyle adeta "dikkat" diyor. Dr. Ali R. Bilginer bu kitabı yazmadaki amacını şöyle açıklıyor: "Ben elden giden doğal örtüyü paylaşmak istedim. Şimdilerde bu eşsiz Küçük Çamlıca Bahçesi'ne yapay bir görünüm verilmek isteniyor. Aslında Küçük Çamlıca Tepesi eteklerindeki beton kuşatma önlenmeli, bahçeler içindeki doğal yaşam korunmalı ve Küçük Çamlıca Bahçeleri bütünüyle bir yaşam bahçesi ve müzesi haline getirilmeli. İstanbul'un ve Anadolu'nun sahip olduğu doğal değerlerinin neler olduğunun bilinmesi ve korunması amacıyla onları önce kendi insanımızla, sonra da bütün dünyayla paylaşmak düşüncesi bu kitabın hazırlanmasına neden oldu."

Dr. Ali R. Bilginer'in botaniğe merakı ta çocukluk yıllarına kadar dayanıyor. Büyükannesinin ona aşıladığı botanik sevgisi yaşamının her döneminde onunla birlikte oldu. O kadar ki karavanıyla tüm Türkiye'yi gezerek, ağaçları, endemik bitkileri fotoğraflayarak iki önemli kitaba imza attı. Çamlıca kitabından önce yine Alok Production'dan çıkan "**Cilo & Satlar**" isimli kitabında da yine yörenin zengin bitki ve doğal hazinelerini okuyucularla paylaştı.

İstanbul Tıp Fakültesi'ni bitirdikten sonra Anadolu'nun değişik yörelerinde çalışan

Bilginer, 1981 yılında İstanbul'a dönerek Çamlıca Asker Hastanesi'nde çalışmaya başlamış. "Küçük Çamlıca Tepesi'nin güney eteklerinde bulunan Çamlıca Asker Hastanesi, bahçesinin yeşil örtüsü, değişik cinsteki ağaçları, türlü yaban çiçekleri, şakıyan bülbülleriyle İstanbul'un çok yakınlarında gizli bir doğa hazinesiydi" diyen Dr. Bilginer, 25 yıl boyunca her mevsim çeşitli dönemlerde fotoğraflayarak bu hazineyi bizlere ulaştırdı. Bilginer, Akkız ismini verdiği karavanıyla şu anda Van, Yüksekova, Elbistan ve Muş'tan sonra şimdi Altınoluk'ta.

Botaniğe merakınız nasıl başladı?

Bir memur çocuğu olarak ilkokula başladığım ilçenin zengin yaban yaşamındaki yaban çiçeklerine, kuşlarına, kelebeklerine, mavi gökyüzüne, berrak sularına, yemyeşil ormanlarına hayrandım. İlkbahar gelince öğretmenimiz sınıfımızı hemen okulumuzun yanından başlayan engin kırlara götürürdü. Orada çiçekleri koklar, toplardık. Kuşları ve kelebekleri büyük bir zevkle izler, mavi gökyüzündeki bu-

Dr. Ali R. Bilginer'in botaniğe merakı ta çocukluk yıllarına kadar dayanıyor. Büyükannesinin ona aşıladığı botanik sevgisi yaşamının her döneminde onunla birlikte oldu. O kadar ki karavanıyla tüm Türkiye'yi gezerek, ağaçları, endemik bitkileri fotoğraflayarak iki önemli kitaba imza attı.

“Ülkesini, doğasını, çevreyi tanıması ve koruması yönünde atılacak her adım, çocuğun yaşamı boyunca ona rehber olacak ve belleğinden kolay kolay silinmeyecektir”

lutların koşuşturmalarına dalar, rüzgârın sesini dinlerdik. Anneannem ve annem çiçek hastasıydılar. Özellikle anneannem kırlardaki hemen bütün çiçekleri tanıır, adlarını ve hangi hastalıklara iyi geldiğini iyi bilirdi. Onu çok sevdiğim için onunla kırlarda dolaşmaya ve kır çiçekleriyle ilgili bir şeyler öğrenmeye de bayılırdım. Sanırım o günlerin, çocukluğumun anıları yaşamımda da doğayı, kıyı ve tüm yabancı yaşamı sevmemde önemli bir yer tutar. Kır çiçekleri doğanın en saf, temiz, bozulmamış, oynanmamış bir simgesidir benim için. Aynı okul öncesi çocuklar gibi. Bu ikisinden başka dokunmadık ne bıraktık ki doğada.

Bu anlatım beni en çok etkiledi; acaba bu aşkı çocuklarımıza nasıl aşılayabiliriz? Maalesef çocuklarımız, gökdelenler arasında mavi gökyüzündeki bulutların peşinden koşamıyor, hatta bakamıyor bile. Bu şansa sahip köy ve kırsaldaki çocuklarımız da bunun kıymetini bilemiyor. Acaba bu aşk nasıl verilir yeni gençlere?

Çocuk söyleneni değil gördüğünü uyguluyor. Aile içinde anne baba Türkçeyi, ülkesini, ulusunu, doğayı ne kadar sevdiğini evde ve dışarıda örneklerle bizzat kendisi uygulayarak çocuğa örnek olabilmeli. İlkokulda ise çocuğa okuma yazma öğretirken mutlaka ülkesini, onun doğasını, doğal varlıklarını dünya ülkeleriyle kıyaslayarak ilk bilgileri alması sağlanmalı. Çocukları sık sık parklara, bahçelere (kaldıysa), korulara okulca götürüp öğretmenler tarafından onlara basit bilgiler uygulamalı olarak gösterilmelidir. Ülkesini, doğasını, çevreyi tanıması ve koruması yönünde atılacak her adım, çocuğun yaşamı boyunca ona rehber olacak ve belleğinden kolay kolay silinmeyecektir. Bu konuda Çamlıca kitabımızda böyle bir senaryoyu anımsayacağınızı sanıyorum.

İstanbul'da tıp fakültesini bitirdikten sonra Anadolu'nun değişik yerlerinde çalıştınız, o dönemde de doğayla ilgili inceleme ve çalışmalarınız oldu mu?

Askeri hekim olarak çalıştığım Anadolu'nun değişik yerlerinde yoğun çalışma düzeninin yanında, ayrıntılı bir inceleme ve araştırma yapamadım. O dönem, daha sonra yapacağım daha ayrıntılı çalışmalara son bir hazırlık dönemi olmuştur diye düşünüyorum. Anadolu'yu daha yakından tanımak, kitaplarda okuyarak bizzat içinde yaşamak, Anadolu aşkımı Anadolu'ya ilan etmemin sanırım son hazırlık dönemi olmuştur o günler. **Fırat Nehri** boyunca dolaşır, dağlarda gezerken Anadolu'nun ne kadar zengin bir doğası olduğunu görür, sahipsizliğine ise şaşırırdım. Fırsat yaratarak köşe bucağı Anadolu'yu gezip görmeye çalıştım o günlerde.

İstanbul'un karmaşasından dolayı mı önce Van, sonra Yüksekova ve daha sonra da başka yörelere gittiniz?

Anadolu beni çekti desem yanlış olmaz sanırım. Bu uğurda mesleki kariyer gibi değerler de bana çok ilginç gelmedi. Yaşantıma kendi ellerimle yön verdim. Anadolu'nun bir garip gezgini, araştırmacı olabilmek için. Burada **Yunus Emre**'ye olan hayranlığımın da önemli bir yeri olduğunu söyleyebilirim. Dünya gezegeninin bu çok özel coğrafyasını, uygarlığın merkezi olduğunu sandığım bu diyarı daha iyi tanımak ve bunu herkesle paylaşmaktı asıl amacım. Hemen her şeyi merak eden bir yapım olduğu için beni çekiyordu eşsiz ülkemizin dağları, suları, yabani. Hatta İstanbul'dan pılımı pırtımı toplayıp Anadolu'ya açılırken Ankara'da **Türkiye Bilimler Akademisi**'ne uğradım. Yani ülkemizin bilim doruğu sayılan kuruluşuna. Türkiye Bilimler Akademisi'ne (TÜBA) gidiş nedenim ise Anadolu'da bana verilebilecek bir bilimsel göreve, araştırmaya karşılıksız olarak hazır olduğumu bildirmektir. Beni sevgiyle karşılayıp dinlediler ve bu konuda sevgili **Ufuk Esin Hocamız**'la temas ettirdiler. Onunla hasta yatağında son anlarına kadar iletişim içinde olduk. Ne mutlu ki "Cilo&Satlar" kitabımızı ona son günlerinde armağan

"Çamlıca: İstanbul'da Kalan Yaban Yaşamın Son Bahçesi"

"İki Çamlıca tepesi de İstanbul'un yok edilen yaban yaşamının özetini taşıyan özellikteki yerler. Büyük Çamlıca Tepesi yıllar önce doğal özelliklerini yitirmiş bir alan. 1981 öncesinde bir çöplük alanı, tam bir rezillik örneğiydi. Hiçbir yetkilinin içi sızlamadı mı o görüntüye, şaşıyorum. Bir insan çıktı da o görüntü değişti, **Çelik Gülersoy**'dan söz ediyorum. Küçük Çamlıca tepesi ise uzun yıllar özel mülkiyet olduğundan büyüğü kadar yozlaştırılmadı. Ülkemizde 1980'lerde başlayan yozlaşma en büyük kentimiz olan İstanbul'da da bütün ağırlığıyla kendini gösterdi. Her şey ama her şey rant uğruna acımasızca yağmalandı. Boş alanlar o dönemlerden başlayıp günümüze kadar uzanan süreçte devrin genel, yerel yöneticileri ve yandaşları

tarafından işgal edildi. Buna engel olabilecek güçlerin çabaları sermaye karşısında güçsüz kaldı. İşte Çamlıca kitabı, içeriğindeki fotoğraflarla aynı zamanda bu yağmalanmaya da tanıklık ediyor. Yine şimdiye değin o tepelerdeki yaban zenginliği tamamen yok olmadan araştırmaya duyarlı insanlara aktarmaya çalışıyor. Yıllar içinde sürülüp kazınan Çamlıca toprağı, içerdiği çok değerli yaban çiçeklerinin yumrularını yitiriyor. Onların yerine her yerde bulunabilen süs çiçekleri dikiliyor. Bahçeler bilinçsizce, yapay anlamda süsleniyor. O değerli toprağı birtakım binalar inşa ediliyor. İşte bu kitap, Çamlıca'dan yükselen çılıkları bir araya getirerek Çamlıca'nın çok yüksek sesli bir çılığını İstanbul'a ve bütün dünyaya haykırıyor."

edebildim. İstanbul'dan Anadolu'ya geçişimin başka nedenleri de vardı: İstanbul'u çok sevdiğim için oradaki karmaşa içinde yaşayamamak, sosyal durumumdaki değişiklikler; hatta hatta küresel ısınma nedeniyle son yıllarda daha yükseklere göç eden bitkiler ve hayvanlar gibi, kendimi İstanbul'un nemli, boğucu havasından kurtarmak amacıyla, Anadolu Platosu'nun yükseklerindeki insan bedeninin konfor ortamlarına kendini atmak gibi...

Yaşadığınız yerde bitkilerle ilgili çalışmalarınız bitince hemen Türkiye'nin başka yörelere mi gitmek istiyorsunuz? Yani yeni yerler, yeni keşifler sizi çekiyor mu?

Cilo ve Satlar'da 14 Ay

Dr. Bilginer'in yolu, 2003 yılının Ekim ayında, Cilo-Sat Dağları'nın yerleşim merkezi sayılabilen Yüksekova'ya düşmüş. 14 ay süreyle Yüksekova'da kalmış. Daha önceleri Van, Hoşap Kalesi'nin daha güneyine inmediğini belirten Bilginer, Van'ın güneyinde kalan Hakkâri iline bağlı Yüksekova, Şemdinli, Çukurova, Zapsuyu Vadisi ve Cilo-Sat Dağları'nın bulunduğu bu yörede araştırma yapmaya başlamış. Yıllardır yaşanan terör nedeniyle gidilmesi sakıncalı bölgelerimiz buralar. Biliyoruz, pek çok insan vardır, tayini Doğu Anadolu'ya çıkınca gitmemek için her türlü yola başvuran, hatta en sonunda istifa eden, mesleğini terk eden... Dr. Ali Rıza öyle yapmamış. Hakkâri Yüksekova'ya tayini çıkınca ilk tepkisi hemen iyi bir fotoğraf makinesi edinmek olmuş. İcini bir heyecan kaplamış, "Yurdumun en

üçra, en gizemli köşesine gidiyorum" demiş sevinçle. Gittiğinde onu çarpan, yörenin yoksulluğu değil, çevrenin doğal zenginliği ve güzelliği olmuş. Hastalara derman olmaya çalışırken, her boş kaldığında fotoğraf makinesini alıp kendisini dağların sonsuz güzelliği içine atmış. Herkesin binlerce yıldır geçtiği dağ geçitlerinden o da geçmiş. Ama o geçerken, ender bitkileri, yöreye özel cinsleri keşfetmiş. Oralara ulaşma şansı olmayanlar için Cilo-Satlar'ın en güzel resimlerini çekmiş, bize ulaştırmış.

Yalnızca bitkilerle ilgilenemem ben. İlgi alanım doğada bulunan hemen her şeydir. Zaman zaman birileri daha önde gider. İster istemez her ilgilendiğiniz konuya yıllarınızı vermelisiniz ki bir şeyler yapabilesiniz. Durduğu yerde pek duramayan, değişikliği seven, göçebe bir ruha sahibim. Anadolu'daki yaşantımda da sürekli yer değiştirmek, sürekli kendini, ortamını yenilemek çekici geliyor bana. Anadolu öyle zengin bir hazine ki, binlerce ömrüm

olsaydı da daha iyi tanıyabilseydim bu ülkeyi, hatta dünyayı. Tabii ki hep aynı yerde durarak bütünü tanıyamazsınız. Üstün bir gücü seçme hakkım olsaydı, bu hakkımı her an her yerde bulunabilmek için kullanırdım sanırım. Şimdi, **Altınoluk**'ta kışlıyor, yeni araştırmalar için bilgi ve enerji depoluyor, arşivimi düzenlemeye çalışıyorum. Tabii ki yaşadığım sürece Anadolu'ya hizmet en zevkli görevim olacaktır. **Picasa**'yı kullanıyorum. Arşivlemede en iyi yollardan birisi kanımca.

Türkiye'nin botanik açılarından dünyadaki yeri nedir?

Bizim hâlâ cennet ülkemizin dünyadaki ılıman iklim kuşağında öyle özel bir yeri var ki... İnanamayacaksınız ama Türkiye'deki bitki, çiçek zenginliği hemen hemen koskoca Avrupa kıtasına eşit. Avrupa kıtasında 12 bin olan bitki çeşitliliği bizim bu cennet ülkemizde neredeyse bu sayıya yetişmek üzere. Şu anda 10 bin sayısını aştı. Düşündüğünüz zaman şu güzel ülkenin koskoca bir kıta zenginliğinde bitkiye, çiçeğe sahip olduğunu görüyor, bir biçimde gururlanıyorsunuz. Onları korumak, o güzelim varlıklara sahip çıkmak, onları daha iyi tanıyarak hem ülke insanımız hem de dünya insanlarıyla paylaşmak istiyorsunuz. ○

“Ben Sularda Batan Bir Işık Gibi”

Türkiye edebiyat dünyasının genç ve yetenekli öykücülerinden Ahmet Büke, Fukuşima felaketinin ikinci yıldönümünde, EKOIQ için, Jin ve küçük ejderhasının hikâyesini kaleme aldı.

 Ahmet BÜKE

 Serhat FİLİZ

Jin 8 yaşında kocaman bir kızdı artık. Sabah uyanır uyanmaz elbise dolabını açıyordu. Gömleği ve kazağına uygun bir fular seçmeliydi. Sonra ojeler, ojeler. Nasıl da Tanrı'ya ait renkleri onlar öyle. Fakat bunlardan ibaret değildi hayat. Odayı dolduran kuarklar ve antikuarklar ve bunların oluşturduğu hadronlar ne güzeldir işte. Biz hayatı hep kararlı zannederiz. Doğar ve ölürüz. Oysa Jin annesini hâlâ beklerken o ikircikliği sezmişti bile. Mesela kararsız atom çekirdeklerindeki radyoaktif maddelerin çekirdekleri böyledir. Aniden çekirdek parçalanması olur ve bizim

bilemeyeceğimiz bir etkileşim bunu tetikleyiverir. Üstelik ortalıkta pek görülmeyen maddeler vardır. Ömürleri Jin'den bile kısadır. Hatta Jin'in annesi Hanna'dan bile. Mesela pi mezon dediğimiz atom altı parçacığı 10^{-8} sn. yaşar.

JinJinJin. En güzel ojesini arıyor bugün.

Annesi olsaydı hemen bulurdu ona. Şalgam çorbası yapardı. Ya da yumurtalı pilavı ısıtırdı sabah için.

Jin açlığının sekizinci gününde biraz kahve yaladı, kalan suyu içti. Elektrikler olsaydı arkadaşlarına mail atacaktı. Ya da bebeğini giydirecekti: Tık tık, yaşasın fare!

Sekiz gündür iki güneş vardı Jin'in şehrinde. İki ay. İki yıldız doğuyordu her sabah. İki kuş kalmıştı koca şehirde: Baryon ve Mezon.

Erimiş bir çekirdek, büyük hararet. Hanna telefon etmişti o sırada.

"Jin, sesleri duyuyor musun? Sakın korkma olur mu? İnsanları uyarmak için bu alarmlar. Kimsenin evlerinden çıkmaması gerekiyor. Yakıt istasyonunda bir terslik olmuş. Ama itfaiye halledecek. Sen kocaman bir kız oldun artık. Heyecanıyla başa çıkabilirsin... Annen seni almaya gelecek. Dolaptaki yemeği çıkar. Biraz pirinç ısla, tamam mı? Pirinç iyi ve kötü günlerin dostudur. Annen seni çok seviyor."

Jin hiç korkmadı.

Koşup oyelerini çıkardı.

Elektrikler kesildi o sırada. Koşup bebeklik battaniyesini buldu. Pembe olanı. Üzerinde tumbul yanaklı ejderhaları vardı. Yosun yeşili ojesiyle büyük ejderhanın dudaklarını boyadı. Sonra gidip pirinç ısladı. Krakerleri çıkardı okul çantasından. "Ne güzel bir gün olacak" dedi.

"Ne heyecanlı, ne büyük."

O sırada sokaktan acayip sesler geldi. Pencereye koştu Jin. Kocaman

bir market arabası elektrik direğine çarpmıştı. İçinden çıkan adam kustu. Elektrik direğine yürüdü. Dayandı. Yüzünü sildi. Pencereden bakan Jin'le göz göze geldiler.

El salladı Jin.

Adam ona baktı. Arkaya düştü kaldı. Jin ellerini çırpı.

"Demek oyunumuz bu."

Kendini minderlerin üzerine bıraktı. "Ah güzel ejder, şimdi bir uyku da gibi hareketsiz kalacağız."

Gözlerini kapadı. Biraz uyudu.

Sirenleri duyunca gözlerini açtı. Gece olmuştu. Karanlık sokaktan iki itfaiye aracı yıldırım gibi geçti gitti.

Telefonun başına gitti Jin.

"Anne eğer şimdi aramazsan çişimi

"Jin, sesleri duyuyor musun? Sakın korkma olur mu? İnsanları uyarmak için bu alarmlar. Kimsenin evlerinden çıkmaması gerekiyor. Yakıt istasyonunda bir terslik olmuş. Ama itfaiye halledecek"

yaptıktan sonra sifonu çekmeyeceğim."

Mutfaktaki iki sandalyeyi salona taşıdı Jin. Büyük oturma koltuğundaki minderleri de kullanarak bir Eskimo evi kurdu. Battaniyesini ve oyelerini taşıdı. Biraz kraker ve su aldı yanına. Kalan pirinçleri yedi. Buzdolabı çok feci kokmaya başlamıştı. Kapısını hemen kapattı. Koşarak evine girdi.

Uyudu.

Sabah yeniden telefonun başına gitti. Bütün ahizeyi mürdüm eriği rengi ojesiyle renklendirdi.

O gece erimiş çekirdek büyük bir gürültüyle ikinci defa patladı. Jin'lerin evindeki bütün camlar patladı. Ama Eskimo evi sayesinde ona hiçbir şey olmadı. Üşüdü. Battaniyesindeki ejderhaya rica edince biraz alev verdi ona.

Uyanınca bir koşu annesinin odasına gitti. Elbise dolabından kaz tüyü montunu çıkardı annesinin. Geçen yıl kayağa gittiklerinde giymişti annesi onu. Şimdi içeriye dolan kara bakılırsa tam zamanydı bunun. Mutfak çekmecelerinden birinde bir avuç fındık bulunca sevinçten dans etti.

**“Denize dönmek istiyorum!
Mavi aynasında suların:
boy verip görünmek istiyorum!
Denize dönmek istiyorum!”**

Hey hey güzel taşbebek...

Seni en güzel günlerim için sakladım
Ben büyüyünce sen yaşlanacaksın
Büyük annemi bırakacağım o za-
man yanına.

O sana en güzel kekleri pişirecek.
Akşama doğru başı ağrımaya başla-
dı Jin'in. İki fıncığı arka arkaya kır-
dı. Üçüncüsünde ağzında bir acı his-
setti. Fındık, kabuğuyla duruyordu.
Ama azı dişi yerinden sökülmüştü.
Uzun uzun baktı avucundaki beyaz-
lığa. Sonra onu fuşya rengi ojesiyle
boyadı. Çok beğendi. O kadar ki,
acısını bile umursamadı.

Kalkıp taşbebek dansını yapmak is-
tedi ama çok halsizdi.

Sabaha doğru kapı açıldı. Jin ku-
laklarına inanamadı, battaniyesine
sarınıp evinden dışarıya çıktı.

Uzun boylu, beyazlar içinde bir
adam eldivenlerini ve yine beyaz
başlığını çıkartıp ona gülümsedi.
Dalgalı saçları vardı. Mavi harelî
gözleri vardı. Güneyden getirdiği
gülümsemesi vardı.

“Karnın aç mı” dedi Jin'e.

Jin bilmediği bir dilde konuşmaması
gerektiğini düşündü. Ama bilmediği
bu dili anlayabiliyordu.

“Annem gelecek” dedi Japonca.

Uzun boylu, mavi gözlü adamla
böylece kendi dillerinde konuşmaya
başladılar. Ölene kadar birbirlerini
anlayabilirlerdi çünkü.

“Bak sana ne getirdim” dedi adam.

“Ne?”

“Manda sütü.”

“Manda nedir?”

“Üç kanatlı bir kuş.”

“Tanrım üç kanatlı mı?”

“Evet. Renk renk kanatları hem de.”

“Mor, çağla yeşili ve kiraz çiçeği
rengi mi?”

“Galiba öyle.”

“Hey, yaşasın! Hepsinden ojelerim
var benim.”

Adam ocağa gitti. Sütü bir kaba bo-
şalttı. Altını yaktı. Sonra Jin'in ojele-
rine gittiler. Jin çok halsizdi. Adam
onu kucağına aldı. Gülümsediler
karşılıklı.

“Sen ne iş yapıyorsun.”

“Şairim.”

“Annem de mühendis benim. Böyle
parçacıkları ayırıyorlarmış.”

“Ne güzel iş öyle.”

“Şairler ne yapar?”

“Mandalara şarkı söylerler.”

“Yaa!”

“Evet.”

“Bana da söyler misin?”

“Şu yoğurdu bir yapalım önce.”

Uzun boylu, mavi gözlü adam sütü
mayaladı. Sonra havlulara sardı
kabı. Uyuttu yoğurdu. Jin'i dizine
yatırdı. Okudu ona.

Denize dönmek istiyorum!

Mavi aynasında suların:

boy verip görünmek istiyorum!

Denize dönmek istiyorum!

Adam Jin'i son kez doyurdu. Göz-
lerinden öptü sonra. Üstünü örttü.
Eskimo evinin kapısını kapattı.

Dedi ki:

Artık aç ölmeyecek dünyadaki hiç-
bir çocuk.

Jin'in ejderhası uyandı. Gözlerini
ovuşturdu. Küçük kızın yanına
uzandı yine, uslu bir kedi gibi. ○

Neyi Yalıtıyoruz?

Redaktörümüz Şöhret Baltaş, ekolojik evin peşine düştü bir kere. Bu sefer konu yalıtım. İnsanlar, bir evleri olduğu tarihten bu yana yalıtım konusuna kafa yormuşlar ama doğru soru şu olmalı herhalde: Kendimizin ve gezegenin sağlığını tehlikeye atmadan evlerimizi nasıl yalıtırız?

Şöhret BALTAŞ

sohretbaltas@gmail.com

Geçen sayıda, sizlere Ege'nin şirin bir sahil köyündeki arsamıza doğayla uyumlu bir ev yaptırma hayalimden söz etmiştim. Bu hevesle, internet âleminde başladığım arayışın sonunda Zeynep Bilgi Buluş'un "Küçük Evimin Güncesi" adlı blog'una (<http://kucukevim.wordpress.com>) rastlamaktan sevinç duyduğumu da hatırlarsınız. Bu sayıda, biraz hayalimin nedenlerini detaylandırmak istiyorum. Neden herkesin bildiği klasik yöntemlerin dışına çıkmak istiyorum? Ya da son zamanlarda pek çok kişiye musallat olan bu hayalin arkasında yatan saikler neler? Gerçekten bazılarının iddia ettiği gibi bir tür "snopluk" mu, "entel"lik mi? Ya da başka bazılarının dediği gibi "çok para batıyor" mu?

Hiçbiri değil. Hele sonuncusu, hiç değil. Sadece bir zamanlar yaşadığımız masumiyete geri dönmek istiyoruz bence. Hormonun, GDO'nun, envayi çeşit sentetik maddenin, canavar gibi dört yanımızı saran

plastığın, soluduğumuz havadaki oksijeni bile emen kimyasal maddelerin uğramadığı bir hayatı özlüyoruz. Çocuklarımızın eline verdiğimiz şeftalinin şeftali gibi kokmasını istediğimiz gibi, içinde yaşadığımız evin yüzyıllardan bugüne uzanan güvenli yöntemlerle yapıldığını da bilmek istiyoruz. Belki etrafımızı saran "çağın hastalığı", "çağın korkusu", "çağın felsefesi" ve diğerlerinden kurtulmamız için topyekûn bir silkiniş gerekiyor ama ömrümüzü yarına bırakamayız ki...

Aslında Küçük Evimin Güncesi'nden de derlediğim bilgilerle doğaya dost bir yola doğru ilk adımlarımı atarken, benimle yürüyenler ne demek istediğimi açıklıkla görecekler.

Yalıtım Derken...

Artık tüm yapıların olduğu gibi, çevreci evlerin de ilk kuralı yalıtım. Son derece yerinde bir kural bu, çünkü havaya uçan her ısı, fazladan harcanan enerji ve bu da kaynakların gereksiz kullanımı demek. Bu

yüzden artık bir ev yapmayı planladığımızda, yalıtımdan başlamanız gerekiyor. Ama son zamanlarda bu kadar çok dillendiriliyor olması sizi yanıltmasın; yalıtım tarihten bugüne insanların hep uyguladıkları bir kural olmuş. Herkes yaşadığı yerin iklim yapısına ve ulaşılabilir malzemelerin türüne göre bir yalıtım yöntemi uygulamış. Belki sert iklimli yerlerde, teknolojinin nimetlerini devreye sokmak gerekebilir ama Ege iklimi, bol yağışlı ve ılıman bir iklime sahip olduğu için, öncelikle doğal yalıtım yollarını araştırmak niyetindeyim.

Bugün uygulanan endüstriyel yalıtımın bazı zararları açığa çıkmış durumda, bazıları da hâlâ tartışılıyor. Endüstriyel yalıtımda kullanılan taşıyıcı, camyünü, köpük diye de bilinen strafor, XPS (ekstrüde polistren), EPS (ekspand polistren), poliüretan gibi maddelerin kansere ve alerjik rahatsızlıklara neden olabileceği söyleniyor, uzun yıllar çatılarda kullanılan asbestin ise sağlığa

çok büyük zararları olduğu çoktan kesinleşti.

Bütün bunların yanı sıra, yalıtımın başka sakıncalarından da söz ediliyor. Özellikle nemli iklimlerde, havayı ve nemi evin içine hapsedmesi önemli bir sorun. Sık sık pencereleri açmak çözüm değil, çünkü tam bir gün boyu açık kalsa bile evin içine yerleşmiş olan nemin dışarıya atılması için yeterli olmuyor. Evin belli bölgelerinde yoğunlaşan nem de çeşitli sorunlara yol açıyor.

Yalıtım malzemelerinin ömrü ise, hiç de sandığımız kadar uzun değil. Evin içindeki buhar veya ince bir çatlaktan sızan yağmur suyu, yalıtım malzemesinin ömrünü azaltan etkenler. Üstelik nemi bir kez aldığında, ısıyı korumak bir yana, tersine, sıcaklığı dışarı kaçmasına neden oluyor. Ortalama olarak yalıtım malzemelerinin ömrü on yıl, yani onca para, onca emek on yıl korunmak için.

Şimdi bunları okuyunca, aldı beni bir düşünce. Ne yapmalıyız? Yalıtımsız olmaz. Ama bu konuda her kafadan başka ses çıkıyor, kime güveneceğiz?

Küçük Evimin Güncesi'ndeki öneri şimdilik en mantıklısı: Yalıtım ko-

Şu Bildiğimiz Köpük

Hani hastanenin kantininde içtiğimiz çay, ya da okul kantininde satılan hamburger var ya, işte çay bardağı da, patates kızartması ve hamburger konan kaplar da köpük, yani hepsinin malzemesi strafor. Ancak 1986'da ABD'de yapılan bir araştırma strafor kapların kullanım sırasında gıdaya veya sıvıya sızdığını ortaya koymuş. Üstelik insan dokularında yapılan analizlerle bu durum kanıtlanmış. Dokularımızda biriken strafor yorgunluk, sinirlilik, uykusuzluk, kan değerlerinde bozulma, beyin dokuları ve omurilikte hasarlara neden oluyor, ayrıca kanserojen olduğu da biliniyor. Bu etkilere karşı özellikle bebekler ve gelişme çağındaki çocukların çok daha korunmasız

olduklarını eklemeye gerek var mı? Vücudumuza bunları yapan strafor, doğaya karşı da insaflı değil. Geri dönüştürülmesi neredeyse imkânsız, çünkü hem çok zor hem de çok maliyetli. Strafor tüketiminin baş sorumluları ise dünya devi fast-food zincirleri. Zaten etrafımıza bir baktığımızda, en çok nerelerde karşımıza çıktığını görüyoruz.

nusunda çaresiz kalır ve endüstriyel malzemeler kullanırsak, sadece dış cephede kullanacağız ve böylece sağlığa zararlı olduğu söylenen maddeleri evin içine sokmamış olacağız.

Tabii, bu arada doğal yalıtımın ne olduğunu da araştırmaya başlayacağız. Neyse ki, bizden uzun yıllar önce yaşamış insanlar, endüstrinin gelişip de yardımlarına koymasını beklememişler, o sırada yanlarında yörelerinde ne varsa onu nasıl kullanabileceklerini deneye yanıla bulmuşlar. Odun elyafı, odun

taşı levhaları, mantar levhalar, koyun yünü, saz-saman, mantar, keten ve kenevir elyafları, selüloz, pamuk yünü... Hepsi de endüstriyel yalıtım malzemeleri kadar yüksek yalıtım değerine sahip doğal malzemeler. İnsanın içini kemiren şüphelerden kurtulması da cabası. Ancak, odun elyafında kullanılan formaldehit zehirli, bu yüzden odun

elyafı kullanacaksak, içeriğinde bu maddenin olup olmadığını mutlaka kontrol etmeliyiz.

Hollanda, Almanya ve İngiltere'de bizim gibi düşünen insanların tercih ettiği geleneksel evlerin çatılarında, yalıtım için kullanılan sazların Türkiye'den geldiğini biliyor musunuz? Ama ne üzücü bir durum ki, ülkemizde işçiliği bilinmiyor. Koyun yününün mayt adı verilen organizmalar ürettiği biliniyor, bundan kurtulmak içinse yine kimyasala başvurmak gerekiyor, dolayısıyla aynı noktaya dönüyoruz. Selüloz ise ülkemizde kolayca bulunan doğal bir malzeme. Kağıt atıklarının hamur haline getirilip, içine bor tuzu eklenmesi ve yalıtım yapılacak yerlere püskürtülerek doldurulması ile uygulanan bir yöntem.

Bir de mantar demiştik. Karadeniz iklimi için mantar uygun bir çözüm olmuş blog'dan öğrendiğime göre, bense kendi iklimime uygun şeyleri bulmaya başladım bile...

Gelecek sayıda görüşmek üzere. Hikâyelerinizi, katkılarınızı bekliyoruz; hep birlikte daha doğru adımlar atmak için... ○

Yenilenebilir Enerji İçin Eğitim Zamanı

Küresel enerji sektöründe ibre, yeterince hızlı olmasa da yenilenebilir enerjiden yana dönmeye başlıyor. Türkiye'nin de nasibini aldığı bu süreçte yenilenebilir enerji teknolojilerini bilen işgücüne ihtiyacın öneminden yola çıkan Business Management Institute, 12-13 ve 19-20 Nisan tarihlerinde, İTÜ Enerji Enstitüsü'nden akademisyenlerin vereceği bir "Yenilenebilir Enerji Teknolojileri Sertifika Programı" başlatıyor.

Yenilenebilir enerji, önümüzdeki yıllarda tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de en önemli iş kollarından biri haline gelecek. Sektörün aktörleri ve yatırımlar arttıkça konuyla ilgili nitelikli işgücüne de daha fazla ihtiyaç olacak. Tabii bu gerçekten yola çıkarsak, sektörün kendisi ve kullanılan teknolojiler hakkında eğitimden geçmenin tam zamanı gibi gözüküyor. 10 yılı aşkın bir süredir, Türkiye'nin önde gelen üniversiteleriyle birlikte eğitim işbirliği yaparak iş dünyasına mesleki uzmanlık kazandıran, eğitimler organize eden **Business Management Institute (BMI)** da bu türden bir eğitim programını hayata geçirmeye hazırlanı-

yor. BMI, İTÜ Enerji Enstitüsü ile işbirliği yaparak üniversiteden akademisyenlerin vereceği derslerle, 12-13 ve 19-20 Nisan tarihlerinde dört gün ve toplam 24 saat sürecek, "Yenilenebilir Enerji Teknolojileri Sertifika Programı" adlı bir eğitim faaliyeti düzenliyor. **İTÜ Enerji Enstitüsü'nden Prof. Dr. Bihrat Önöz, Yrd. Doç Dr. Burak Barutçu, Altuğ Şişman ve Prof. Dr. Abdurrahman Satman**'ın vereceği eğitim programına, enerji şirketlerinin orta ve üst yöneticileri, enerji alanında serbest çalışan mühendisler, enerji sektöründe yer alan ve almayı planlayan teknik konularla ilgili kişiler ve girişimciler katılabilir. Programla ilgili biz de **BMI**

Genel Müdürü Hasan Altunkaya'ya hem enstitüyü hem de Yenilenebilir Enerji Teknolojileri Sertifika Programı hakkında sorularımızı sorduk.

BMI olarak nasıl bir faaliyet yürütüyorsunuz?

BMI, Türkiye'de bir ilki gerçekleştirmek üzere kurulmuş bir enstitü. Birçok sektörde iş hayatına yeni başlayanlara üniversite sonrası spesifik konularda meslek edindirmenin yanı sıra, iş dünyasından orta ve üst düzey yöneticilere çalıştıkları özel alanlarda eğitim vermek amacıyla Data Expert Yönetim Danışmanlık Ltd.Şti.'nin yan kuruluşu olarak kuruldu. 2000 yılından bu yana Türkiye'nin önde gelen üni-

versiteleriyle birlikte eğitim işbirliği yaparak, farklı sektörlere yönelik sertifika programları ile yaklaşık 10 bin kişiye ihtiyaçları doğrultusunda eğitim verdik. Kurum olarak bireylere özel, her yıl yaklaşık 40 farklı sertifika programı ve birçok seminer programını hayata geçiriyoruz. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi gibi Türkiye'nin önde gelen üniversiteleri ile birlikte düzenlemekte olduğumuz eğitimler için bireylerin kariyerlerinde bir üst basamağa sıçramalarını sağlayacak programlar diyebiliriz. Business Management Institute, olarak amacımız bir yandan da, iş dünyası ve akademik dünya arasında bir bağlantı noktası olmak. İşbirliği yaptığımız ortaklarımızın ihtiyaçları doğrultusunda da mevcut veya özel tasarlanmış kurumsal eğitimlerle farkındalığı ve verimi artırarak başarı hikâyelerini paylaşmak. Dilerseniz tanışalım, firmanız için özel çözümler üretelim.

Peki, “Yenilenebilir Enerji Teknolojileri Sertifika Programı” ile temel olarak neyi amaçlıyorsunuz? Günümüzde İklim Değişikliği'nin olumsuz etkileri, kurumların yeni arayışlara yönelmelerine neden oluyor. Çevrenin korunması ve İk-

lim Değişikliği'nin negatif etkilerini minimuma indirmek amacıyla yeni çözüm yolları arayışına girilmeye başlandığı hepimizin malumu. Bu ihtiyaç doğrultusunda İTÜ Enerji Enstitüsü işbirliği ile beş dönemden bu yana “Yenilenebilir Enerji Sertifika Programı” gerçekleştiriyoruz.

Bundan sonraki eğitimlerinizde “sürdürülebilirlik” ve “ekoloji” daha fazla yer kaplayacak mı?

21. yüzyılın en önemli başlıkları olarak ön plana çıkan bu konular hakkında, yeni eğitimler geliştirmek için çalışmalarımız zaten sürüyor. BMI olarak, sektörün ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak eğitimlerimizi planlıyoruz. “Sürdürülebilirlik ve “ekoloji” gibi konular her geçen gün önem kazandığından dolayı bizim eğitimlerimizde de daha fazla yer kaplayacağı rahatlıkla söyleyebiliriz.

Yenilenebilir Enerji Teknolojileri Sertifika Programı hakkında ayrıntılı bilgi ve programa kayıt için ayrıntılı bilgiye <http://www.bm-institute.com/yenilenebilir-enerji-teknolojileri.htm> adresinden ulaşabilirsiniz. ○

Programın İçeriği

Hidroelektrik Enerji

Terminoloji; Dünya'da ve Türkiye'de hidroelektrik enerji.
Hidroelektrik enerji tesislerinin sınıflandırılmaları, elemanları ve çalışma prensipleri.
Biriktirmeli ve biriktirmesiz hidroelektrik enerji üretim sistemleri.
Serbest yüzeyli iletim (isale), çökeltme havuzu, yükleme odası.
Basınçlı akımla iletim, denge bacası, cebri boru.
Türbin tipleri ve seçimi.

Rüzgâr Enerjisi

Temel kavramlar, Dünya'da ve Türkiye'de rüzgâr enerjisinin durumu.
Rüzgârın oluşumu, karakteristiği ve temel hesap metodları.
Bir rüzgâr santralının planlanması.
Rüzgâr türbinlerinin kontrolü, topolojisi ve rüzgâr santrallerinin maliyeti
Türkiye'de kanuni durum, bir rüzgâr türbininin kurulum aşamaları

Güneş Enerjisi

Güneş ışınımı, ölçümü ve enerji potansiyeli hesaplamaları.
Güneş pilleri, tipleri, modüller, sıcaklık ve ışınım düzeltmeleri ve enerji üretim hesaplamaları.
Fotovoltaik güç sistemleri, bileşenleri ve karakteristikleri.
Fotovoltaik güç sistemlerinde bileşenlerin seçimi ve boyutlandırma.
Şebekeye bağlı ve ayrı sistemlerin tasarımı ve tasarımı kritik konular.
Örnek ön projelendirme ve fizibilite hesaplamaları.

Jeotermal Enerji

Terminoloji, Dünya'da ve Türkiye'de jeotermal enerji.
Jeotermal enerjinin kullanım alanları.
Jeotermal rezervuarların ve akışkanların türleri/özellikleri.
Jeotermal rezervuarların üretim ve rezervuar performansları, modelleme.
Jeotermal sahaların işletilmesinde karşılaşılan sorunlar.
Jeotermal sahaların geliştirilmesi ve projelendirilmesi.

Akıllı İnsanlar ve Akıllı Şehirler

Akıllı Şehir kavramı hayatımıza akıllı fırın ve buzdolabından, hatta “akıllı evler”den bile sonra girdi. Belki siz değerli okuyucularımız arasında bile **Akıllı Şehir** deyince çok fazla fikri olmanlar vardır. Bu nedenle işe önce bir açıklama ile başlayalım. Sınırlı kaynaklarını daha akıllı ve verimli kullanmak için bilgi ve iletişim teknolojilerine yatırım yapan, bu yatırımlar sonucu tasarruf elde eden, böylece sağladığı hizmet ve yaşam kalitesini yükselten, doğada bıraktığı karbon ayakizini azaltan ve tüm bunları yaparken de yenilikçilik ve sürdürülebilir gelişime yatırım yapan şehir.

Yorumları duyar gibi oluyorum: Bu kadar ideal bir model uygulanabilir mi ki? Ya da örnekleri var mı? Değerli okuyucular, iyi haber; bu model artık pek çok şehirde uygulanmaya başladı, hatta bu ideallere oldukça yakınlaşan dünyanın en akıllı şehirleri listeleri bile yapıyor. Kötü haber, Türkiye’den hiçbir şehir bu listelere aday bile olamadı... Henüz. Şimdi dünyanın en akıllı şehirleri hangileri ve buralara neler yapılmış, biraz bunu irdeleyelim o zaman.

En Akıllı Şehir: Viyana

Yaşam kalitesi yüksek şehirler arasında da üst sıralarda yer alan Avusturya’nın başkenti Viyana, e-devlet, dijital kent yönetimi ve yenilikçilik gibi ilgili diğer kategorilerde de mutlaka ilk 10 şehir içinde yer almış. Kendine cesur hedefler belirlemekten çekinmeyen kent yönetimi, Akıllı Enerji Vizyonu 2050, Yol Haritası 2020, Eylem Planı 2012-2015 gibi programlarla bu hedefe ulaşmak için doğru adımlar atıyor, şehir planlamacıları karbon salımı, ulaşım ve kentsel planlama konularında önemli çalışmalar yapıyor.

İkinci Kopenhag: Avrupa’nın en yeşil şehirlerinden olan Kopenhag sürdürülebilir inovasyon konusunda tüm dünyada lider rolünü üstleniyor. 2025 yılında karbon salımını minimum düzeye indirmeyi hedefleyen Kopenhag’da kent sakinlerinin yüzde 40’ı ulaşımını bisikletle sağlıyor.

Üçüncü Toronto: Amerika kıtasının en yüksek puanlı akıllı kentinde açılan IBM İş Analizi Çözüm Merkezi, şehrin düşük karbon ekonomisine geçmesi yönündeki çalışmalarının önemini onaylamış oldu. Clinton 40 Megakentler programının aktif üyelerinden olan Toronto’da akıllı geçiş sistemi ile metro alanında transit geçişlerde verimliliği artırmak için çaba gösteriliyor. Kent yönetimi kısa bir süre önce çöp alanlarından elde edilen doğalgazı çöp arabalarında kullanmaya başladı.

Diğer şehirler ise: **Paris, New York, Londra, Tokyo, Berlin, Hong Kong ve Barselona.**

Şaşırdınız değil mi? Zira ilk üç şehir, nüfus yoğunluğu az olan ve dolayısıyla çok daha kolay yönetilebilir şehirler iken, New York, Londra hatta Tokyo gibi megapolerinin de bu listede ilk 10’a girmiş olması hayli düşündürücü. Özellikle New York ve Londra gibi son derece kozmopolit ve birbirinden çok farklı kültürlerin yaşadığı yerlerde başarmak zor gibi düşünülse de, demek ki akıllı insanlar akıllı şehirleri her koşulda planlayabiliyor ve bu planları uyguluyor. Darısı ülkemizin şehirlerini yöneten ve planlayanların başına...

Senem Gençler

Türkiye’nin En Verimli - En Akıllı Okulu Açıldı

İstanbul Valiliği İl Özel İdaresi İstanbul Proje Koordinasyon Birimi (İPKB) ve Yunanistan KartECO Danışmanlık’ın proje ortaklığıyla gerçekleştirilen “Enerji Verimli Akıllı Okul” projesi hayata geçti. Proje, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü-Helenistik Kalkınma Fonu kapsamında **Beyaz Gemi Eğitim Danışmanlık** tarafından hayata geçirildi. Projeye Alternatif Enerji ekibi (eski Temiz Dünya Ekolojik Çözümler Platformu) tarafından uygulama ve projelendirme danışmanlığı verildi. Bu proje ile, yenilenebilir enerjinin kullanıldığı ve enerji verimli bir altyapı modeli oluşturmak, doğal enerji kaynaklarıyla enerji üretimi konularında farkındalık yaratmak ve enerji verimliliğini teşvik etmek amaçlanıyor. Proje kapsamında İstanbul’da ilk kez bir devlet okuluna 1 kw güneş ağı uygulaması yapılırken, çatıya kurulan 10 kw solar sistemin performansını izleyen ve LCD ekrana aktaran bir data transferi sistemi de kurulmuş oldu. Proje çerçevesinde, enerji verimliliği ve yenilenebilir enerjiler konusunda öğrenciler ile öğretmenlere eğitim verilirken Temiz Dünya tarafından hediye edilen rüzgâr ve güneş enerjisi eğitim setleri de kullanılıyor. Bahçelievler Kazım Karabekir İlköğretim Okulu’nun yeniden inşası sırasında, enerji verimliliğine yönelik olarak kazan, dış mantolama ve izolasyon çalışmaları, solenoid valflar, termostatik tip radyatör vanaları ve enerji verimli elektrik işleri gibi birçok uygulama İPKB tarafından yapıldı. Ayrıca, yağmur suyu hasat sistemi de kaynak kullanımını azaltan önemli bir tedbir olarak ön plana çıktı. <http://enakilliokul.org/>

Sürdürülebilir Bir Dünya İçin Daha Akıllı Şehirler

Daha akıllı bir okul, sürdürülebilir cami, Yeşil Binalar Zirvesi derken 2013'e akıllı bir gündemle giriş yapmış bulunmaktayız. Hal böyle olunca bu ay ki köşemizi biz de sürdürülebilir kentlere, akıllı şehirlere ayırmak istedik. Dünyada yaşanan birkaç gelişmeyi ve yeni devrimin habercisi olan birkaç önemli projeyi sizin için derledik. Sürdürülebilirliğin, 2013'de sizin şehrinize de uğraması dileğiyle.

Mobilleşen Temiz Enerji ve Akıllılaşan Şehirler

Almere, Amsterdam'ın doğusunda bulunan 2005'de 175.000 nüfusa sahip olan fakat 2030'da nüfusunun 350.000'e çıkacağı tahmin edilen Hollanda'nın küçük bir kasabası. 2030'da beklenen nüfusa yine ekolojik bir hazırlık yapabilmek için CO₂ salınımını yüzde 20 azaltmayı kendine hedef olarak belirleyen kent, **cRRescendo Projesi** ile 4000 kadar insanın yaşayabileceği ya da çalışabileceği 1659 eko ev, 454 güneş evi ve 104 pasif ev yapmayı planlıyorlar. Proje kapsamında hayata geçirmeyi planladıkları bir başka ilgi çekici bölüm ise, mobilleşme potansiyeli üzerine geliştirilen temiz teknoloji tasarımları. Bu tasarımların hiç şüphesiz en ilgi çekenini ise; **Solar Almere Adası**. Solar Adanın kurulmuş olduğu Noorderplassen-West, 2750 haneli bir banliyö yerleşimi. Bölgede bulunan yaklaşık 1097 hanenin sıcak su ve ısıtma ihtiyacı Solar Ada'da bulunan 6700m²'ye kurulu olan solar termal sistemden karşılanacak.

Sürdürülebilir kent tasarımına iyi bir örnek olan bu projeyi incelemek için: <http://www.alternatifenerji.com/mobillesen-temiz-enerji-veyuzen-solar-adalar.html>

Akıllı Amerikan Şehirleri İçin Akıllı Depolama

Amerikan Enerji Bakanlığı, Argonne National Laboratory önderliğindeki bir grup üniversite, laboratuvar ve özel şirkete toplam 120 milyon USD destek vererek ileri depolama teknolojileri konusundaki Ar-Ge çalışmalarını hızlandırma kararı aldı. Bu destek elektrikli ve hibrid araçlar ile şebeke için enerji depolama konuları açısından çok önem taşıyor. Bu amaç için kurulan Akü ve Enerji Depolama Merkezi, ülkenin en önemli biliminsanlarını, mühendislerini ve üreticilerini bir araya getirerek teknolojik devrimler yapılabilmesi için gereken kaynakları, pazar araştırmalarını ve araçları temin edecek. Projeye Amerikan Enerji Bakanlığı'nın yanı sıra Illinois Valiliği aracılığı ile 35 milyon USD destek verilecek.

Akıllılaşan şehirlerin bir diğer önemli bileşeni olan sürdürülebilir ulaşım alanında Amerika'da yapılan bu önemli projenin detaylarını incelemek için: <http://www.alternatifenerji.com/enerji-depolama-amerika.html>

Sürdürülebilir Şehir Oyunları

Temiz teknolojileri ve sürdürülebilirliği oyunla tanıtmayı planlayan yepyeni bir platform yolda. **GreenBusinessOwner.com** tarafından geliştirilen **GBO Hawaii**, 2-4 oyuncu ile 45dakika ve 1 saat arasında oynanabilen, 13 yaş üstü hedef kitleye hitap eden; kamu politikalarına ve yatırım süreçlerine olumlu etki sağlamayı hedefleyen bir strateji oyunu. Oyunda yer alan oyuncular, Hawaii Adası'nda kendi paraları ile temiz enerji, alternatif ulaşım, lokal gıda ve atık azaltımı yönetimi konularında farklı yatırımlar yapıyorlar. Amaçları ise üç ayrı alanda iyi yatırım geri dönüş sürelerini yakalamak;

İnsanlara Yararı: Yaptığınız yatırımlarla yeşil yakalı istihdam seviyesini artırabiliyor musunuz?

Gezegene Yararı: Fosil yakıtların kullanımını, atıkları azaltabildiniz mi? GDO'lu ürün gibi ekosisteme zarar veren girdileri azaltabildiniz mi?

Finansal Sürdürülebilirlik: Yaptığınız yatırımdan ne kadar kâr sağlayabildiniz?

Oyunun bir başka yararı da öğretmenler için iyi ve keyifli bir eğitim aracı olması. Sürdürülebilirliği derse entegre etmenin hiç kuşkusuz en keyifli yolu olsa gerek. ○

Çernobil Nükleer Santrali'nin çatısı yoğun kar yağışı nedeniyle çöktü. Ukrayna yetkili makamları çöken çatının ardından **radyasyon oranlarında** önemli bir artış kaydedilmediği açıklamasını yaptı.

Türkiye Batı Karadeniz'de petrol ve doğalgaz arama çabaları devam ediyor. **TPAO** ile Shell derin deniz arama ve üretim anlaşması imzaladı.

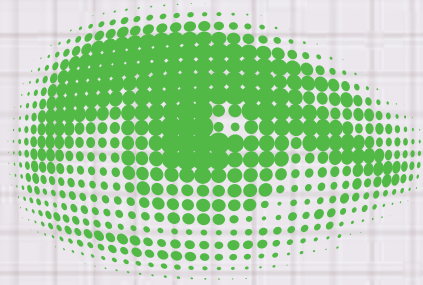
Avrupa Fotovoltaik Endüstrisi Derneği'nden yapılan açıklamaya göre, 2012 yılında dünya genelinde **güneş enerjisi kullanımı kapasitesi 101 gigavata** yükseldi. 2012 yılında 30 gigavatlık artışın görüldüğü güneş enerjisi kapasitesinde, 13 gigavatlık artışın da Avrupa dışında görülüyor oluşu büyük sürpriz olarak nitelendirildi. Bu oran 2011 yılında 8 gigavattı.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde çalışmalarda bulunan **İklim Değişikliği Daire Başkanlığı alınan ani bir kararla kapatıldı.** İklim değişikliğine ilişkin ulusal ve uluslararası gelişmeleri izleyip değerlendiren, konuyla ilgili politika ve strateji belirlemeye ve uygulamaya yönelik çalışmalar yapması amacıyla 2010 yılında kurulan daire, çalışmalarına Hava Yönetimi Dairesi Başkanlığı'nda devam edecek.

Yeni projelerle ilgili bilgi veren İstanbul Belediye Başkanı Kadir Topbaş, Boğaz geçişi için yapılacak **teleferiğin** Avrupa ayağının, Etiler değil, Mecidiyeköy olacağını açıkladı.

Teknolojisi ve üretimi Derindere Motorlu Araçlar'a (DMA) ait elektrikli araçlar, satış ve kiralamaya sunuldu. **Elektrikli araçlar,** tek şarj ile yaklaşık 280 kilometre yol yapıyor. Şehir şebekesinin her yerinden temin edilebilen 220 volt kaynak ile yaklaşık sekiz saatte

GÖZÜMÜZDEN

KAÇMAYANLAR

Güneş enerjisi üretim kapasitesi 101 gigavata ulaştı; İklim Değişikliği Daire Başkanlığı kapatıldı; İngiltere'de dondurulmuş gıdalarda inek eti yerine at eti kullanıldığı ortaya çıktı; Richard Clayderman, Galapagos kaplumbağaları için çaldı...

 Gözde İVGİN

tam olarak şarj edilebilen elektrikli araçlar için isteğe bağlı olarak ülke genelinde kurulmuş ve sayıları her geçen gün artan Avrupa Standardı tip 2 şarj istasyonlarından da faydalanılabilecek.

NASA'a ait Kepler uzay teleskobunun halka açık verilerine ilişkin yaptıkları araştırmanın sonuçlarını açıklayan Harvard-Smithsonian Center for Astrophysics (CfA) Araştırma Merkezi'nden astronomlar,

Dünya'ya en yakın, benzer gezegenin 13 ışık yılı uzaklıkta olabileceğini hesapladıklarını duyurdu.

Amerikan Ulusal Havacılık ve Uzay Araştırmaları Merkezi (NASA), **Ortadoğu'da tatlı su kaybının alarm verici düzeyde** olduğunu açıkladı. NASA'nın, Amerikan Jeofizik Birliği'nin dergisi "Water Resources Research"de yayımlanacak araştırmasında, Ortadoğu'da kötü yönetim, yeraltı suyuna artan talep ve 2007 yılındaki kuraklığın etkileri nedeniyle neredeyse **Lût Gölü** büyükülüğünde tatlı suyun kaybedildiği belirtildi.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na bağlı Maden Tetkik ve Arama Kurumu yaz-kış aralıksız dört yıl süren çalışmaların ardından **Konya Karapınar'da 1,8 milyar tonluk linyit rezervi keşfetti.** 5 bin megavat gücündeki termik santrale yaklaşık 30 yıl yetebilecek rezerve sahip sahanın ekonomiye kazandırılması için harekete geçen Bakanlık, burada 2 bin 400 MW kurulu güce sahip Atatürk Barajı'nın iki katı elektrik üretilmesini hedefliyor.

Ödenek yok diye durdurulan **Yeni-kapı'daki tarihi kazılar için Kültür ve Turizm Bakanı Ömer Çelik** devreye girdi. Ek kaynak ayrıldı. Kazılara devam kararı çıktı.

Sinop Üniversitesi tarafından yapılan, ulusal ve uluslararası sularla araştırma yapabilecek kabiliyete sahip Türkiye'nin ilk ve tek yerli araştırma gemisi **"Seydi Ali Reis"** görev başında. Yapım maliyeti 3 milyon 325 bin TL olan gemi, Karadeniz'de nesli tehlikede olan mersinbalığı, çivisiz kalkan ve minekop gibi balıklarla ilgili araştırmalar yapacak.

Antalya, Isparta, Burdur, Denizli, Kaş Platformu'nun, 2 Şubat Dünya Sulak Alanlar günü nedeniyle yedi

ilde yaptığı araştırmaya göre, son 50 yılda **36 göl tamamen kururken**, 14 göl ise hızla kuruma tehlikesiyle karşı karşıya...

Güney Amerika kıtasındaki **And Dağları'ndaki buzullarda** rekor seviyede bir erime yaşanıyor. Uzmanlar, buzulların 1970'li yıllardan bu yana yüzde 30 ile yüzde 50 oranında eridiğini açıkladı.

Artvin'in Sümbüllü köyünde bulunan ve bölgede yaşayanların "lanetli" olduğuna inandığı "**Yasak Orman**"dan, HES projesi kapsamında 2 bin ağacın kesilerek yüksek gerilim hattı çekilmesi projesine mahkeme vize vermedi.

Karadeniz ve Terkos Gölü kıyısına yapılması planlanan **İstanbul'un 3. havalimanının** ÇED başvuru dosyasında, 2,9 milyar avroya mal olacak havalimanının bir kısmının 2. derece, bir kısmının da 3. derece deprem riski olan alanda bulunduğu yer alıyor. Tarafın ulaştığı başvuru dosyasında; yüzde 85'i ormanlık alana yapılacak proje alanında; 41 çeşit bitki ve 44 çeşit de hayvan türü bulunduğu belirtiliyor.

Ordu'da hamsi avına çıkan balıkçıların ağına 100 köpekbalığı takıldı. İ.Ü. öğretim üyesi Prof. Dr. Bayram Öztürk, "**mahmuzlu camgöz**" denilen türle ilgili av yasağı olmadığını belirtti ancak "Bu tür 1980-2000 arası Karadeniz'de aşırı avlandı. Başta Fransa'ya ihraç edildi. Stokları bilmiyoruz. Stok çalışması yapılmalı" diye konuştu.

Londra'daki bir hayvanat bahçesinde, nesli tükenme tehdidi altındaki **Galapagos kaplumbağalarının çiftleşmesi** için "romantik bir atmosfer" yaratmak isteyen görevliler, Fransız piyanist **Richard Clayderman**'dan yardım istedi. Ünlü müzisyen, 70 yaşındaki Dick adındaki erkek kap-

lumbağanın üç genç dişiyle çiftleşebilmesi için "romantik ortam" sağlamaya çalıştı ancak dişiler müzikten çok önlerindeki havuçlarla ilgilendi.

Muğla'da yapay tohumlama tekniği kullanılarak **hastalıklara karşı dirençli arı kolonileri** yetiştirme projesi yürütülüyor. Namık Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarımsal Biyoteknoloji Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Devrim Oskay, Türkiye'de ilk defa böyle bir proje yapıldığını vurgulayarak, 2015 yılında tamamlanacak projenin diğer illere de model olacağını kaydetti.

Konya'da evlerin çatı kaplaması ile badanasında kullanılan asbestli toprak yüzünden, son **20 yılda 700 kişi akciğer zarı kanseri** nedeniyle hastaneye başvurdu. Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı öğretim üyesi Prof. Dr. Adil Zamani, bu toprağın Konya'nın yanı sıra Diyarbakır, Eskişehir, Sivas ve Tokat gibi illerde de yoğun olarak bulunduğunu kaydetti.

İngiltere'de dondurulmuş gıdalarda **inek eti yerine at eti** kullanıldığının ortaya çıkmasının ardından Almanya'da da lazanya yapımında at eti kullanıldığı tespit edildi. Almanya'nın Kuzey Ren Vestfalya eyaleti Tüketici Hakları Bakanlığı,

Almanya'ya gönderilen bazı dondurulmuş gıdalarda at eti bulunduğunu açıkladı.

Kızıl Gezegen Mars'ta insanlık için önemli bir gelişme yaşandı. Yaşanan gelişmeyi eşine rastlanmadık bir durum olarak niteleyen NASA'lı uzmanlar, tarihte ilk defa insan yapımı bir robotun **Mars yüzeyinde delik** açarak örnek topladığını ifade etti.

Nükleer enerjinin yeni kaleleri Çin, Rusya ve Hindistan oldu. Dünya genelinde inşası devam eden 65 nükleer santraldan 29'u Çin'de, 10'u Rusya'da, 7'si ise Hindistan'da hayata geçiriliyor. Halihazırda Fransa elektriğinin yüzde 77'sini, Belçika ve Slovakya yüzde 54'ünü, Ukrayna yüzde 47'sini, Macaristan ise yüzde 43'ünü nükleer enerjiden temin ediyor.

Kuzey Kore'nin yaptığı **3. nükleer deneme**, ülkede binlerce kişi tarafından kutlandı. Başkent Pyongyang'ın karlı meydanında kutlama için on binlerce kişi toplanırken, kutlamaya, Kuzey Kore lideri Kim Jong Un'un katılmadığı gözlemlendi.

Kaynaklar: T24, Milliyet, Radikal, AA, Sabah, Dünya, TRT Turk, Birgün.net, Zaman, Hürriyet, Sol, Yeşil Gazete, Cihan Haber Ajansı, NTVMsNBC, Habertürk, Taraf

Bir Çevrebilimciden 100 Temel Soru 100 Soruda Çevre

Yazar: Ruşen Keleş

Yayınevi: Yakın Kitabevi, 2013

Çevre sorunu, aslında daha doğru deyişle ekolojik kriz, aslında ne zaman başladı? Ruşen Keleş'in "100 Soruda Çevre (Çevre Sorunları Ve Çevre Politikası)" kitabının tanıtımında yazdığı üzere, 20. yüzyılın son çeyreğinde mi? Yoksa endüstri devriminin başlarından beri büyüyeceğiz, kalkınacağız derken kendimize yabancılaşarak bünyemizi çok mu fazla toza, katrana buladık? Belki de tartışmanın bu kısmını kısa kesmeliyiz. Ne de olsa ekolojik krizin farkına hep birlikte 20. yüzyılın sonunda vardık. Hava, su, toprak gibi doğal kaynaklarımız sadece kirlenmiyor, tükeniyor da. Bu yüzden sorumluluk aslında hepimize düşüyor. 1932 doğumlu olan Ruşen Keleş, 1970'li yıllardan

beri kentleşme ve çevre politikaları üzerine kafa yoran, eser üreten bir akademisyen. "Çevre Hukukuna Giriş", "İnsan Toplum ve Çevre", "Çevrebilim", "Çevre Politikası" gibi geçmiş eserlerine baktığımızda Türkiye'de bu konuda bu kadar fazla materyal üretmiş çok sayıda bilim insanı olmadığını da görüyoruz. 100 Soruda Çevre kitabında da Ruşen Keleş teknik konularla ilgili sade bir anlatımı tercih ederek, insanların genel farkındalığının artmasına ve dolayısıyla karar süreçlerine daha fazla katılabilmesini hedefliyor.

Ekolojik Sorunlara Teolojik Yaklaşımlar

Yazar: Doç. Dr. Hüseyin Aydın

Yayınevi: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2008

Din ve Ekoloji. Aralarındaki ilişki üzerine düşünmenin ise zamanı çok tan geldi de geçti bile. Doç. Dr. Hüseyin Aydın'ın "Ekolojik Sorunlara Teolojik Yaklaşımlar" isimli eseri tam da bunu yapıyor. Kitabın Türkiye Diyanet Vakfı tarafından basılmış olması da çalışmayı ayrıca önemli kılıyor.

Gelenek ve Modernizm, Hukuk ve Çevre, Modernist Bilim Anlayışı, Üretim ve Tüketim başlıkları üzerinden konuya yaklaşımını ortaya koyan Hüseyin Aydın, Çevre ve İslami Perspektif bölümüyle, konunun bizim için daha pratik alanlarına da giriş yapıyor. "Kozmik Vahiy", "Ekosistemlerin Teolojide Delil Oluşu" ve "Ekolojik Denge" altbaşlıkları, İslam teolojisiyle genel ekoloji yaklaşımı arasında düşünsel bir geçit arayışı olarak da okunabilir.

Sonuç olarak, Ekolojik Sorunlara Teolojik Yaklaşımlar, Türkiye'de oldukça ihmal edilmiş bir düşünsel çalışma alanı olduğunu düşündüğümüz İslam ve Ekoloji ilişkisine dair bir fikir edinmek için iyi bir kaynak kitap...

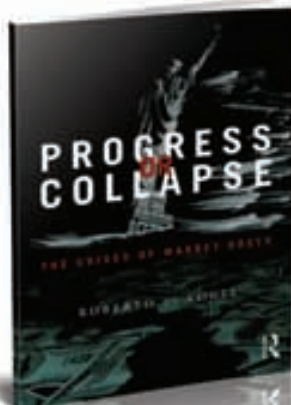

Adam Smith'i Tersyüz Etmek: İlerleme Ya da Çöküş

Yazar: Roberto De Vogli

Yayınevi: Routledge, 2013

"İlerleme veya çöküş işte bütün mesele bu diyebiliriz" belki Shakespeare'e öykünerek. Öyle ya, yıllarca ekonomik ilerleme denilen şey bir tür "durmamalım, düşeriz" mantığına dayanıyordu. Peki, bunun karşılığında ödediğimiz bedel ne? İklim değişikliği, petrolün tükenişi (peak oil), gıda kıtlığı, kaynakların kirlenmesi ve tükenmesi... Roberto De Vogli, İlerleme Ya da Çöküş (Progress Or Collapse) isimli bu kitabında ekolojik çöküş ile top-

lumsal, psikolojik, kültürel, ekonomik ve toplumsal değişim arasındaki bağlantıları kuruyor. Kitap, "Adam Smith'i tersyüz etmek", "Darwin'e mezarında taklalar attırmak" gibi iddialı başlıklar içeriyor. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Dünya Bankası gibi kuruluşlarda danışmanlık geçmişi de olan De Vogli, özellikle Vietnam, Tanzanya ve Guatemala gibi ülkelerdeki deneyimlerini kapsamlı bir süzgeçten geçiriyor. Temel amaçsa, pazar açgözlülüğünün nelere mal olabileceğini ortaya koymak...

Sıcacık evlerin
rüzgarlı günleri
sevmesini
sağlayan kimya
yaratıyoruz.

BASF'nin yenilikçi çözümleriyle üretilen rüzgar türbinleri, yüksek hızda rüzgara ve sert hava koşullarına dayanabiliyor. Ürünlerimiz, rüzgar türbinlerinin üretim ve kurulum aşamasında daha verimli, temelden kanat uçlarına kadar daha dayanıklı olmasına yardımcı oluyor. Bu şekilde iklim dostu bir enerji kaynağı olarak rüzgar gücünün gelişimine destek oluyoruz. Artık yüksek hızda rüzgar, temiz enerji anlamına geliyor. Çünkü BASF'de biz kimya yaratıyoruz.

www.wecreatechemistry.com

 BASF

The Chemical Company

*Her türlü hakları saklıdır. Bu belgeyi yayınladığımız için, haklarımızı korumak amacıyla bu belgeyi yayınladığımız için, yayıncıların ve yayıncıların sorumluluklarını kabul ederiz. Bu belgeyi yayınladığımız için, haklarımızı korumak amacıyla bu belgeyi yayınladığımız için, yayıncıların ve yayıncıların sorumluluklarını kabul ederiz.

Biz bu kadar çabayı Soyak'ın 'Sürdürülebilir Yaşam' vizyonu çerçevesinde SOHO için harcadık. LEED sertifikası almaya hak kazandık. İstedik ki; İstanbul'un göbeğinin gözbebeğinde, Zincirlikuyu'da, yeşil bir hayat başlasın. Çabalarımız boşa gitmedi. Capital ve Ekonomist dergileri tarafından düzenlenen 'Türkiye'nin En Başarılı Emlak Yatırımları 2012 Araştırması'nda, Yeşil Bina Kategorisi'nde 1.'lik ödülünü kazandık. İnanıyoruz ki; SOHO, 'Sürdürülebilir Yaşam' vizyonuyla, sunduğu çok özel ayrıcalıklarla, modern mimarisiyle ödül almaya da sürdürür. Emeği geçen herkese teşekkür ederiz.

"TÜRKİYE'NİN EN BAŞARILI
EMLAK YATIRIMLARI 2012 ARAŞTIRMASI'NDA,
YEŞİL BİNA KATEGORİSİ'NİN BİRİNCİSİ:

SOYAK

SOHO